

MAGISTERUPPSATS I BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSVETENSKAP
VID INSTITUTIONEN BIBLIOTEKS- OCH INFORMATIONSVETENSKAP/BIBLIOTEKSHÖGSKOLAN
2009: 1
ISSN 1654-0247

Mobilen den är alltid med
En användarundersökning av elektroniska mediers påverkan
på ungdomars livsstil

ANETTE GRIPENBERTH
LINDA SÄVHAMMAR

HÖGSKOLAN I BORÅS
VETENSKAP FÖR PROFESSION

© **Anette Gripenberth och Linda Sävhammar**
Mångfaldigande och spridande av innehållet i denna uppsats
– helt eller delvis – är förbjudet utan medgivande.

Svensk titel:	Mobilen den är alltid med: En användarundersökning av elektroniska mediers påverkan på ungdomars livsstil
Engelsk titel:	The cell phone is never left behind: a user study of the influence of electronic media on the lifestyle of youth
Författare:	Anette Gripenberth och Linda Sävhammar
Kollegium:	3
Färdigställt:	2009
Handledare:	Torgil Persson
Abstract:	<p>The aim of this Master's thesis is to examine how the lifestyle of youth between the ages of 15-17 is influenced by electronic media and also what view and opinions youth has regarding electronic media and lifestyle. We intend to examine how and when the youth use electronic media in their everyday lives, what purpose the electronic media has in the life of the youth, and finally what views and opinions regarding electronic media and questions regarding lifestyle the youth express. We as librarians and adults need more knowledge on how youth use electronic media and also what thoughts they have regarding media and lifestyle. We would like to bring some knowledge to the discussion in this area with our study to librarians as well as parents. The method we have used is group interviews with youth in the ages 15-17 from different cities, backgrounds and gender. The findings are related to five different themes: modernity, self-identification, lifestyle, the future and the role of the body. The material has been analyzed and interpreted from these theories and earlier research.</p> <p>Major findings in the study is that the use of electronic media plays an important part in the life of youth and especially the Internet and cell phones are important in the social and cultural networks of youth. We also find that the youth do not find themselves affected by the media in their lifestyle; however our study shows that they are unconsciously affected by the images shown in different media.</p>
Nyckelord:	Ungdomar, elektroniska medier, medier, livsstil, identitet, användarundersökningar

*Ett stort tack till alla härliga ungdomar
som har ställt upp på våra intervjuer!*

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Bakgrund	1
1.1.1 Medier	2
1.1.2 Ungdomar	4
1.1.3 Livsstil	5
1.2 Problemformulering, syfte och frågeställningar	7
1.3 Avgränsningar	8
1.4 Disposition	8
2. Tidigare forskning	10
2.1 Medier	10
2.1.1 Användarundersökningar: Unga och medier	13
2.1.2 TV	15
2.1.3 Elektroniska spel	16
2.1.4 Internet	16
2.1.5 Mobiltelefon	18
2.2 Ungdomar	19
2.3 Livsstil	21
2.3.1 Identitet	23
2.4 Diskussion/Summering	26
3. Teoretiska utgångspunkter	27
3.1 Moderniteten	27
3.2 Självidentiteten	28
3.3 Livsstil och livsplaner	28
3.4 Kroppens roll	30
3.5 Diskussion/Summering	30
4. Metod	32
4.1 Litteratur	32
4.2 Intervjuer	32
4.3 Intervjuguidens utformande	34
4.4 Urval	34
4.5 Genomförande	35
4.6 Analys och tolkning	36

5. Intervjuerna – presentation och analys	38
5.1 Presentation av grupperna.....	38
5.2 Medier	38
5.2.1 Daglig användning	38
5.2.2 Att ha kontakt och vara nåbar	39
5.2.3 Underhållning och avkoppling.....	41
5.2.4 Positivt/negativt med medier.....	43
5.3 Livsstil	46
5.3.1 Musik	46
5.3.2 Kroppen och hälsan.....	47
5.3.3 Stil och utseende	50
5.3.4 Miljö och politik	53
5.3.5 Värderingar och tro	54
5.3.6 Framtiden	56
6. Analys och diskussion.....	58
6.1 Modernitet och medier	59
6.2 Livsstil	62
6.3 Kroppens roll	65
6.4 Livsplaner.....	66
6.5 Självidentitet och ungdomar	66
7. Slutsatser	68
7.1 Avslutande reflektioner och förslag på fortsatt forskning	71
8. Sammanfattning	73
9. Käll- och litteraturförteckning	73
Bilaga 1. Brev till informanter	79
Bilaga 2. Brev till föräldrar.....	80
Bilaga 3. Intervjuguide.....	81

1. Inledning

I den här uppsatsen genomför vi en användarundersökning av ungdomars åsikter och uppfattningar om elektroniska medier och livsstil, vilket vi anser är angeläget att studera ur ett Biblioteks- och informationsvetenskapligt perspektiv. Med ett ökat medieutbud och fler valmöjligheter när det gäller levnadssätt ställs ungdomar idag inför många svåra val. I vår yrkesroll som bibliotekarier kan vi ge råd om litteratur och andra medier och på så sätt underlätta för ungdomarna. Men för att kunna förstå och tillmötesgå ungdomarnas behov behöver vi vuxna mer kunskap om hur ungdomar använder medier samt vilka tankar de har om medier och livsstilsfrågor. Vi vill gärna bidra till diskussion kring detta med vår studie och vi tror att studien kan vara intressant även för föräldrar och studenter inom olika ämnen då B&I är tvärvetenskapligt.

Som tonårsförälder är frågor kring ungdomar och medier ständigt aktuella. Medierna utpekas ofta som orsak bakom beroende av olika slag och vuxna uppmanas till att hålla mer koll och sätta fler regler, sällan får vi veta hur ungdomarna själva uppfattar medierna. Detta har ofta varit ett diskussionsämne under vår studietid i Borås där även intresset för ungdomars koppling till medier väcktes under en föreläsning. Vi vill i första hand lyfta fram det positiva med medier för ungdomarna, men för att få en helhetssyn på hur medierna påverkar ungdomars livsstil kommer vi också att ta upp ungdomarnas negativa åsikter om media.

Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap, FAS, ansvarar för ungdomsforskningen i Sverige från år 2001 med Kenneth Abrahamsson som programchef. Ungdomsforskning är ett tvärvetenskapligt fält som rymmer många olika riktningar. Den lever i gränslandet mellan forskning om ungdomskultur och forskning om den demografiska kategorin ungdomar. Den sistnämnda forskningen rör ungdomars sociala verklighet, vardag och levnadsvillkor (Abrahamsson 2002, s.51) medan ungdomskulturforskningen mer berör den kulturella aspekten ”stilar, symboler och livshållningar som skapas av och med ungdomar i specifika ungdoms- eller subkulturer” menar ungdomsforskarna Thomas Öhlund & Göran Bolin (1994, s.8). Forskningen om ungdomskultur har inga tydliga gränser mot ”medie- och kulturforskning eller värderings- och livsstilsstudier” utan dessa går ofta in i varandra (Abrahamsson, s.5).

Vår studie placerar sig mellan forskningen om ungdomskultur och forskningen om den demografiska kategorin ungdomar. Vi har studerat ungdomars vardag med inslag av stilar och livshållningar men vi lägger ingen vikt vid om ungdomarna vi intervjuat tillhör någon specifik ungdoms- eller subkultur. Vi har inte studerat ungdomarna som grupp utan det är varje enskild individs åsikter och tankar som vi är intresserade av. Då vi har undersökt ungdomars användning av elektroniska medier och ungdomars livsstilar innebär det att vi också har kommit in på medieforskningens område samt livsstilsstudier.

1.1 Bakgrund

Vi vill börja med att kort introducera de ämnesområden uppsatsen kommer att behandla och påvisa dessa ämnens aktualitet idag. Ämnesområdena är *medier, ungdomar och*

livsstil. Medier är ständigt en källa för förnyelse och debatt vilket gör dem intressanta att undersöka. Vi fokuserar på elektroniska medier, medier som inte är tryckta utan förmedlar text, bild och ljud via elektroniska verktyg såsom teve, mobil och Internet. Vi beskriver vilken definition vi kommer att utgå ifrån i uppsatsen. Då vår undersökning handlar om ungdomar vill vi försöka definiera ungdomsbegreppet samt beskriva förloppet som tonåringar går igenom både biologiskt, psykologiskt och socialt. Allt för att vi och läsaren ska få en bättre förståelse för ungdomarnas tankar, åsikter och uppfattningar som de uttrycker i vår undersökning. När det gäller livsstil är det ett begrepp som vi möter allt oftare i vår vardag och där definitionen blivit allt bredare. Vi beskriver vilken utgångspunkt vi har för begreppet livsstil i denna undersökning.

1.1.1 Medier

I dag finns olika slag av medier närvarande större delen av vår vakna tid, vi använder och är beroende av dem på ett helt nytt sätt i vårt teknologiska mediasamhälle. Medieanvändning är också den aktivitet barn och unga förbrukar mest tid på näst efter att gå i skolan och sova och för många, både barn och vuxna, styr medierna dygnsrytmen konstaterar ungdomsforskaren Kirsten Drotner (2001, s.150). För unga är de ”nya” medierna populärast och många tillbringar åtskilliga timmar framför Internet där de har tillgång till enorma mängder av information, de kan kommunicera med folk över hela världen och låta sig underhållas av ett otroligt utbud. Det förändrade medielandskapet har lett till att barn och unga får tillgång till all slags information, även information som förut endast var förbehållet för de vuxna. ”Världen blir ... ‘redan bekant’ innan den kan upplevas” (Ziehe 2003, s.35). Detta medför också en förändring i maktförhållandet mellan föräldrar och barn, föräldrarna ses inte längre som allvetande och ungdomarna vänder sig alltmer till medierna för att hitta svar (Ziehe 2003, s.39-40).

Ungdomar är oftast de som är först att prova och acceptera nya medier och först med att både skapa och ta till sig olika livsstilar. Olika ungdomskulturer har liksom nya mediers uppkomst ofta skapat *moralisk panik*, ett begrepp skapat av ungdomsforskaren Stanley Cohen, då ”det etablerade samhällets förespråkare” reagerar med panik i mötet med den nya kulturen eller mediet (Lalander & Johansson 2007, s.42). Paniken uppstår då man inte förstår det nya utan ser det som ett hot mot etablerade intressen och värden som finns i samhället. Det nya fenomenet stämplas genom massmedia som ofördelaktigt och farligt (Ibid.). Vi har sett den reaktionen uppstå ett flertal gånger, i början av nittonhundratalet gällde det kioskdeckaren Nick Carter som ansågs förstöra svensk ungdom, sedan följde kampanjer mot jazzen, serietidningarna, rockmusiken, teven och videon (Fornäs 1999, s. 160). Under 2000-talet har Internet stått i centrum för diskussionerna och fortfarande förekommer rubriker om Internets faror trots att Internet allmänt är accepterat i samhället efter dess genombrott i mitten av 1990-talet. När det gäller nya livsstilar har valet av livsstil många gånger att göra med ett speciellt fenomen för den tiden knutet till en viss sorts musik, exempelvis punken på 1970-talet. Punken genererade en stor grupp ungdomar att uttrycka sin stil via kläder, hår och attityd vilket chockade och upprörde det etablerade samhället.

Även om ungdomarna ofta kan ses som pionjärer när det gäller nya medier kan de också lika fort överge ett nytt medium. ”I det långa loppet är det sociala relationer och behovsstrukturer som avgör vilka medier... som får vilka funktioner för vilka sociala, köns- eller åldersgrupper” (Fornäs 1999, s. 161). Att unga ser på medier med andra ögon än

vuxna framkommer också i Drottners undersökning som vi återkommer till längre fram. Fornäs menar att olika sociala sfärer i ungdomars liv motsvarar skilda medieformer, ”musikmedier ’hör till’ kamratgruppen, TV till familjen och böcker till skolan” (1999, s.161). I tonårsåldern då kropp och inre genomgår stora förändringar får ofta musikmedierna en särskild betydelse då musiken används som ett uttrycksmedel för känslorna (Ibid., s.162).

Vi pratar ofta om nya och gamla medier, i den danska delen av den europeiska undersökningen om användningen och förståelsen av den nya mediekulturen som ingick i forskningsprojektet *Children, Young People and the Changing Media Environment*, framkommer att barn och unga delar in nya och gamla medier utifrån en helt annan utgångspunkt än vuxna. De vuxna definierar medierna i förhållande till teknologi, ekonomi, produktion eller institution medan barn och unga istället ser medierna i förhållande till vilka individuella behov de uppfyller, vad de innehåller, vilken kulturell relevans och vilka sociala funktioner medierna har. Detta innebär att exempelvis radio kan uppfattas som ett nytt medium om innehåll eller funktion skiljer sig från det brukliga. Utifrån barn och ungas syn kan medierna delas in i tre grupper:

❖ Underhållning

TV, video, spel som används via tv (x-box, playstation osv.) och dataspel, radio, musik och tecknade serier.

❖ Information

Dator, cd-rom, böcker, tidningar och magasin.

❖ Kommunikation

*Internet (e-mail, chatt) telefon, videokamera
(Drotner 2001, s. 15)*

Medierna kan också delas in i förgrunds- och bakgrundsmedier då barn och unga ofta använder flera medier samtidigt. Dataspel, Internet, telefon och böcker räknas i regel som förgrundsmedier medan TV, tecknade serier och tidningar skiftar mellan att vara förgrunds- och bakgrundsmedier (Ibid., s.23).

Medier kan beskrivas som ”kanaler för förmedling av information och underhållning” (Nationalencyklopedin 2008). När vi pratar om medier tänker vi oftast på massmedier vilka består av radio, TV, tidningar, böcker samt datormedier. Gemensamt för dessa är att de förmedlar information eller underhållning till en stor publik där innehållet mottas av publiken i stort sett samtidigt. I och med utvecklingen av medieteknologin har det blivit svårare att sätta en gräns mellan massmedier och andra medier (NE 2008). Till exempel datormedier som kan betraktas som massmedier då stora mängder information förmedlas till mottagare över hela världen, men också som ett privat medium för kommunikation mellan två eller tre personer. Termen medier kan således användas för ”att understryka likheterna mellan massmedier och andra bärare av kommunikation” (Medier & Kultur 1996, s.16).

I vår undersökning av ungdomars användning av medier betraktar vi inte ungdomarna som en "massa" utan som individer i ett socialt sammanhang som ser på TV och Internet, medier som ofta betraktas som massmedier. Vi är inte intresserade av dessa i deras egenskap som massmedier utan vi ser dem som en förmedlande kanal av information och underhållning där det är funktionen vi fokuserar på. Då vi berör innehållet i medierna som exempelvis olika TV-program, studerar vi det som en del av ungdomarnas livsstil. Vi antar i vår uppsats Drottners mediebegrepp där medierna används för underhållning, information och kommunikation och definieras efter vilket behov och vilken funktion de uppfyller, vilket innehåll och vilken kulturell relevans medierna har.

Vi fokuserar främst på de elektroniska medierna, ett begrepp som kan definieras som medier vilka förmedlar text, bild, ljud, multimedia och webbsidor, medier som inte är tryckta. Vi har valt att studera *TV, elektroniska spel som TV- och dataspel, mobil och Internet*. Att vi har valt dessa medier framför andra beror i huvudsak på att de är nya medier som medfört förändrade villkor för unga idag. Vi kommer även att beröra användningen av Mp3, video/dvd/bio, radio och stereo/cd-spelare men mer i syfte att få en insyn i ungdomarnas livsstil.

1.1.2 Ungdomar

Att vara ungdom är att befinna sig någonstans mellan barndom och att vara vuxen men exakt var gränsen går är omöjligt att fastställa. Det innebär ibland att "man ses som en socialt bestämd kategori, avgränsad i förhållande till barn och vuxna i ett visst historiskt skede. Begreppet ungdom får då sin betydelse i relation till vad det inte är – att vara ungdom är att inte vara barn och att inte vara vuxen" (Larsson 2005, s.13). Ungdomarna befinner sig i en "marginalposition" vilket karakteriseras av att befinna sig "mellan två grupper utan riktigt fäste i någon" (Holmberg 1995, s.44). Idag är ungdomstiden längre delvis på grund av att den biologiska utvecklingen har tidigare lagts och man slutar att vara barn i ett tidigare skede i livet. Men också på grund av att unga idag går längre i skolan och kommer därför senare ut i arbetslivet vilket medför en senare utflyttning från föräldrarna till ett eget vuxenliv (Larsson s.14). Att vara ung ses idag som något positivt och många vill dröja kvar i sin ungdomsperiod så länge som möjligt. Men frågan om när man träder in i vuxenlivet handlar inte bara om ålder utan om "val av livsstil, kulturell tillhörighet och 'ett sätt att leva'" (Lalander & Johansson 2007, s.20).

Det finns tre olika men överlappande sätt att definiera perioden av ungdom: biologisk, psykologisk och kulturell/social (Johansson & Miegel 1992, s.86). Den biologiska utgörs av puberteten som karaktäriseras av kroppsliga förändringar i form av finnar, den första menssen, målbrottet, kroppslig utveckling och sexuell mognad. Det är nu tonårsperioden börjar då intresset växer för det andra könet, idoler, sökande efter spänning och speciell konsumtion (Lalander & Johansson, s.16). Flickor påbörjar sin pubertet, vilket utmärks av den första menssen, alltifrån åtta års ålder upp till sexton. Den genomsnittliga åldern i västvärlden är tretton år, pojknas pubertet fortgår långsammare och är generellt två år senare än flickornas (Evenshaug & Hallen 1999, s.74).

Den psykologiska perioden utgörs av hur tonåringens "inre psykologiska värld" (Lalander & Johansson, s.16) förändras och utvecklas till att hon eller han skapar en stabil identitet. Begreppet adolescens ifrån den psykoanalytiska traditionen används för att

analysera och beskriva denna utveckling under tonårsperioden. Adolescensen kan delas in i fem olika faser: *Preadolescens* (10-12 år) då puberteten inträder och en inre och yttre frigörelse från föräldrarna inleds. Förvirring och längtan tillbaka till tiden före pubertetsperioden karaktäriserar dragen för denna fas. *Tidig adolescens* (12-14 år) kan beskrivas som en sorgprocess, frigörelsen från föräldrarna leder till sökandet efter andra kärleksobjekt. Kompisarnas betydelse ökar och idoler kan ibland bli objekt för tonåringens dyrkan som ett led i frigörelseprocessen. *Högadolescensen* (14-16 år) då tonåringen blir självcentrerad med det individuella projektet i centrum. Samtidigt finns en osäkerhet och den unge dras till olika grupper för att få bekräftelse. Kamratgruppen kan både innebära en förstärkning av tron på den egna betydelsen eller till en förankring i ett stabilt, socialt sammanhang. Längtan efter trygghet och beroende varvas med frigörelse och mognad. *Senadolescensen* (16-20 år) utmärks av en ökad stabilitet känslomässigt och ett ökat oberoende av föräldrar och vuxna men också av kamratgänget. Alternativa gemenskaper utforskas och identitetsexperimenten utförs mer på ett kollektivt plan. Så till sist *postadolescensen* (20-25 år) där man antas uppnått en psykologisk mognad (Lalander & Johansson, s.16-18).

Den kulturella och sociala perioden karaktäriseras av den unges experimenterande av olika sociala roller och livsstilar, i syfte att hitta en unik plats i samhället. Genom dessa byten och utprovandet av roller kan vuxenlivets åtaganden skjutas upp allt utifrån individens tyckande. Den kulturella/sociala perioden är den som sträcker sig längst åldersmässigt med början omkring femton års ålder och som i vissa fall kan pågå upp till 30-års ålder innan den unge finner en stabil kulturell/social roll i samhället (Johansson & Miegel 1992, s.86-87). Allt är naturligtvis väldigt individuellt och det finns inga fastlagda ålderskategorier när det gäller den kulturellt/sociala biten.

I vår undersökning riktar vi oss till ungdomar mellan 15-17 år. Tonåringar som troligen har genomgått puberteten färdigt och befinner sig i hög- och senadolescensen vilket innebär att de uppnått en viss psykologisk mognad. Kulturellt och socialt kan vi placera dem i början av rollexperimenterandet och skapandet av olika livsstilar. Då tonåringen genomgår stora förändringar främst i början av puberteten men psykologiskt upp till 20-årsåldern anser vi att de resultat som framkommer i vår undersökning inte kan generaliseras till ett vidare ungdomsbegrepp, ju längre nedåt och uppåt i åldrarna man vill generalisera desto mer riskabelt blir det. Sedan är det såklart stora individuella skillnader mellan ungdomar i samma åldersgrupper också, vilket visade sig inte minst under våra intervjuer och som kommer att framgå i presentationen av materialet. Vidare diskussion kring frågan huruvida resultat är generaliserbara förs i metodavsnittet.

1.1.3 Livsstil

I arbetet med att hitta sig själv och vem man vill vara ställs ungdomar inför frågor som: Vem är jag? Vad vill jag med mitt liv? Hur uppfattar andra mig? Med ett stort utbud av olika livsstilar blir valmöjligheterna många och prestationskraven ökar i samhället inom skola, arbetsliv och fritid. Ungdomar känner sig alltmer pressade idag. Längre utbildning krävs och konkurrensen om arbetstillfällen är tuffare samtidigt som utseende och livsstil uppfattas som allt viktigare för att lyckas. När ungdomssajten Lunarstorm utförde sin enkätundersökning *Äger Duger Suger* om kost och hälsa 2006 visade det sig att 80 % av ungdomar mellan 15-25 år känner sig stressade av jobb och utbildning och mer

än hälften av tjejerna känner sig stressade över sitt utseende.¹ Även i en mer omfattande undersökning av Statens Folkhälsoinstitut 2006 om svenska skolbarns hälsa framkommer det att stress och psykisk ohälsa ökar främst bland flickor (Svenska skolbarns hälsosvanor).

Idag översköljs vi av teveprogram, sajter, böcker och tidskrifter som handlar om livsstilar. Av tv-programmen är Idol mest populär hos barn och unga, 58 % av ungdomar mellan 12-16 år följde säsongen 2006 (Medierådet 2006) och många unga drömmer om att bli upptäckta. Ett stort antal ungdomar söker till Idol med förhoppning om att bli känd och är därmed beredda på att bli utsorterade och kränkta offentligt. Vill man bli kändis kan man också lägga ut ett videoklipp på sajten YouTube och hoppas någon mediemogul ser det. Program om kost, träning och sex är också flitigt förekommande och hösten 2007 kunde ungdomar få tips av både Olle och Viktor om sex och samlevnad. Är man inte nöjd med sitt utseende kan man bli både stylad och opererad till ett perfekt resultat i programmet Extreme makeover och vill man ha ett ”nytt” rum kan Martin från Äntligen hemma eller Bygglovskillarna fixa det. Mitt i allt detta ska tonåringar bestämma vad som är rätt för dem, vilken stil de ska välja, vad de ska tro på, vad de vill bli och vad de tycker egentligen.

Livsstil och identitet är hårt knutna till varandra, livsstil handlar om att visa och uttrycka vem man är genom exempelvis val av kläder, musik och värderingar. Identitet handlar om att upptäcka vem man är och skapa en egen självbild vilket är en process som pågår inom människan. Vår uppsats handlar om ungdomars livsstil, men då det inre och det yttre hos individen är beroende av varandra kommer man oundvikligen i kontakt även med ungdomars identitetsskapande, därför kommer vi att ta upp några exempel på forskning kring identitet i avsnittet tidigare forskning.

Livsstil är ett komplext begrepp och används inom många olika fält bland annat för konsumentundersökningar och inom medicinsk forskning där målet för undersökningarna är att förändra individernas vanor. Livsstilsbegreppet används också för att studera olika aspekter i det sociala livet såsom könsroller, social rörlighet och användningen av kommunikationsmedia (Johansson & Miegel 1992, s.7). Ungdomsforskaren Erling Bjurström menar att livsstilsbegreppets ”skiftande användning inom samhällsvetenskapen är i det närmaste oöverskådlig” (1997, s.187). Han skiljer också livsstil från stilbegreppet där aspekter som normer, värderingar och attityder inte räknas in (Ibid.).

Ursprungligen lanserades termen livsstil av Alfred Adler för att beteckna beteendemönster bestämda av personliga egenskaper, motiv och värderingar (NE 2008). Anthony Giddens menar att livsstilar är ”rutiniserade praktiker” (1999, s.102) där man genom val av kläder, mat, umgänge och handlingar markerar sin stil och vem man är, men också vem man vill vara. Att prova olika stilar och byta intressen, kompisar och musiksmak är ett led i ungdomars identitetsskapande. Vi antar i vår uppsats Giddens ovan nämnda definition av livsstil och inkluderar även det Bjurström menar ingår i livsstilen nämligen normer, värderingar och attityder. I vår undersökning använder vi livsstilsbegreppet i samband med ungdomars användning av elektroniska medier.

¹ Vi är väl medvetna om att Lunarstorms undersökning inte har någon vetenskaplig grund, men det faktum att Lunarstorm är ett av Sveriges mest välbesökta chattforum och att cirka 12 000 ungdomar medverkade i undersökningen gör att vi anser att det är rimligt att ha den med.

1.2 Problemformulering, syfte och frågeställningar

När det gäller forskning kring unga och medier har tyngdpunkten länge varit på olika mediers effekt på barn och unga, ofta i samband med våld och aggressioner, där man ser användaren som ett passivt objekt. Under senare tid har fokus mer riktats mot interaktionen mellan mediet och aktören, där man betraktar barn och unga som aktiva subjekt. Forskarna har då utgått ifrån att unga använder medier för att tillfredsställa olika behov och interaktionens betydelse tolkas sedan i relation till deras socialisation (Se Drotner 1999, von Feilitzen 1994 och Reimer 1993). I vår uppsats utgår vi huvudsakligen från interaktionsperspektivet, vi vill lyfta fram ungdomarnas syn på- och hur de använder medier som en del i det vardagliga livet. Likväl är vi väl medvetna om att medieanvändning inte enbart kan ses som oproblematiserad, romantisk och inspirerande. Vi tar därför upp exempel både på positiva och negativa perspektiv på ungas medieanvändning under tidigare forskningsavsnittet. I den mån ungdomarna själva uttrycker negativa åsikter om medier kommer dessa givetvis också att tas med i presentationen av undersökningen.

När det gäller ungdomars liv och medier är det oftast identitetsarbetet som står i fokus, det vill säga det inre arbetet med att utveckla en egen identitet. Detta berörs från många olika perspektiv framförallt i större teoretiska arbeten och vi kommer att nämna några av dessa i vårt tidigare forskningsavsnitt. Identitetsskapandet hos ungdomar har många gånger kopplats samman med läsning och identifikation med fiktiva roller i barn- och ungdomsböcker, vilket vi också visar exempel på längre fram. Det är i detta sammanhang vår uppsats förhoppningsvis kan bidra med ytterligare kunskap inom ämnet då vi fokuserar på ungdomars livsstil och elektroniska medier.

Med tanke på vad som sagts tidigare om ungdomars utveckling är tonårstiden en intensiv period och full av tvivel och osäkerhet. Vår mediekultur blir allt mer komplex och antalet medier har ökat dramatiskt de senaste årtiondena från videon till satellit-tv och Internet, i detta stora medieutbud ska unga sortera och värdera och bestämma vad de vill ta till sig och vad de vill stänga ute. För att vi vuxna ska kunna förstå ungdomars användning av elektroniska medier, i samband med deras tonårstid och skapandet av en livsstil, behövs kunskap om hur ungdomar hanterar medieutbudet. I denna uppsats vill vi därför belysa elektroniska medier ur ungdomarnas perspektiv för att få mer kunskap om deras syn och uppfattning.

Vårt syfte med uppsatsen är att undersöka hur ungdomars livsstil påverkas av elektroniska medier. Vi vill också lyfta fram ungdomars åsikter och uppfattningar kring elektroniska medier och livsstilsfrågor.

För att besvara studiens syfte har följande frågeställningar utformats:

- ❖ Hur och när använder ungdomar elektroniska medier i sin vardag?
- ❖ Vilka funktioner utgör de elektroniska medierna i ungdomars liv och på vilka sätt kan de påverka ungdomars olika livsstilsval?
- ❖ Vilka åsikter och uppfattningar om elektroniska medier samt livsstilsfrågor ger ungdomar uttryck för?

1.3 Avgränsningar

Vi har valt att studera ungdomar i åldern 15-17 år då de har gått igenom en del av tonårstiden och befinner sig i hög- och senadolescensen, vilket innebär att de uppnått en viss psykologisk mognad. Det individuella projektet står i centrum och beroendet av föräldrar och vuxna minskar, medan kamratgruppen fortfarande är en viktig del av ungdomarnas liv. Vid den här åldern befinner de sig antingen på väg från grundskolan till ett fritt val av studier på gymnasiet eller så studerar de redan på gymnasiet. Även om gymnasiestudierna är frivilliga är det idag svårt att hitta någon annan sysselsättning för ungdomar och de allra flesta börjar på något slags gymnasium efter grundskolan. Med ett ökat oberoende av vuxna och ett större ansvar för sitt eget liv tror vi att de själva kan börja reflektera över sitt liv och vad de tycker i olika frågor. Därmed tror vi också att de kan diskutera sina åsikter och uppfattningar av medier och livsstil sinsemellan och med oss på ett annat plan än ungdomar i lägre tonåren. I flera undersökningar som vi tar upp i avsnittet tidigare forskning finns det en del skillnader mellan killar och tjejers medieanvändning, vi vill därför studera båda grupperna. Utan tvivel vore det intressant att studera dessa ungdomar utifrån ett genusperspektiv men i vår studie har vi valt att utgå ifrån ett gemensamt ungdomsperspektiv, även om det framkommer skillnader mellan tjejernas och killarnas medieanvändning och uppfattningar. När det gäller invandring ungdomar finns det en omfattande problematik kring frågor om identitetsbildning och livsstil som många ungdomsforskare har studerat, i vår uppsats tar vi inte upp denna problematik. Vi fokuserar i huvudsak på de elektroniska medierna, men i den mån ungdomarna själva tar upp andra medier kommer även dessa att finnas med i presentationen, vi har däremot inte tagit upp någon tidigare forskning omkring tryckta medier.

Ungdomars livsstil kan innefatta allt från värderingar till färgen på deras cykel vilket innebär att vi endast kan studera en bråkdel av deras livsstil. Utifrån vår egen erfarenhet och andra undersökningar har vi koncentrerat oss på ett antal områden som vi menar ungdomarna själva är intresserade av och har åsikter kring. Områdena är: *Kropp och utseende, kost och hälsa, idrott och hobby, miljö och politik, tro och livsåskådning samt framtiden*. Därtill kommer medieanvändningen som är en viktig del i ungdomars liv och där vi bland annat har berört musik/TV-program/Internet sidor samt TV- och dataspel.

Vi har inte berört ungdomars identitetsbildning i vår empiriska undersökning. Att vi har valt att intervjua ungdomarna i grupp är mestadels en metodfråga för att få till diskussioner och få fram ungdomarnas åsikter, vi diskuterar mer kring detta i metodavsnittet. Vi har inte haft för avsikt att studera gruppens dynamik eller om de tillhör någon subkultur utan det är individerna i gruppen vi är intresserade av. Emellertid har vi gjort något enstaka undantag från detta då vi bedömt materialet som intressant för studien. Ungdomar har ofta ett eget språkbruk som kan anses vara en del av livsstilen, men då språket omfattar en stor del av intervjumaterialet och uppsatsen har ett begränsat omfång har vi valt att inte ta med språkbruket alls.

1.4 Disposition

Efter detta inledande kapitel bestående av en redogörelse för uppsatsens biblioteks- och informationsvetenskapliga kontext, en bakgrund där vi introducerar de ämnesområden som uppsatsen behandlar: medier, ungdomar och livsstil samt problemformulering, syf-

te och frågeställningar följer kapitel två där vi presenterar den tidigare forskning inom områdena ungdomar, medier och livsstil som vi har tagit upp.

I kapitel tre redovisas uppsatsens teori som består av Anthony Giddens teorier om hur vårt moderna samhälle har förändrats och hur individen idag har möjlighet att forma sitt eget livsprojekt. Kapitlet är uppdelat i fem teman: Moderniteten, självidentiteten, livsstil och livsplaner samt kroppens roll.

Uppsatsens metod presenteras i kapitel fyra där vi redovisar vår litteratursökning och beskriver hur vi gått tillväga inför och under intervjuerna. Vi redogör för metoden kvalitativ forskning, utformandet av intervjuguiden, urval av informanter och genomförandet av intervjuerna och slutligen hur vi kommer att analysera intervjuerna.

I kapitel fem presenteras de fyra grupper av ungdomar som vi har intervjuat och därefter beskrivs intervjuerna utifrån olika teman som urskiljts i det insamlade materialet med utgångspunkt i de två ämnesområdena medier och livsstil. Vi beskriver likheter och skillnader mellan grupperna och kapitlet kan därför ses som en förberedande analys.

I det sjätte kapitlet analyseras och diskuteras materialet från intervjuerna utifrån de teoretiska utgångspunkterna som beskrevs i kapitel tre samt den tidigare forskning och bakgrund vi har tagit upp.

I kapitel sju presenteras våra slutsatser av undersökningen utifrån våra frågeställningar. Vi avslutar kapitlet med några reflektioner över uppsatsen och ger slutligen några förslag på fortsatt forskning.

Avslutningsvis i kapitel åtta sammanfattas uppsatsen.

2. Tidigare forskning

De tre ämnesområdena *medier, ungdomar och livsstil* som vår uppsats handlar om rymmer en mycket omfattande forskning och vi kan endast beröra en liten del av den. Vi har valt ut den forskning som vi anser vara relevant för vår undersökning, men vi är mycket medvetna om att det finns många fler betydande forskare inom dessa ämnen som vi inte har tagit upp.

Den tidigare forskningen om *medier, ungdomar och livsstil* presenteras under varsitt avsnitt som inleds med en kort historisk översikt av forskningsutvecklingen inom ämnet. I avsnittet om medier visar vi hur synen på unga och medier sett ut från två positioner utifrån David Buckingham's bok och Ulrika Sjöbergs avhandling följt av en magisteruppsats. Eftersom vi tar upp ungdomarnas syn på medier fann vi det intressant att också ta upp forskare och andra vuxnas syn på unga och medier. Sedan följer en genomgång av ett antal användarundersökningar som berör de medier vi fokuserar på i uppsatsen: TV, elektroniska spel, Internet och mobiltelefon. Vi har inte tagit upp någon tidigare forskning kring medierna video/dvd/bio, radio, Mp3 eller stereo/cd-spelare. Dels på grund av att det inte finns någon större forskning kring dessa (förutom video/dvd) och dels för att vi valt att fokusera på de medier som vi tror ungdomar använder i störst utsträckning det vill säga TV, elektroniska spel, mobiltelefon och Internet. Att vi ändå valt att ha dem med vid intervjuerna är mer för att få en helhetssyn på ungdomarnas livsstil. I detta avsnitt har Kirsten Drotners danska undersökning om barn, ungdomar och medier och Ulrika Sjöbergs avhandling om svenska barn och ungdomar använts i störst utsträckning. Sedan följer ett antal artiklar och uppsatser samt faktauppgifter från Medierådet.

Under ungdomsavsnittet presenterar vi Thomas Ziehes forskning som varit betydande för den svenska ungdomskulturforskningen, den visar på problemen med att vara ung idag vilket är viktigt att inse för att förstå ungdomars situation. Intressant är också Philip Lalander och Thomas Johanssons översikt kring olika ungdomsgrupper och vi tar upp exempel på några, i vårt möte med ungdomar kan vi säkerligen identifiera flera av dem tillhörande dessa grupper. I avsnittet om livsstil tar vi upp Thomas Johanssons och Fredrik Miegels avhandling om livsstil som i huvudsak fokuserar på ungdomar och livsstil, den är mycket innehållsrik och har stor relevans för vår uppsats. Då livsstil och identitet har ett nära samband tar vi även upp forskning kring identitet och ungdomar, ett område som genererat mycket material. Vi har valt att ta upp några verk inom psykologin, först Erik Homburger Eriksson vars arbete haft stor betydelse och sedan Jan Ramström som är psykoanalytiker, båda visar vad ungdomar går igenom i tonåren. Sist presenteras två magisteruppsatser.

2.1 Medier

Både i den offentliga debatten och inom vetenskapen har man följt två huvudspår när det gäller unga och medier ”nemlig pessimismens brede og lantrækkende landevej, samt optimismens smallere sti” (Drotner 1999, s.21), dock har optimismens stig blivit något bredare efter 1970. När det gäller medieforskningen var de första undersökningarna på unga och medier inriktade på vilka effekter medier hade på unga. Den såkallade *effekt-*

forskningen fokuserade främst på sex och våld i medierna, främst tv, och förespråkarna framhärdade att dåtidens unga blev kulturellt utarmade då de valde visuella medier framför bokens kunskaper. På 1950-talet kom *uses-and-gratifications* forskningen som än idag dominerar den empiriska forskningen kring unga och medier. Medan effektforskningen mer avsåg ett passivt mottagande riktar sig *uses-and-gratifications* forskningen mot förhållandet mellan unga och medier som en aktiv interaktion, mediernas betydelse tolkas sedan i förhållande till de ungas socialisation. Fortfarande är intresset för hur medier påverkar unga stort och man använder i huvudsak kvantitativa metoder i sina undersökningar (Drotner 1999, s.22f).

En tvärvetenskaplig och tolkningsbaserad forskning har blivit alltmer utbredd internationellt och samlas under beteckningen *cultural studies*. Den har sitt ursprung vid Centre for Contemporary Cultural Studies vid Birminghams Universitet och förekommer inom flera forskningsområden, men en stor del äger rum inom medieforskningen. Teorierna och metoderna är många, ett av *cultural studies* kännetecken är att vara i ständig utveckling vilket innebär att den utvecklas i takt med förändringarna inom kultur och media. Andra kännetecken är inriktningen på det moderna västerländska samhället och intresset för både populärkultur och finkultur (Miegel & Johansson 2002, s.242f). Medieforskaren Ulrika Sjöberg beskriver *cultural studies* som ett forskningsområde som delvis fokuserar på ungdomskultur och medier. Medieanvändande ses i denna forskningsgren som en produkt av en specifik social-kulturell kontext, där medieanvändandet ges en specifik mening. Tack vare dessa studier har en mer optimistisk syn på unga och medieanvändandet vuxit fram (Sjöberg 2002, s.74). Genom att se på medieanvändandet i ett socio-ekologiskt perspektiv kan man se att medieanvändandet inte nödvändigtvis behöver vara ett aktivt och rationellt val. Det betyder att det kanske inte finns en direkt länk mellan användare och medium, utan att det är omgivningen som styr i valet av medium. Forskningsområdet *cultural studies* påminner oss om att vi måste se på medieanvändandet på både makro- och mikronivån. Man måste se till kontexten och hur mycket den påverkar individen vid val av medium. Sjöberg skriver följande:

While media researchers within cultural studies may focus on the formation of meanings by the recipient in relation to different media within a specific context, the insights offered from the perspective of uses and gratifications research, make the researcher attentive to the individual per se, its social and personal needs and ambitions, which in turn influence his or her media use and the content selected. (Sjöberg 2002, s.95)

David Buckingham, professor vid Londons Universitet, forskar inom *cultural studies* tradition om barn och ungas medieanvändning. I sin bok *After the death of childhood* (2000) ger Buckingham en översikt av hur synen på barndomen och barns relation till medier har förändrats. Han kritiserar den splittrade forskningen inom området och ger sin syn på barndom och mediers utveckling utifrån sin empiriska undersökning.

Buckingham identifierar två diskurser om barndom, diskursen *om* barndom i form av råd, litteratur och TV-program som är producerad av vuxna *för* vuxna och diskursen *för* barn, barnlitteratur, barnprogram och andra media producerad av vuxna (2000, s.8). Det är väldigt sällan under historien som barn själva har fått ge synpunkter eller påverkat barndomen. Buckingham delar in forskningen kring barn och medier i två positioner, den kulturpessimistiska och den kulturoptimistiska. Kirsten Drotner, professor vid institutionen för Litteratur, Kultur och Medier vid Syddanska Universitetet är en av dem

som för en kulturoptimistisk forskning kring barn, ungdomar och medier. Vi återkommer till hennes forskning längre fram.

Den kulturpessimistiska forskningen hade sin starka period på 1980-talet och dess företrädare hävdar att gränsen mellan barn och vuxna suddas ut alltmer. Barn får större tillgång till information, som tidigare endast varit tillgänglig för vuxna, framförallt genom televisionen som utpekats som ond och passiviserande. Den ökade brottsligheten mot barn och av barn är ett resultat av mediernas påverkan som också bidrar till att förkorta barndomen och tvingar barn att bli vuxna i förtid. Barn ses som lättlurade offer och den enda lösningen inför framtiden är att vrida klockan tillbaka, återgå till det mera traditionella samhället där föräldrarna kan skydda och kontrollera barnen (Buckingham 2000, kap.2).

Den kulturoptimistiska positionen som växt sig allt starkare på 1990-talet menar att barnen idag är den nya elektroniska generationen som har en naturlig mediekompetens. Barnen ses som aktiva personer som genom sin relation till medier vinner frihet, makt och självständighet bortom de vuxnas kontroll då den nya tekniken blir alltför avancerad för den gamla generationen. Det är huvudsakligen barnens relation med nya medier såsom datorer som framhävs som goda, demokratiska och olikartade (Ibid. kap.3).

Ulrika Sjöberg påvisar i sin avhandling *Screen Rites* (2002) liksom Buckingham hur dessa två positioner kan ta sig uttryck. Neil Postman, som tillhör den kulturpessimistiska positionen, menar att barndomen är död i och med mediernas intåg i barnens vardagsliv och att det inte längre finns något som skiljer barn och vuxna åt längre. Medier gör det omöjligt att undanhålla några hemligheter för barnen och utan hemligheter kan inte något som barndom existera (Postman enl. Sjöberg 2002, s.44). Den andra positionen som här företräds av Don Tapscott hävdar istället att datorn är ett redskap som ger mer frihet till barn och ungdomar. Han talar om en nät-generation som behärskar datorn som instrument bättre än sina föräldrar som inte är uppväxta med datorn.

Kids use computers for activities that seem to go hand-in-hand with our understanding of what constitutes a traditional childhood. They use the technology to play, learn, communicate, and form relationships as children have always done. On the other hand, the digital media is creating an environment where such activities of childhood are changing dramatically and may, for better or for worse, accelerate child development. (Tapscott enligt Sjöberg 2002, s.44)

Buckingham kritiserar dessa båda positioner och menar att förändringarna som skett i barn och mediernas relation måste sättas in i en större kontext där hänsyn tas till undervisning, kulturella och sociala aspekter. I sin egen forskning finner han att ojämlikheten mellan könen och olika etniciteter har minskat medan klyftan mellan fattiga och rika barn har ökat. Samtidigt har barn vunnit en ny status som medborgare och framförallt som köpstark konsument i medias ögon (2000, kap.4).

Istället för att förstärka gränsen mellan barndom och vuxenlivet bör barnen förberedas och införlivas i mediernas och de vuxnas samtid hävdar Buckingham. Det finns ett antal dokument som fastställer barns rättigheter i sin relation till media bland annat FN Konventionens rättigheter för barn, dessa har individen i fokus medan Buckingham argu-

menterar för mer rättigheter till barn och unga utifrån ett samhällsperspektiv (2000, kap.10).

Det kan tyckas att den kulturpessimistiska forskningen som Buckingham och Sjöberg tar upp är gammal och inaktuell idag vilket vi instämmer i. Likväl är vi övertygade om att det fortfarande finns en pessimistisk hållning men att den idag riktar sig mot andra medier och fokuserar på en annan sorts problem än de som fanns på 1980-talet. Vi bedömer trots det att Buckingham och Sjöbergs översikter visar på ett bra sätt den konflikt som finns mellan det positiva och det negativa i forskningen och debatten om barn, unga och medier.

Eva Boman och Sara Hellberg undersöker hur bibliotekarier ser på barn och ungas Internet användning i magisteruppsatsen *Nio bibliotekariers syn på barn och unga som Internetanvändare* (2007). De använder Buckingham's bok (som vi nämnt ovan) som teoretisk grund med de tre synsätten: Det negativa, positiva och pedagogiska. Det sista synsättet syftar på Buckingham's egna undersökningar och åsikter. Resultatet visar att bibliotekarierna är i stort sett överens om det positiva med Internetanvändningen för barn och nämner främst Internet som ett informationssökningsverktyg och en källa till kunskap. De anser också att Internet har en social funktion bland annat genom barnens användning av chattsidor. När det gäller det negativa går åsikterna isär men det är främst problem som farliga sidor och att barnen behöver skyddas och hindras från dessa som uttrycks, en lösning på detta kan vara att använda filter på datorerna anser flera av bibliotekarierna. Det pedagogiska synsättet visar sig i form av viljan att lära barnen hantera Internet något som bibliotekarierna också anser som viktigt. Slutligen kommer Boman & Hellberg fram till att det negativa synsättet dominerar kring frågor om problem med Internetanvändningen och användning av filter. Det pedagogiska synsättet är mest förekommande och rör frågor om lösningar på problem och om hur de vill utveckla barns förmåga. Minst vanligt är det positiva synsättet men förekommer ifråga om skillnader mellan barn och vuxnas Internetkompetens.

Genom dessa författares verk har vi fått en insikt i hur debatten och forskningen har sett ut kring barn och ungas medieanvändning. Vi har också fått en bild av några av de synsätt som förekommer när det gäller barn och ungas medieanvändning.

2.1.1 Användarundersökningar: Unga och medier

Ulrika Sjöberg skriver i sin avhandling *Screen Rites* (2002) om barn- och ungdomars medieanvändning. Hon har undersökt hur barn i åldrarna 8-16 år förstår och tolkar medier och hur medier integreras i deras vardagsliv. Sjöberg diskuterar även vad ett medium är och om man kan tala om gamla och nya medier. Hon påvisar att vissa forskare, McQuail, Jensen och Rasmussen, endast vill tala om multimedier nu eftersom det är allt svårare nuförtiden att skilja på de olika medierna tack vare den digitala revolutionen inom området. En dator kan nuförtiden användas både som ordbehandlare, att kommunicera med och att se på tv. En teve kan å andra sidan också användas till att se på teve, text-tv, spela videospel, surfa på Internet, e-post etc. Därför menar framförallt Jensen och Rasmussen att termen multimedier är en bättre term än medium för att känneteckna det nya medielandskapet (enl. Sjöberg 2002, s.31). Sjöberg håller inte med om att det inte spelar någon roll vad för slags medium man använder när man ska utföra vissa saker. Man kan inte göra allt på samtliga medier som finns att tillgå. Hon medger att det

finns ett problem med termen medium och har i sin avhandling gjort skillnad på TV-användande och datoranvändande (2002, s.31f).

Sjöberg skriver som avslutning i sin avhandling att ungas medieanvändning handlar om rättigheter och ritualer, "rights – rites" (2002, s.279). Medier är en del av barn och ungdomars vardagsliv och Sjöberg vill visa på alla de olika sätt som medier är en del av deras liv.

As long as media play a central role in providing information and forums of debate in an interconnected and interdependent world, gaining an understanding on the matters raised in the thesis is crucial in providing a basis for governmental media policy. It is the right of every citizen, young as old, to have equal access, knowledge to information and media literacy, since it is the only way of preventing the so-called digital divide where media access is assumed to facilitate the new forms of social power. (Sjöberg 2002, s.279-80)

Det är dock inte bara fysisk tillgång till medium som styr utan också den kulturella, sociala och psykologiska tillgången som styr. För att se hur detta hänger ihop måste man undersöka ungas medieanvändning och vad den betyder i deras liv (Ibid. s.280).

Kirsten Drotner presenterar i sin bok *Medier for fremtiden: Børn, unge og det nye medielandskab* (2001) den danska delen av den första europeiska undersökningen om användningen och förståelsen av den nya mediekulturen. Undersökningen ingick i forskningsprojektet "Children, Young People and the Changing Media Environment" och leddes av professor Sonia Livingstone och forskaren Moira Bovill. I jämförelse med de andra europeiska ländernas mediemönster placerar Drotner in både Danmark, Finland och Sverige i gruppen "IKT-lande" (s.39). Det är länder som har stor tillgång och användning av nya transnationella medieteknologier såsom kabel- och satellit TV, data och Internet kombinerat med flerkanal-tv och tryckta medier. Länderna är bland Europas rikaste med stark tradition av public-service TV och radio (Ibid.).

Resultatet från undersökningen bygger på både kvantitativa enkäter och kvalitativa intervjuer av barn och ungdomar i åldrarna 6-16 år. Den övergripande frågeställningen handlar om hur danska barn och unga tolkar och använder mångfalden av nya och gamla medier som har blivit en alltmer tydligare del av deras vardag. Att nya medier ersätter gamla är en klassisk tes som det inte finns några empiriska belegg för, menar Drotner (2001, s.104). Däremot finns det ett klart samband mellan medieanvändning och upplevelsen av att man har för lite att göra (s.18). 15-16 åringar är flitigast användare av Internet och datorn och lyssnar också på musik i störst utsträckning medan 12-13 åringar använder dataspel mest och är den största gruppen av bokläsare (s.21).

Medier som används dagligen av i stort sett alla barn och unga är TV, telefon, cd/bandspelare och video. Tillgång till medier i hemmet betyder inte alltid att dessa används likväl som att barn och unga utan tillgång till exempelvis dator ändå kan vara flitiga användare. Störst betydelse för att datorer används av dem som inte har egen tillgång har skolan och biblioteket (Drotner 2001, s.13f).

Drotner konstaterar att barn och ungas medieanvändning tar sin utgångspunkt i deras intressen och det som är relevant för dem, utifrån det söker man i medielandskapet efter det medium som uppfyller deras efterfrågan bäst. Medierna uppfyller en lång rad av

behov hos den enskilda: tröst, avslappning, underhållning, spänning, kunskap och situationer att känna igen sig i. TV uppfyller det bredaste spektrat av barn och ungas behov och TV ingår också mest varierat på deras fritid, är både ett förgrund och bakgrundsmedia och används både tillsammans med vänner, familj och ensam. Även tecknade serier ses som ett brett medium som liksom TV både underhåller, ger information och motverkar tristess (Drotner 2001, Kap. 6). På frågan vilka medier barn och unga skulle sakna mest är det kommunikationsmedierna: telefon, videokamera och Internet som toppar listan (Ibid. s. 67).

De nya medierna (Internet, mobiltelefon) spelar en viktig roll i skapandet av barn och ungas sociala och kulturella nätverk genom videokvällar, spel och chattgrupper och leder till att medieanvändningen integreras i den övriga sociala samvaron. Drotner visar att medier står centralt i barn- och ungdomskulturens symboliska ekonomi då många byter och lånar musik/film och barn och unga ses också som köpstarka konsumenter då fickpengar ofta läggs på inköp av medier (2001, s.159). Medierna har en viktig roll i barn och ungas kulturella identitetsutveckling då de ”gennemväver vardagens tid og fritidens rum.” (Drotner 2001, s.184). Mediumet är i sig själv inte avgörande utan vad det kan användas till och för vilket mål utifrån barn och ungas definition och blandning av medier i förhållandet till behov och funktion (Ibid. s.191). En av Drotners slutsatser utifrån undersökningen är att desto fler medier man använder desto mer allsidig blir ens perceptionsberedskap och ju mer allsidig den är desto bättre grundlag har man för att skapa ett brett register av mediekompetenser (2001, s.192).

2.1.2 TV

Sjöberg har studerat hur traditionell TV fortfarande spelar en stor roll i ungdomar och barns liv. Det är ett medium som de flesta unga har tillgång till och spenderar mest tid framför i jämförelse med andra medier. Många unga har tillgång till TV i sina egna rum men det är framförallt pojkarna som använder teven som ett medium för att få tillgång till andra medium som exempelvis satellitteve, video, text-tv och TV-spel (2002, s.171). Sjöberg ser inte en trend att övriga medium kommer att ersätta teven även om den traditionella TV-kulturen troligtvis kommer att förändras med tiden (Ibid. s.172f).

Enligt Medierådets undersökning 2006 uppger 79 % av 12-16 åringar att de tittar på TV varje dag (s.22), TV-serien *Lost* var mest populär följt av den tecknade serien *Simpsons*. Hälften av dem tittar på nyheter någon gång varje vecka och upplever att de lär sig saker av det. Ungefär en tredjedel av dem som tittar på nyheterna tycker i samma utsträckning att det är tråkigt som spännande (s.29f).

Ulrika Sjöbergs avhandling från 2002 visade inte på någon generell minskning av tevetittandet men då Ungdomsstyrelsens studie kom 2005 konstaterar den att det är tevetittandet som fått stå tillbaka. Kommunikationen har också ökat sedan Sjöbergs avhandling och Internet används mer och mer för kommunikation. Informationssökning på Internet för att vara ”nyttig” ser inte ut att ha ökat nämnvärt sedan Sjöbergs avhandling utan den trenden håller i sig och man ser Internet mer som ett komplement vid informationssökning för att vara nyttig.

2.1.3 Elektroniska spel

Elektroniska spel kan idag spelas via en mängd olika tekniska utrustningar. Det vanligaste är att man spelar via datorn eller teven där man kan koppla in plattformar som Playstation, X-box och Wii. Små handenheter som Gameboy är lätta att ta med och förvara och numera är det också vanligt med spel på mobiltelefonerna. I Medierådets undersökning 2006 framkom det att spelen *The Sims*, *Counter Strike* och *The Sims 2* var populärast bland 12-16 åringar. Fördelat mellan könen är det nästan inga flickor som spelar *Counter Strike* och väldigt få pojkar spelar *The Sims*. De främsta anledningarna till att de spelar TV- och dataspel är att det upplevs som roligt och spännande (s.39f).

I Sjöbergs undersökning av dataspelandet bland barn och ungdomar är det framförallt bland 9- och 12/13-åringarna som det är populärt med dataspel. Pojkarna spelar mer spel än flickorna och bland dem som har datorer hemma används de framförallt till att spela spel på (2002, s.215). Ett skäl till varför flickorna inte spelade lika mycket spel berodde bland annat på att datorn var placerad i pojkarnas rum i de fall det fanns syskon i familjen. Sjöberg menar att det behövs mer forskning inom detta område för att verkligen se om dessa skillnader mellan pojkars och flickors dataspelande stämmer (Ibid. s.217).

I magisteruppsatsen *Flickor och elektroniska spel* (2006) undersöker Monica Alkebradt och Anette Mörtberg hur flickors användning av elektroniska spel ser ut och vilken betydelse spelen har i flickornas liv. De påpekar att det saknas studier om flickor som spelar elektroniska spel medan pojkars användning har fått ett större utrymme både i forskning och i medier. Det framkommer att flickorna, som är mellan 12-14 år, inte spelar spel i någon större utsträckning. Datorn används mestadels för att chatta och de anser att det inte finns så många intressanta spel för dem och att de hellre umgås med kompisar än att spela. Har de inget annat för sig kan de spela och då helst något som har ett kreativt och relationsskapande innehåll. Flickorna visar ett kulturpessimistiskt synsätt när det handlar om risker med spelandet, detta gäller bara andra barn och ungas spelande, särskilt pojkar och yngre bröder. Det positiva som nämns är möjligheten att leva ut sina känslor i samband med spel och att man lär sig mycket som man sedan har nytta av i det verkliga livet. Även bland dessa flickor visar det sig att spelet *The Sims* är populärast. Flickorna påpekar också att de spelade elektroniska spel i större utsträckning när de var yngre.

2.1.4 Internet

Ungdomsstyrelsen gjorde 2005 en studie om ungas kultur- och fritidsvanor som visade att "datorn som kommunikations- och arbetsredskap har etablerat sig med eftertryck i våra ungdomsgrupper" (Larsson 2005, s.110). Det skiljde sig något åt mellan hur pojkar och flickor använde datorn, pojkarna surfade, spelade spel, och sökte information medan flickorna surfade, skickade e-post och sökte information. Bland de ungdomar vars föräldrar hade universitets- eller högskoleutbildning användes datorn mer för studier, arbete eller för att hämta musik. I och med att de datorrelaterade aktiviteterna ökade visade det sig att TV-tittandet är det som fått stå tillbaka. Datorn används inte i så stor utsträckning till att söka information med utan ses mer som ett redskap till att organisera skolarbetet. Ungdomars totala kommunikation har ökat då man numera kan använda Internet till kommunikation. Det "ersätter inte möten i verkliga livet utan kompletterar såväl fysiska möten som att telefonera" och man pratar framförallt med de man redan

känner. Internet har blivit ”en kommunikationsform där upplevelser och erfarenheter talas om och flätas samman i en väv som håller ihop vardagen och hjälper till att ge den mening” (Ibid. s.111).

Ulrika Sjöberg menar att sedan 1997 har Internet spelat en större och större roll i ungas vardagsliv. Internet används för att surfa, söka information, ladda ner musik m.m., chatta och skicka e-post. Internet ses inte som ett socialt medium som man tittar på tillsammans med övriga familjen, möjligtvis att man sitter tillsammans med en kompis, eller att man chattar med en kompis on-line (2002, s.263). Internet används till skolarbete mer som ett komplement eller när man ska hitta ovanlig, mer svåråtkomlig information. Internet är även en plattform där man knyter nya kontakter med andra människor inom det egna landet eller utanför. Sjöberg ser en skillnad när unga pratar om dessa kontakter mellan verkliga vänner och chatt vänner eller e-post vänner. Det finns ett off-line och ett on-line beteende där man kan vara äldre och annorlunda när man är on-line jämfört med off-line (2002, s.264).

Den vanligaste sysselsättningen på Internet för unga mellan 12-16 år var 2006 att chatta följt av att spela spel och att göra läxor/skolarbeten. Ungdomarna chattar i huvudsak genom kompisprogram och med människor de redan känner och endast nio procent uppgav att de någon gång träffat en person i verkligheten som de tidigare bara har haft kontakt med på Internet (Medierådet, 2006, s.45f).

I C-uppsatsen *Chatt- en del av ungdomars liv* (2005) undersöker Sara Gustafsson och Helene Symreng vilka åsikter och värderingar som finns om chattens sociala funktion, innebörd och konsekvenser för ungdomar. De har intervjuat fyra ungdomar i åldern 13-18 år och fyra vuxna i 40-års åldern.² Chatten används ofta istället för telefonen för att hålla kontakt, mestadels med kompisar de redan känner. En fördel med chatten är att man kan prata med fler samtidigt. Ungdomarna menar också att de kan prata av sig på chatten, det finns alltid någon som lyssnar och de kan på så sätt få bekräftelse. Att få nya kontakter är också en anledning för att chatta, på så vis kan man träffa personer som har samma intressen, ändå uppgiver flera av de intervjuade att de inte själva söker nya kontakter. De flesta chattar varje dag, oftast gör de andra saker samtidigt som de har chatten öppen. Ungdomarnas åsikter om det negativa med att chatta handlar främst om att man inte ska chatta för mycket utan att man också måste träffa folk i verkligheten. Några av dem upplever chatten som ytlig medan andra säger att där kan man prata om sina innersta känslor och att man vågar mera på chatten då man inte står framför den man pratar med, det är ändå viktigt att vara ärlig anser ungdomarna. De är medvetna om att det finns de som utger sig för att vara någon annan på chatten och menar att man bör vara kritisk till de man inte känner. Gustafsson & Symreng konstaterar att chatten är en viktig del i ungdomars liv och att man kan se den som ett verktyg i deras identitetsarbete. Den ökade användningen och betydelsen av chatt kan ses som karaktäristiskt för moderna uppväxtvillkor.

² Vi tar främst upp ungdomarnas åsikter eftersom det är deras perspektiv som användare vi är intresserade av i denna del av uppsatsen.

2.1.5 Mobiltelefon

Den medieanvändning som vuxit snabbast bland ungdomar är användningen av mobiltelefon. I oktober 1998 ägde 32,5 % av norska sextonåringar³ en egen mobiltelefon och i maj 2000 hade den siffran ökat till 80,2 %, det är en otrolig ökning på bara ett och ett halvt år. (Ling 2000a, s.4) Idag, 2008 har vi uppfattningen av att så gott som alla ungdomar i åldern 15-17 år äger en mobiltelefon. Ungdomarna använder sina mobiltelefoner ”som ett verktyg för att bygga upp sin identitet och upprätthålla de sociala nätverken” (Oksman 2003, s.2). De ser mobilen som ett av de viktigaste kommunikationsmedlen för att hålla kontakt med familj, vänner och andra i deras omgivning. Mobiltelefonen för en tonåring är jämbördig med en kroppsdel, den finns alltid med (Ibid., s.3).

Drotners undersökning visar att telefonen är huvudmedium för kommunikation och mobiltelefonen har ökat barn och ungas självständighet. Att få SMS och att skicka SMS är lika viktigt som innehållet och ofta används speciella kombinationer av bokstäver som endast de invigda förstår. Mobilen är också ett statusobjekt för många och att ha den senaste modellen visar på ett intresse för ny teknologi som är viktigt inte minst för killar. För tjejer är telefonsamtalen inte bara för att delge information utan viktigt för att etablera och hålla fast symboliska relationer där formen man samtalar på är viktigast (2001, Kap. 4).

Richard Ling är sociolog och knuten till Telenors forskningsinstitut i Norge, han forskar kring frågor förknippat med den nya information kommunikations teknologin och samhället med ett särskilt fokus på mobiltelefoner. I artikeln *We will be reached”: the use of mobile telephony among Norwegian youth* (2000b) undersöker han norska tonåringars mobilanvändning genom intervjuer och enkäter. Det är flera pojkar än flickor som äger en egen mobiltelefon och mobilen ses som en symbol för självständighet från föräldrarna och att man är en del av ett socialt nätverk. Flickorna använder mobilen mestadels för social interaktion medan pojkarna är mer fokuserade på objektets status. De främsta motiven för tonåringarna att äga en mobil är i första hand tillgängligheten, att framför allt kompisar alltid kan nå dem. Frigörelsen från föräldrar och hemmet är också ett viktigt motiv medan säkerheten, att kunna ringa ifall något händer mer nämns som en självklar orsak för alla att ha en egen mobil. Slutligen kan mobilen också användas som ett identitetsskapande objekt, genom sin mobil och dess innehåll visar man vem man är.

En av de första att studera mobiltelefonanvändning hos svenska ungdomar var Alexandra Weilenmann som nu arbetar på IT-universitetet i Göteborg. Inom projektet i-Teens utförde hon och Catrine Larsson fältstudier av mobiltelefonanvändning bland ungdomar på centrala platser i Göteborg. De presenterar resultatet i bokkapitlet *Local use and sharing of mobile phones* (2001). Genom sina observationer upptäcker de att ungdomarna ofta delar med sig av innehållet i sin mobil och även att de använder varandras telefoner. Ungdomarna använder mobilen som ett verktyg för en lokal social interaktion mera än som en apparat för kommunikation med andra icke närvarande. Då mobiltelefonen oftast beskrivs som en personlig telefon visar Weilenmann & Larsson med sin studie att så inte är fallet när det gäller dessa ungdomar. Mobilens sms meddelanden delas genom att mottagaren högt läser upp vad det står eller så visar han/hon skärmen

³ Vi tror att dessa siffror för norska ungdomar är lika för svenska ungdomar.

för de andra. När ett telefonsamtal mottas är det ofta flera som pratar med den som ring-er och ibland är telefonsamtalet till någon annan i gruppen än den vars telefon har ringt. Lika vanligt är det att man lånar kompisens telefon fast man har en egen vilket Weilen-mann & Larsson tolkar antingen som att telefonsamtalet rör kompisens varför hon/han ska betala för samtalet eller att det inte finns några pengar på den egna mobilen. Vid ett tillfälle används mobilerna som ett sätt att få kontakt med någon man inte känner, några killar börjar prata med några tjejer på en bänk och ger sedan mobilen till en av dem så att hon kan skriva in sitt nummer. På något sätt blir mobilen, som hålls väl synlig i de inblandades händer, en ursäkt för dessa killar att närma sig tjejerna. Slutligen konstateras det att ungdomarna inte behandlar sin mobil som en personlig ägodel och dess innehåll som privat, istället pågår mycket arbete för att göra dem ”not personal and not private” (Weilenmann & Larsson 2001, s. 112).

I vår undersökning fokuserar vi på vad ungdomarna använder mobilen till och vilken betydelse mobilen har för dem. Vi har inte tagit upp något om hur man delar på innehåll och mobil men vi anser ändå Weilenmann & Larssons kapitel som relevant då det tydligt visar vilken central roll mobiltelefonen har för ungdomar idag. Av egen erfarenhet har vi också upplevt detta delande av innehåll mellan ungdomar, många gånger används mobilen också för att skapa kontakt genom att dela på musik, bilder och spel som ungdomarna har på mobilen.

2.2 Ungdomar

Svensk ungdomsforskning lyftes fram i slutet på 1980-talet tack vare medel från staten och ett flertal centrum för ungdomsforskning utvecklades (Öhlund & Bolin 1994, s.7). Forskningsprogrammet *Ungdomskultur i Sverige (FUS)* startade 1988 med ungdomskulturforskaren Johan Fornäs som huvudansvarig. Under ett antal år gav FUS ut en serie rapporter om centrala aspekter av aktuell ungdomskultur i Sverige med teman som modernisering, kön, stil och sfärer (Fornäs, Boëthius & Cwejman 1990). Ungdomskulturforskningen i Sverige var influerad av de brittiska kulturforskarna samt tysk filosofi och pedagogik där professor Thomas Ziehe vid universitetet i Hannover har haft särskilt stor betydelse för svensk ungdomskulturforskning (Lalander & Johansson 2007, s.87). Han har utvecklat ett antal teorier om förändringar som sker i vår livsvärld och om ungdomars kulturella situation. Ziehe är emellertid en kontroversiell forskare och hans teorier har ansetts som abstrakta och generella (Fornäs i Ziehe, 1993, s.12). Kritiken mot Ziehe har till stor del handlat om avsaknaden av empiriska undersökningar då han i sina texter utgår ifrån ”teoretisk läsning, egna... iakttagelser av praxis och egna vardagliga erfarenheter” (Ziehe 1993, s.169). Fornäs påpekar i förordet till Ziehes *Kulturanalyser* (1993) att Ziehes teori inte är någon totalitetsteori utan att begreppen skall ses som ”punktbelysning som kastar ljus över vissa aspekter av den moderna tillvaron” (s.13). Vi ska presentera några delar av hans forskning som rör ungdomar och vår moderna värld.

Ziehe anser ”det moderna samhällets tendenser vara ambivalenta, både negativa och positiva” (Fornäs i Ziehe, 1993, s.8). Särskilt utsatta för ”moderniseringsprocesserna i samhället och kulturen” är barn och ungdomar som påverkas via massmedia, där de upplever ”*samma värld* som de vuxna” (Ziehe 1993, s.154). Stora frågor om miljö, ekonomi, krig, arbetslöshet med mera får brottas tillsammans med identitetsfunderingar och

vardagsfrågor, ”skyddsnetet” försvinner och barn och unga får tidigare ta del av samhällets problem (Ziehe 1993, s.154).

Vårt samhälle kan delvis betecknas som det senmoderna samhället där ungdomar inte längre kan identifiera sig med traditionella värden som produktion och arbete utan istället är hänvisade till en identitet skapad genom konsumtion influerad av medier. Ungdomarna blir kulturellt friställda vilket innebär ”en frigörelse från bindningar till traditioner” (Ibid., s.37). Att inte behöva överta den äldre generationens identitet och följa en förutbestämd bana utan själv välja väg i livet är ett slags frihet, men idag är det tveksamt om individen kan ses som helt fri på grund av marknadens påtryckningar som i viss mån ersätter de traditionella. Ungdomars identitetsarbete kan många gånger bli svårare idag då medier förmedlar bilder och tolkningar på hur man ska vara och se ut vilket gör det svårt för ungdomar att se sig själva ”med egna ögon” (Ibid., s.39). Den kulturella friställningen är på så vis dubbelsidig, ungdomen kan idag ”pröva identiteter, förändra dem, stilisera dem och ta dem tillbaka” (Ziehe 2003, s. 25), men friheten skapar också prestationskrav hos ungdomarna, att välja rätt i utbudet, att ”utveckla, trygga och omforma sin identitet mot bakgrund av de konkurrerande, glittrande personlighetsutkast som förmedlas via massmedierna, via kultur och medvetandeindustrin” (Ziehe 1993, s.37).

Ziehe pekar på tre företeelser som är möjliga idag till följd av sociokulturella förändringar i samhället, förändringar som påverkar ungdomars identitetsarbete. Ungdomar är idag medvetna om rätten ”att säga upp relationen till föräldrarna” (1993, s.35) möjligheten till eget boende och självständighet ställer ungdomar inför nya frågor och situationer. ”Möjligheten till sexuella relationer” (Ibid.) är idag lika självklart för ungdomar som för vuxna och accepterat i samhället, många sex och samlevnadsprogram vänder sig direkt till ungdomar med tips och råd. Den sista företeelsen rör tillgången till olika livsstilar som förmedlas via massmedier och offentligheten och som ger ungdomar en rad valmöjligheter på både gott och ont (Ibid., s.36).

Philip Lalander och Thomas Johansson tecknar i sin bok *Ungdomsgrupper i teori och praktik* (2007) olika grupper av ungdomar i vårt samhälle idag. De vill förstå ungdomars handlingar och tankemönster utifrån ”the actors’ point of view” (s.7) det vill säga utifrån ungdomarnas perspektiv. De ifrågasätter också myter och stereotyper som finns både inom massmedier, i vardagen och inom forskningen och vill försöka nyansera bilden av olika ungdomar. Idag påverkar mediekulturen och Internet bildandet av nya ungdomsgrupper och det lokala och globala går mer och mer in i varandra. Det finns ungdomsgrupper som experimenterar med sin identitet och är kulturellt friställda, men det finns även ungdomsgrupper som inte passar in i beskrivningen av den moderna ungdomskulturen. Dessa ungdomar har en mer traditionell syn på livet och har inte samma behov av att experimentera med stilar och upplevelser. Vi ska presentera tre olika grupper av ungdomar som Lalander & Johansson beskriver.

Generation X

Jakten på den rätta identiteten och livsstilen är ständigt pågående för dessa ungdomar som är starkt influerade av medier och modeindustrin. Det är jaget som är viktigast och det sociala livet kommer i andra hand, det värsta som kan hända är ”att bli definierad av andra, ... att tillhöra den tråkiga massan” (Lalander & Johansson 2007, s.119). Utmär-

kande för dessa ungdomar är också att inta ett ironiskt förhållningssätt till allt och alla, Lalander och Johansson jämför med Killinggängets humor som inte riktigt passar in i någon kategori vilket också är meningen med förhållningssättet. När det gäller film och musik är det ofta udda musikstilar eller smala filmer ungdomarna söker sig till, hamnar en låt på hitlistorna och blir allmängods överges den omedelbart. Medierna har betytt mycket under deras uppväxt och bidrar till skapandet av deras identiteter som ofta har en blaserad karaktär då de redan vet allt om livet genom just medierna. Samtidigt finns också en kritisk hållning till samhället och dess traditionella uppbyggnad hos dessa ungdomar. Den här ungdomsgruppen kan beskrivas som postmodern och stämmer bra in på Ziehes framställning av den kulturellt friställda (Lalander & Johansson 2007, s.117-120).

De kroppsfixerade

Gymkulturen kom till Sverige på 1970-talet och vände sig då mestadels till bodybuildare, idag tränar både kvinnor och män och att träna på gym handlar idag om en hel livsstil som rör både kropp, kost och hälsa. I vårt individualiserade samhälle passar gymkulturen in perfekt, man kan själv lägga upp sin träning efter egna önskemål, vara social med de andra om man vill och fullt ut satsa på sitt eget välbefinnande. Målet för dessa ungdomar är att uppnå den perfekta kroppen (Ibid., s.120-122).

Arvtagarna

Att ”vara som de andra i den egna klassen” (Ibid., s.125) är viktigt för dessa ungdomar. Det är inte individen som står i centrum utan mera kollektivet. Föräldrarnas åsikter har betydelse och ofta skapas ett gemensamt intresse utifrån traditioner och kultur i omgivningen. Det är inte ovanligt att ungdomarna även tar efter föräldrarnas livs- och festvanor visar undersökningar. Till viss del når även mediernas influenser dessa ungdomar men kollektivet förblir starkare i ungdomarnas identitetskapande. Lalander & Johansson spekulerar om den geografiska platsen för uppväxten och boendet, landsort eller storstad, har betydelse för identitetsarbetet. Troligt är att traditioner har ett starkare fäste på landsbygden och att ungdomarna inte omges och påverkas av medier i samma utsträckning som i storstäder (Lalander & Johansson 2007, s.123-125).

2.3 Livsstil

I vårt vardagsliv förekommer ordet livsstil allt oftare i medier där det förknippas med ett sätt att leva sitt liv efter, man kan ha en sund, sportig eller bohemisk livsstil. Även inom samhällsvetenskapen upplever begreppet livsstil en ny glansperiod och har blivit ett viktigt verktyg för samhälls- och kultur studier (Johansson & Miegel 1992, s.302). Livsstilar kan vara ”mer eller mindre tydligt avgränsade kulturella mönster. Dessa mönster gestaltas och konkretiseras via värden, attityder, smaker och estetiska uttryck.” (Lalander & Johansson 2007, s.93). Livsstilsbegreppet har utvecklats från ett fokusera på klass och status till ett ökande intresse av etnicitet och genus samt relationer mellan konsumentkulturen och identitetskapandet (Ibid., s.303).

Begreppet livsstil har sina rötter i den klassiska teorin där främst de tre teoretikerna Weber, Veblen och Simmel har bidragit till en teori om livsstil. Weber gjorde en åtskillnad mellan klasser och statusgrupper där termen klass syftade på en mängd personer med liknande, ekonomiskt bestämda levnadsvillkor och livserfarenheter medan sta-

tusgrupperna fastställdes utifrån den sociala positionen i samhället vilken kunde ta sig uttryck genom en speciell livsstil. Veblen kan ses som en föregångare till nutida analytiker av konsumtionskulturen då han beskrev övergången från det feodala samhället till det industriella och hur det influerade användningen av status och maktsymboler. Den styrande klassen visade sin överlägsenhet genom skrytkonsumtion, det räckte inte med rikedom och makt utan genom kläder och juveler visade man sin ställning. En ökad tillgång av varor resulterade i att de lägre klasserna försökte att imitera de högre klassernas livsstil genom massproducerade billiga kopior av tidigare aristokratiska statussymboler. Simmels analys av samma fenomen visade att så fort de lägre klasserna lagt sig till med den nya stilen övergav de högre klasserna den och utvecklade istället en ny stil, allt för att uppehålla skillnaden mellan klasserna. Simmel konstaterade att mode kunde fungera som en enande kraft för människor som hörde till samma grupp. Dessa ständiga förändringar i modet ledde till att modeindustrin blev en institution i samhället där modet i sig inte var huvudsak utan snarare behovet av förändring och nya erfarenheter (Johansson & Miegel 1992, s.8-10).

I den moderna sociologin är det främst den franske sociologen Pierre Bourdieus teorier som är relevanta för området. Han menar att det pågår en ständig kamp om makt och status i samhället som utspelar sig i den sociala sfären där tillgången till olika slags kapital såsom ekonomiskt, kulturellt och socialt kapital karaktäriserar de olika klasserna. Kampen pågår främst inom olika fält av kulturella preferenser, områden som musik, konst, teater och litteratur. Den dominerande klassen i samhället är den som har monopol på den äkta kulturen och som fastställer vilka smaker som är bäst och vilken livsstil som är rådande. Andra klasser försöker nå upp till den dominerande klassen genom att höja sina kulturella preferenser och livsstilar vilket leder till ständiga byten av livsstilar. Hjärtat i den symboliska kampen är smak och målet är att uppnå acceptans för en speciell smak som den legitima inom ett särskilt fält. Den "rätta" smaken och livsstilen står som symbol för makt och status (Ibid., s.12-13).

I början av 1970-talet sker en övergång ifrån klassrelaterade analyser av livsstilsfenomenet till att mer betona det individuella, individen ses mer som ansvarig för sitt val av livsstil. Denna riktning visar sig i den sociologiska litteraturen om modernitet, individualitet och kulturell förändring som vi återkommer till längre fram i teoriavsnittet. Även om klass och status fortfarande har del i livsstilsforskningen betonar forskare att det bland annat är mera viktigt att studera rörelsen mellan olika livsstilar. Forskningen blir mer individualistisk och närmare relaterad till marknadsundersökningar (Johansson & Miegel, s.13-15).

Thomas Johansson och Fredrik Miegel anser att begreppet livsstil har blivit urvattnat under de senaste decennierna. Likväl har det en lång historia inom sociologin och för att konstruera en livsstilsteori idag bör man utgå ifrån den historiska början och dess utveckling fram till den moderna tiden vilket de också gör i sin avhandling *Do the right thing: Lifestyle and identity in contemporary youth culture* (1992) Deras syfte med avhandlingen är att utveckla en generell teori om livsstil och att sedan tillämpa den på en empirisk undersökning av ungas livsstil, riktad mot de ungas fritid och deras smak för musik, film och kläder. Målet är dock inte att urskilja och definiera olika livsstilar för dessa unga, avsikten är istället att diskutera livsstilsfenomenet utifrån en övergripande såväl som en individuell nivå för att visa hur viktigt det är att ta hänsyn till båda nivåer-

na när man konstruerar livsstilar. Teorin är tänkt att vara användbar inom ett brett område av specifika relationer och fenomen inom livsstilsforskningens fält. Vi ska redovisa några huvuddrag från deras livsstilsteori.

De särskiljer tre olika nivåer som står i ett inbördes förhållande till varandra. Utifrån dessa nivåer kan olika aspekter av livsstil studeras och analyseras. Syftet med att åtskilja nivåerna är att klargöra hur en mängd fenomen på varje nivå påverkar utvecklingen av livsstilar. Nivåerna är: *Strukturell nivå* där lagstiftning, regler, värden, ideal, vanor och övertygelser innefattas. Varje samhälle har en struktur som skiljer det från andra samhällen, olikheter och likheter kan undersökas mellan olika länder, samhällen och kulturer och även tidsmässiga olikheter. Exempelvis en jämförelse mellan det agrara samhället och det industriella, det amerikanska sättet att leva mot det svenska. Olikheter i den sociala strukturen, former av liv studeras.

Den *positionella nivån* rör olikheter och likheter som existerar i ett samhälle mellan kategorier som klass, samhällsgrupper, ålder och kön. Positionen i den sociala strukturen, sätt att leva studeras. Den tredje nivån är den *individuella* där man strävar efter förståelse av likheter och olikheter mellan individers olika sätt att möta verkligheten, hur de utvecklar och uttrycker sin personlighet och identitet samt deras relationer till andra individer. Olikheterna är i varierande grad bestämda av individuella karaktärsdrag vilket ger olikheter i *livsstilar*. Livsstilar är i den här meningen ett uttryck för individens ambition att skapa sin egen specifika, personliga, kulturella och sociala identitet inom den historiskt bestämda strukturella och positionella konstruktion av samhället (Ibid., s.22-23).

Även om Johansson & Miegel i huvudsak har intresserat sig för de individuella aspekterna av livsstilsfenomenet anser de att det är nödvändigt att inkludera de andra två nivåerna i utvecklandet av en livsstilsteori för att förstå de olika processerna som sker inom och mellan dessa tre nivåer. De kritiserar tendensen att definiera livsstilar utifrån begränsade aspekter som musiksmak, filmsmak och fritids aktiviteter och anser att livsstilar är komplexa system bestående av en mängd relationer mellan individens värderingar, attityder och handlingar (s.103) Två centrala begrepp som framhävs är identitet och värderingar. Värderingarna kan vara i form av materiella, estetiska, etiska och metafysiska. Vad för slags värderingar man har uttrycks mer eller mindre i livsstilen och är en viktig del av identiteten och identiteten är betydande för vilken utveckling och form den egna livsstilen tar (s.54). Identiteten handlar mer om den inre delen, självbilden och jaget som en unik individ medan livsstil rör sig om yttre praktiker. Vi kommer att diskutera mera kring identiteten i nästa avsnitt.

2.3.1 Identitet

Identiteten kan ses som ”grundbulten i vår personlighet” (Wrangsjö 2006, s.126) och är vem och vad man upplever sig vara. Den personliga identiteten, *självbilden* handlar om hur man är medveten om sig själv som en unik individ. En annan aspekt rör en persons egen identifikation med sin kultur, etnicitet eller nation vilket benämns *kulturell, etnisk eller nationell identitet* (Frisén & Hwang 2006, s.10). För att kunna definiera en människas identitet kan vi utgå från olika sociala och/eller psykologiska kriterier som till ex-

empel: ”klass, kön, etnicitet, nationalitet, status, inkomst... personlighetstyp eller begåvning.”(Johansson 1999, s.167).

Identitetsbegreppet används inom olika forskningsfält och benämningarna och aspekterna på identitet är oräkneliga. Inom psykologin är utvecklingstanken central, de unga genomgår en mognadsprocess och utvecklar känsloliv och kognitiv förmåga vartefter de växer upp. Identiteten ses som något inneboende i individen och det är den inre processen som studeras. Den sociologiska forskningen fokuserar i huvudsak på det yttre där sociala mönster och samhällsliga faktorer anses vara det som skapar och formar ungas identitet (Johansson 2006, s.197-200). Bland annat studeras människornas olika sociala roller och redan på 1920-talet utvecklades begreppet roll som används för att representera en individs uppträdande på en social position som är given i den sociala strukturen. Ett exempel är en polis vars roll har vissa karaktäristiska drag i form av specifika handlingar och kvaliteter. Rollteorin fokuserar på hur personer spelar sina roller vilka oftast består av flera såsom polis, man, far och vän. För att kunna delta i olika sociala sammanhang är det nödvändigt att ha lärt sig de regler, normer, seder och sätt som krävs för att uppföra sig rätt. Den sociala identiteten handlar i huvudsak om att göra det möjligt för individen att tolka och svara korrekt på symboler, signaler och handlingar i specifika sociala situationer (Johansson & Miegel s.43-44). Inom den moderna sociologin har den reflexiva karaktären av identitet blivit alltmer framträdande och lyfts fram av till exempel Anthony Giddens och Thomas Ziehe.

Relationen mellan psykologin och sociologin är såklart viktig att ta hänsyn till vid studier av ungdomar. Vi kommer att kort presentera några exempel av forskningen kring identitet, vi tar upp några olika aspekter som i huvudsak handlar om den personliga identiteten och är inriktad på tonårstiden som vanligen anses vara identitetsutvecklingens höjdpunkt (Wrangsjö, s.131). Vi presenterar också två magisteruppsatser som vi funnit relevanta för ämnet.

Erik Homburger Erikson kan ses som en av pionjärerna inom identitetsforskningen, han vidareutvecklade Freuds psykoanalytiska teori kring ungdomars utveckling och ansåg att det viktigaste problemet under ungdomstiden var att få en *jagidentitet* (Frisén & Hwang s.11, Evenshaug & Hallen 1992, s.329). Enligt Erikson är det biologiska, psykologiska och sociala aspekter som styr varje persons upplevelse av jaget där den biologiska har med kön, utseende och kroppsuppfattning att göra. Psykologiska aspekter är känslor, intressen, behov och försvarsmekanismer medan den sociala handlar om miljöer som finns runtomkring individen (enl. Frisén & Hwang, s. 11-12). Erikson skapade en teori där han delar in personlighetsutvecklingen hos barnet i åtta stadier, varje stadium innebär en kris med två möjliga lösningar. Dessa måste hanteras och lösas för att gå vidare till nästa stadium, under ungdomstiden handlar krisen om identitet eller identitetsförvirring. Lösningen på varje kris påverkas dels av barnets nuvarande situation men också på hur väl de föregående kriserna har lösts (Erikson 1969, kap III). Även om Erikson sammanbinder identitetsbildningen med tonåren påpekar han att frågor kring identiteten ”fortsätter att göra sig påminda under de följande faserna i livscykeln” (enl. Frisén & Hwang, s.13).

Psykoanalytikern Jan Ramström har skrivit utförligt om identiteten bland annat i boken *Tonåringen i välfärdssamhället* (1991). Han menar att ungdomstidens psykologi inte är

utforskad i samma utsträckning som barndom och vuxenliv och att det saknas ett språk och en teoretisk modell för att förstå och uttrycka det som sker inom ungdomar vid deras ”strävan efter social integrering i den yttre världen” (1994, s.127). Utifrån Eriksons teorier utvecklar och urskiljer Ramström två huvudaspekter av identitet som han benämner individuation och integration. Individuationsaspekten syftar på den inre processen som bygger upp förmågan att hålla samman den psykiska organisationen som en helhet med en kontinuitet genom livets olika utvecklingsstadier och dess komplexitet. Integrationsaspekten rör den yttre processen, hur ungdomar finner samhörighet med grupper och värderingssystem och därigenom får bekräftelse på vem hon/han är. Ramström påpekar att denna sista utvecklingsaspekt, som är ett centralt tema under tonåren, inte berörs inom psykoanalysen vilket han anser vara en stor brist. Frågan om hur ”samhällsfaktorerna underlättar respektive försvårar denna utvecklingslinje” (1994, s.136) är viktig att lyfta fram. Den integrativa aspekten för identiteten stöds av sociala strukturer där två faktorer kan ses som övergripande: ”Vuxenblivandet som tonårstidens huvudtema” och ”Vuxenvärldens attraktivitet” (Ibid., s.143). Att bli vuxen är själva målet för ungdomstiden där de vuxna vägleder och ses som förebilder. Idag är vuxenblivandet utdraget över en längre tid och som vi nämnt tidigare blir ungdomar ”vuxna” i en allt senare ålder. Vuxenvärldens attraktivitet ur ungdomarnas synvinkel har blivit allt mörkare och Ramström menar att de vuxna måste uppehålla en balans mellan hoten mot mänskligheten som förmedlas via medier och hoppet om att hoten kan övervinnas för att vuxenblivandet ska fortgå utan komplikationer (Ibid., s.143-144). Vuxenlivets attraktion har också minskat då unga idag har möjlighet att uppleva mycket av det som förut var förbehållet de vuxna genom framförallt den ökade medialiseringen i samhället (Se Ziehe, 1993).

Thomas Johansson, professor i socialpsykologi, menar att det inom utvecklingspsykologisk forskning inte har hänt så mycket sedan 1960- och 70-talet utan man utgår fortfarande ifrån samma teoretiker (Erikson med flera). Det saknas också användbara begrepp inom området idag, begrepp som drifter, oidipuskomplex och det omedvetna är inte lika självklara idag (2006, s.201), vilket vi också håller med om. Teorierna är många gånger svåra att läsa och att sätta in i sammanhanget kring dagens ungdomar.

Fredrik Granström och Leif Berglund har i sin C/D uppsats ”*Ungdomars identitetsarbete – med fokus på media och kompisar*” (2004) djupintervjuat fem 18-19 åringar med syfte att ge en bild av ungdomarnas identitetsarbete utifrån kompisar och medias påverkan. Genom ungdomarnas självpresentation i berättelserna studeras identitetsarbetet. Författarna finner att det finns en del typiska och generella uttryck som ungdomarna ser som viktiga att ha med i självpresentationen, till exempel att hålla sig i form, tillhöra en kompisgrupp och vara nutidsorienterad. Det mesta av identitetsarbetet sker i en lokal omgivning där kompisarna är den största påverkande faktorn, medias påverkan ligger mer på ett diskursivt plan. Informanterna kommer alla från en teoretisk gymnasieklass med ett extra intresse riktat på media vilket naturligtvis ger en ganska smal bild av ungdomars uppfattning vilket författarna också påpekar. I vår undersökning har vi valt att intervjua ungdomar med olika intressen boende på olika orter för att få en bredare bild av ungdomars tankar och åsikter.

I magisteruppsatsen *Identitet och påverkan: Om unga kvinnor och skönlitteratur* (2004) undersöker Zara Bäbrebring om böcker kan påverka identiteten och självkänslan hos 15-

20 åriga kvinnor. Hon kommer fram till att böcker och läsupplevelser kan ha en identitetsstärkande funktion och flera av informanterna uppger att böckerna bland annat påverkat yrkesval, självkänslan och sättet att se på sina egna möjligheter. Kvinnorna föredrog att läsa litteratur som kunde kopplas till den egna situationen och egna tankar. De identifierade sig med de litterära gestalterna, på så vis fick de sin egen identitet bekräftad vilket gav dem mod att vara sig själva.

2.4 Diskussion/Summering

Medieutvecklingen går framåt i en rasande fart där produkterna får nya modeller, funktioner och användningsområden. I takt med denna utveckling ändras också medieanvändningen, inte minst hos ungdomar. Forskningen visar att teven, som länge har varit ett medium som barn och unga tillbringat mest tid framför, får stå tillbaka idag för Internet. Medier för kommunikation är de som ökar mest, mycket på grund av mobiltelefonens intåg men också för att Internet används mer och mer som ett kommunikationsmedium av ungdomar. Nya förändringar i medieutvecklingen kräver också nya studier av medieanvändningen, något som vår studie om ungdomars medieanvändning förhoppningsvis kan bidra med. Flera av de användarstudier vi har tagit upp i tidigare forskningsavsnittet handlar om barn och unga från tolv till sexton år medan vår studie behandlar ungdomar mellan femton och sjutton års ålder. Den tidigare forskningen vi nämner påpekar också nödvändigheten att se på ungas medieanvändning i ett vidare perspektiv där även sociala, psykiska och kulturella faktorer räknas in. Då medierna ständigt finns med i ungdomars vardag vill vi belysa frågan om de elektroniska mediernas påverkan på ungdomars livsstil idag och på så sätt placera medieanvändningen i en större kontext.

Det moderna samhället har förändrat ungdomars identitetsskapande menar Ziehe och har blivit en process som influeras till stor del av medier. Möjligheten till olika livsstilar leder till många svåra val men också till en större frihet att själv bestämma om sitt liv. Men alla ungdomar har inte behov eller någon önskan om en kulturell frigörelse, en del lever sitt liv mer traditionsenligt. Flertalet ungdomar befinner sig mellan dessa två ytterligheter frigörelse/tradition och det finns ett stort antal ungdomsgrupper där var och en har sin modell. Att forma sin livsstil är en ständigt pågående process och handlar om att hitta ett eget mönster där varje del passar in på de värderingar, smaker och attityder individen har för tillfället. Livsstilar blir på så sätt komplexa system och Johansson & Miegel påpekar det orimliga i att definiera en livsstil utifrån vissa begränsade aspekter. I vår studie vill vi främst lyfta fram ungdomars smak, intressen och uppfattningar kring olika livsstilsteman för att försöka ta reda på hur livsstilen påverkas av elektroniska medier. Vår studies uppgift är inte att definiera ungdomarnas livsstil.

3. Teoretiska utgångspunkter

I detta avsnitt presenterar vi den teoretiska ram vi kommer att använda i analysen av vårt insamlade material. Anthony Giddens, professor i sociologi och för närvarande rektor för London School of Economics, har fått ett enormt genomslag med sina teorier inom olika områden och anses idag vara en av världens mest lästa sociologer (NE 2007). Giddens har utvecklat många nya begrepp och egna teorier kring det moderna västerländska samhället (Johansson 1999, s.111). Vi kommer i huvudsak att använda hans teorier om hur vårt moderna samhälle har förändrats och hur individen idag har möjlighet att forma sitt eget livsprojekt som han beskriver i sin bok *Modernitet och självidentitet* (1991). Vårt teoriavsnitt är uppdelat under följande teman: Moderniteten, självidentiteten, livsstil och livsplaner samt kroppens roll.

3.1 Moderniteten

Traditionen får allt mindre betydelse för skapandet av en självidentitet och livsstil och det lokala och globala är sammanvävt genom framförallt de elektroniska medierna. Världen kan ses som "en enda värld med en enda erfarenhetsram ... samtidigt som det är en värld som skapar nya former av fragmentering och splittring" (Giddens 1991, s.13). Den personliga förändring och utveckling som individen genomgår är idag starkt förbunden med samhällets utveckling. Anthony Giddens refererar moderniteten till "institutioner och beteendemönster" i den industrialiserade världen med början på 1800-talet (s.24). Idag lever vi i senmoderniteten, en tid som skiljer sig från alla tidigare genom det upptrappade tempot i världen. Det moderna samhället genomsyras av snabba förändringar och högre grad av påverkan på det sociala och privata livet som också är "mer omfattande och går djupare" än tidigare sociala system (s.26). Varför det moderna livet har en sådan dynamisk karaktär förklarar Giddens med tre huvudelement vilka också ligger till grund för argumentationen i hans bok.

Åtskiljandet av tid och rum innebär att rummet inte längre är bundet till platsen, en process som möjliggjordes tack vare det mekaniska urets uppfinning. En förutsättning också för den andra faktorn *urbäddningen* av sociala institutioner, där "sociala relationer 'lyfts ut' ur lokala kontexter och återaktiveras tvärs över obegränsade avstånd i tidrummet" (s. 28). Då tiden inte längre är kopplad till platsen ifråga kan sociala aktiviteter samordnas utan hänsyn till en särskild plats. Urbäddningsmekanismerna består av två typer: *symboliska tecken* där pengar är det mest förekommande exemplet och *expertsystem* som består av expertkunskaper i form av läkare, vetenskapsmän, ingenjörer och så vidare. Båda systemen är beroende av *tillit*, av människor som sätter sin tilltro till personer eller system, oberoende av tid och rum, med kunskap som de själva inte har. Tilliten är i sin tur förbunden med människornas psykologiska trygghet som i vår tid är starkt kopplad till det vardagliga sociala livet. De risker och faror som inverkar på människornas trygghet har förändrats från den förmoderna tiden. Idag skapas nya faror genom urbäddningsmekanismerna och tidigare föreskrifter och praktiker är inte längre aktuella (s.28-29). Vilket leder oss till den tredje faktorn *reflexiviteten* som tvingar oss "att ständigt göra revideringar mot bakgrund av nya informationer eller kunskaper" (s.30). För institutionerna är detta bildande och leder till ifrågasättande av tidigare säkra kunskaper.

3.2 Självidentiteten

Projektet med att bygga upp en självidentitet startar med den nyfödda bebisen, den absoluta förutsättningen för att ro projektet iland är en grundläggande tillit som barnet utvecklar genom en kärleksfull omsorg från personerna närmast barnet. Tillit samt vanor och rutiner som ger en känsla av kontinuitet och ordning i det som händer runtomkring leder till upplevelsen av *ontologisk trygghet*, vilken sedan är betydande för att barnet skall kunna hantera olika situationer av faror och kriser under uppväxttiden och som vuxen. Barn som inte har utvecklat en stark tillit kan sedan uppleva osäkerhet inför enkla vardagssituationer (Giddens, s.48-52).

”Självidentiteten är självet så som det reflexivt uppfattas av personen utifrån hans eller hennes biografi”(s.68). Att vara reflexivt medveten är nödvändigt för att kunna utveckla en självidentitet, vi skapar en berättelse om oss själva och vår uppväxt som vi kan återkomma och referera till och denna berättelse utvecklas hela tiden och innefattar även yttre händelser som vi sätter i samband med vår personliga historia. ”För att kunna ha en känsla av vilka vi är måste vi ha en uppfattning om hur vi blivit det vi är och vart vi är på väg” (s.70). Idag påverkas och inspireras våra biografier av händelser runtom hela världen tack vare medierna och att valmöjligheterna blir alltfler om hur vi kan och vill leva våra liv.

I senmoderniteten blir formländet av den personliga självidentiteten ett *reflexivt projekt* (s.45), en process som ständigt pågår och kräver bearbetning. Den personliga förändringen kopplas samman alltmer med den sociala förändringen i vårt samhälle. Längre tillbaks i tiden var självidentiteten ofta utstakad, utvecklingen från ungdom till vuxen såg likadan ut från generation till generation och övergången skedde genom bestämda ritualer såsom konfirmation, giftermål och inträdet i arbetslivet. Kunskaper kring barn, hemmet och arbetslivet överfördes från äldre till yngre och det vuxna livet fortgick utan större förändringar. Moderniteten har lett till större och mer opersonliga organisationer och institutioner som alltmer brutit ner den trygga miljön i det lilla samhället, människor söker idag råd och hjälp av experter inom områden som barnuppfostran, samlevnad, inredning, kost och träning med mera. Giddens menar att den ökade efterfrågan på terapi och expertkunskaper är ett tecken på att människor idag känner sig mer otrygga, en följd av modernitetens villkor (s.46).

3.3 Livsstil och livsplaner

Livsstil förknippas ofta med konsumtion men Giddens menar att ”livsstil uttrycker något betydligt mer fundamentalt” och definierar livsstil som en ”mer eller mindre integrerad uppsättning praktiker som en individ följer” (s.101). Livsstil är inte något som går i arv från generation till generation, istället är det något som var och en kan lägga sig till med utifrån individens eget tycke. Naturligtvis spelar olika faktorer in i valet av livsstil och individen är inte helt fri i sitt skapande av en livsstil utan påverkas av ”gruppträck, synliga förebilder och socioekonomiska förhållanden” (s.103). De som lever under fattiga förhållanden har oftast inga möjligheter att välja livsstil men kan däremot ta avstånd från konsumtionssamhället. Beslut och handlingar som tas där de materiella villkoren är begränsade markerar också en livsstil (s.14).

Genom att välja en viss sorts kläder, mat, inredning, musik och bostad kan en person markera sin livsstil via det han konsumerar. Även valet av utbildning, arbete, religion, vem man umgås med och medlemskap i en organisation utgör element i individens livsstilsorientering. Valen avgörs utifrån individens självidentitet och visar ”vem man vill vara” och ”Ju mer posttraditionell den miljö är som individen rör sig inom, desto mer berör livsstilen själva kärnan i självidentiteten, dess skapande och återskapande” (s.102). Alla dessa små val som sker dagligen, både stora och små, bildar tillsammans ett övergripande mönster som utgör själva livsstilen. Rutiner och vanor bibehåller känslan av ontologisk trygghet hos individerna som är viktig för att de ska kunna möta nya utmaningar och situationer. De personer som har en starkt uttalad livsstil kan känna att det är omöjligt att avvika från sin stil, exempelvis vegetarianer, veganer eller andra människor som har valt speciella matvanor i sitt livsstilmönster.

Marknaden har fått en allt större makt och styr många gånger valmöjligheterna hos individerna genom att förmedla olika alternativ av konsumtion, stilar och beteenden. Begreppet livsstil förvanskas i reklamvärlden till betydelsen av att äga speciella varor för att nå framgång istället för att utveckla den personliga självständigheten. ”De livsstilsval som moderniteten erbjuder innebär många möjligheter till tillägnelse, men ger också upphov till känslor av maktlöshet” (Giddens, s.236).

Giddens identifierar ett antal källor som ger individerna en mångfald av val i sitt livsarbete: ”För det första det faktum att de lever i en posttraditionell ordning” (s. 103). Utan traditionens bindningar och hänvisningar är vi utlämnade till oss själva att engagera oss och välja bland de mängder av alternativ som finns att tillgå. Att slippa följa traditionen och ha ett eget val kan ses som en efterlängtat frihet men med friheten följer andra risker. Som vi nämnt i tidigare forskningsavsnittet menar Thomas Ziehe att marknadens påtryckningar ersätter de traditionella och på så vis kan inte ungdomarna ses som helt fria. För det andra sker en ”pluralisering av livsvärldarna” vår moderna tid innehåller mer olikartade och åtskilda sociala miljöer. När vi väljer en livsstil är den oftast knuten till en speciell ”handlingsmiljö”(s.104) och därmed avsäger vi oss andra alternativ. Då vi byter miljöer i arbetslivet eller det privata livet förändras vår livsstil och det som förut var ”rätt” blir istället otänkbart. Våra liv kan delas in i *livsstilssektorer* där varje livsstilssektor utgör en tid av strukturerade handlingar. Det kan vara skoltiden, ett äktenskap eller medlemskap och engagemang i någon förening. Den tredje källan är den ”existentiella påverkan från den kontextuella karaktären hos erkända uppfattningar under modernitetens villkor” (Ibid.). Vår tid speglas av ifrågasättande av auktoriteter och ovisshet, experter inom ett område är sällan eniga utan var och en hävdar att deras teori är den rätta. Något vi känner igen inom områden som kostvanor, barnuppfostran och miljöstrategier, vi får själva avgöra vem och vad vi ska tro på. Giddens menar slutligen att: ”För det fjärde påverkar dominansen av förmedlade erfarenheter utan tvivel också mångfalden av valmöjligheter” (s.105). I och med globaliseringen och mediernas ökade räckvidd har vi nu tillgång till hela världen hemma i vårt vardagsrum, vi kan uppleva händelser direkt när de utspelas och låta oss bli inspirerade av människor och deras liv runtom i världen. De elektroniska medierna förändrar ”det sociala livets ’situationella geografi’ ” (Ibid.).

Den personliga biografien innehåller också en *livsplanskalender* där man förbereder hur de framtida handlingarna skall se ut. Precis som livsstilen förändras över tid förändras

också livsplanerna utifrån omständigheter i individens liv. Kalendern används också för att tolka det förflutna och placera in viktiga datum i livet som ofta sätts i samband med större händelser, de par som gifte sig 11 september kommer onekligen att sätta sitt datum i samband med terrorangreppen i New York. Valet av livsstil och livsplaner hjälper till att forma individernas handlingar (s.106-107).

3.4 Kroppens roll

Kroppen kan ses som ett objekt som vi har att förvalta och som är en viktig del för självidentiteten och livsstilen. Inte minst för kroppsbyggare och idrottsmännskor men kroppen blir allt viktigare hos flertalet människor vilket framförallt märks på fokuseringen i media. Det växer upp mängder av nya träningsformer och dieter, tränings- och kostprogram ökar stadigt på tv och i tidningar och i form av nya sajter vilket ställer individen inför flera val. Experter uttalar sig om vad som är bäst och vi blir formligen överösta med reklam, råd och rön. Giddens citerar ur en självhjälpsbok "Om du trodde på allting du läser om födoämnen idag, så skulle du antagligen aldrig äta mer... Men det hela har blivit ännu mer skrämmande genom det förhållandet att den information som ges idag ofta strider mot de resultat som presenterades i förra veckan" (s. 125).

Giddens menar att kroppen också är "ett handlingssystem, en aspekt av praxis, och dess praktiska deltagande i vardagslivets interaktioner är en väsentlig del av upprätthållandet av en sammanhängande känsla av självidentitet" (s.122). Några aspekter av kroppen är dess *framträdande*, kroppens ytliga drag i form av kläder, smycken och andra detaljer. Från att ha varit ganska hårt styrt och i huvudsak inriktat på att visa upp sin sociala identitet är framträdandet idag mestadels ett uttryck för den personliga identiteten. Till viss del markerar kläderna fortfarande vilket kön vi tillhör och det finns speciella yrkeskläder inom vissa områden. Valet av kläder och smycken påverkas av "gruppträck, reklam, socioekonomiska resurser och andra faktorer, som ofta skapar standardisering snarare än individuella skillnader" (s. 123). Kläder kan också ses som ett medel, "ett sätt att ge självidentitetens berättelser en yttre form" (s.78).

Kroppens *uppträdande* syftar på hur vi hanterar och interagerar med andra människor och hur vi anpassar oss efter den miljö vi befinner oss i medan *sensualitet* handlar om njutning och smärta. Kroppen kan också göras till föremål för olika *regimer* då kontrollen av den egna kroppen blir extrem exempelvis i form av anorexi (s.123, 129). Kroppen har blivit "en kärnpunkt i självidentitetens reflexiva projekt" (s.211) och ingår som en viktig del av livsplaneringen.

3.5 Diskussion/Summering

Trots att Giddens teorier är från början av 1990-talet är de oerhört aktuella idag. De tre elementen som enligt Giddens tillsammans har skapat förutsättningen för dagens moderna samhälle kan idag representeras av olika fenomen i ungdomars liv. Sociala kontakter och relationer mellan ungdomar i dagens samhälle skapas och hålls vid liv i stor utsträckning genom elektroniska medier såsom mobil och Internet vilka är oberoende av tid och rum. Människor blir mer beroende av pengar och expertsystem i moderniteten och sällan genom tiderna har det förmedlats så mycket expertkunskaper till så mycket människor vilket är möjligt idag tack vare mediernas utveckling. Tilliten till expertsystemen börjar enligt vår uppfattning dock ifrågasättas alltmer vilket några av de ungdom-

mar vi intervjuade tydligt visade med sina uttalanden. Det är troligen det tredje elementet reflexiviteten som är en bidragande orsak till detta när tillgången till ny information och kunskap tvingar individerna att ta ställning till vad man ska välja att tro på.

Rapporter från olika undersökningar visar att ungdomar mår allt sämre idag på grund av höga prestationskrav när det gäller skola, utseende och arbete vilket får oss att fundera på hur det står till med den ontologiska tryggheten. Bristen på traditioner kan leda till en känsla av otrygghet menar Giddens då identitetsskapandet idag sker mer mot samhällets krav och bilder på hur ungdomar skall vara än mot den traditionella bilden. Men frågan är hur det är med ungdomarna i vårt samhälle, skapar ungdomarna sin identitet och livsstil utifrån samhällets och mediernas bilder och hur stor roll spelar traditionerna fortfarande? Livsstilar är komplexa system och vi ställs dagligen inför ett stort antal val som alla tillsammans formar vår egen livsstil. Vi är såklart påverkade av olika faktorer i våra val som Giddens påpekar men i vilken utsträckning varje faktor påverkar just mitt val av livsstil kan ibland vara svårt att avgöra. I vår studie är det de elektroniska mediernas påverkan på ungdomars livsstil som vi vill studera.

Giddens teorier om modernitet och självidentitet utgör en viktig bakgrund för att vi ska få en förståelse kring samhällets utveckling och dess inverkan på den personliga utvecklingen. Vi använder också dessa avsnitt övergripande igenom hela analysen samt mer uttalat i samband med ungdomarnas medieanvändning och den avslutande analysen av ungdomsgrupper. Då vårt syfte är att undersöka hur ungdomars livsstil påverkas av elektroniska medier har vi använt oss av Giddens begrepp livsstil och livsplaner för att studera ungdomarnas uttalanden kring olika livsstilsteman. Avsnittet om kroppens roll används i samband med livsstilsteman som *Kroppen och hälsan*.

4. Metod

Vi har i vår studie undersökt ungdomars medieanvändning och deras åsikter och uppfattningar kring medier och livsstil. Inför undersökningen har vi studerat olika metodböcker och metoden vi valt är den kvalitativa vilket blir ett naturligt val då den syftar till ”att klargöra ett fenomenets karaktär eller egenskaper” samt söker ”primärt efter fenomenets innebörd eller mening” (Widerberg 2002, s.15). För att få insikt i ungdomarnas medieanvändning samt vilka åsikter och uppfattningar de ger uttryck för har vi valt att intervjua ett antal ungdomar. Vi beskriver nedan vilken slags intervju vi har använt, hur intervjuguiden utformades samt hur urvalet och genomförandet har gått till. Metodkapitlet inleds med en redogörelse av vår litteratursökning och avslutas med ett avsnitt om analys och tolkning där vi också diskuterar kring kvalitativa undersökningars validitet.

4.1 Litteratur

Då omfattningen på den tidigare forskningen i ämnena *medier, ungdomar och livsstil* är mycket stor har vi varit medvetna om att vi endast kan beröra en liten del. Som vi nämner i inledningen är ungdomsforskning ett tvärvetenskapligt fält som rymmer många olika riktningar och som lever i gränslandet mellan forskning om ungdomskultur och forskning om den demografiska kategorin ungdomar. Vår studie befinner sig mellan dessa två riktningar då vi studerat ungdomars vardag med inslag av stilar och livshållningar och utifrån detta har vi sökt material. När det gäller användarundersökningar om unga och medier har vi endast sökt efter material från länder inom norden för att förutsättningarna för medieanvändningen ska vara likartade. Vi har sökt litteratur bland annat i Libris, BADA och Uppsatser.se. Genom olika Internet sidor som Medierådet, Kolla källan och Ungdomsstyrelsen har vi funnit många användbara länkar till forskning och litteratur om unga och medier. Vi har flanerat bland relevanta hyllor på Borås Högskolebibliotek och på så sätt hittat en del intressant läsning. Käll- och litteraturlistor har också lett oss till material av betydelse för vår studie. Vi har använt följande sökord i olika kombinationer: *Barn, unga, ungdomar, medier, elektroniska medier, livsstil och identitet*.

4.2 Intervjuer

”Kvalitativ forskning är ett sätt att lära sig något om sig själv och andra” skriver Karin Widerberg i sin bok *Kvalitativ forskning i praktiken* (2002, s.31) vilket gör den kvalitativa forskningen intressant i dubbel bemärkelse. Vi har valt att använda oss av gruppintervjuer i vår användarundersökning då vi menar att ungdomar känner sig mer avslappnade i en gruppintervju än i en individuell intervju. Genom diskussioner i grupp kan det också vara lättare att få fram ungdomarnas åsikter och uppfattningar kring olika teman. Det råder delade meningar om gruppintervjuer är den bästa metoden för en intervju, både Pål Repstad och Jan Trost varnar för att det finns problem med gruppintervjuer speciellt när det gäller intervjuer om känsliga ämnen. Trost menar att gruppintervjuer inte ska användas för att komma åt attityder eller åsikter utan anser att denna metod lämpar sig bäst för att ”samla teman och sätt att resonera om företeelser” (2005, s.26) inte för att studera specifika åsikter och attityder. Repstad håller med om att det kan vara problem med gruppintervjuer eftersom det kan finnas en risk att bara acceptabla åsikter kommer fram under intervjun. Dock menar han att det också kan vara en fördel

med en gruppintervju eftersom de man intervjuar kanske känner sig mer bekväma i en grupp än i en individuell intervju. Repstad påpekar också att det är viktigt att samtliga i gruppen är samspelade och har en gemensam referensram (1999, s.83). En annan risk som både Trost och Repstad tar upp är att tystlåtna personer kanske inte så lätt kommer till tals och att mer pratsamma personer får alldeles för stor plats under intervjun. Detta är en balansgång där den som intervjuar måste ta kontrollen och se till att alla får komma till tals under intervjun.

Vi intervjuade ungdomar i grupper med omkring 2-4 personer och hoppades på så sätt att undvika att någon person dominerade under intervjun. En kombination av enskilda intervjuer och gruppintervjuer ger såklart större insikt i ungdomars medieanvändning och livsstil då man i enskilda intervjuer kanske kan få fram andra åsikter och kan beröra mer personliga ämnen, men då det skulle kräva ett större utrymme och mer tid har vi därför valt bort enskilda intervjuer.

Trost menar att i en gruppintervju kan etiska problem uppstå eftersom deltagarna inte kan garanteras att det som sagts inte förs vidare, även om intervjuaren har tystnadsplikt kan de andra i gruppen berätta vad någon har sagt (2005, s.25). Vi bedömde inte detta som något större problem eftersom studien inte berör så känsliga ämnen. Ungdomarna vi intervjuade kände och hade en relation till varandra vilket ger en bra grund för en gruppintervju.

Victoria Wibeck är i motsats till Jan Trost och Pål Repstad mer positiv till gruppintervjuer och rekommenderar en metod som kallas fokusgruppintervjuer. Wibeck anser att fokusgruppintervjuer är en bra metod då man vill undersöka "hur åsikter, attityder och idéer uttrycks i en grupp" (Wibeck 2000, s.21), som vi nämnde tidigare i avsnittet avråder Trost och Repstad användningen av gruppintervjuer om man ska ta reda på åsikter och attityder. En fokusgruppintervju fungerar mer som ett samtal där intervjuaren fungerar som en samtalsledare som har till uppgift att styra samtalet men inte ställa direkta frågor. Deltagarna formar själva samtalet men om de av någon anledning faller bort från ämnet är det samtalsledarens uppgift att styra in samtalet i rätt riktning igen. Vi valde dock att hålla oss till en mer traditionell gruppintervju där vi ställde frågor och styrde samtalet. Då informanterna visade ett särskilt intresse för någon fråga följde vi upp detta och på så vis formades intervjuerna. De ungdomar vi har intervjuat kände varandra sedan tidigare, i en fokusgrupp ska inte deltagarna känna varandra utan placeras tillsammans i en grupp för att de har kunskap eller åsikter om ett visst ämne.

Heléne Thomsson beskriver metoden reflexiva intervjuer där man granskar inte bara de som intervjuas utan även den/de som intervjuar och de syften, den förförståelse och även bristande kunskap som intervjuaren kan ta med sig in i studien (Thomsson 2002, s.27). Metoden är mycket djupgående och vi har använt delar av den främst i analysarbetet vilket vi kommer till längre fram. Thomsson analyserar varje punkt under intervjun – både hur hon som intervjuare reagerar och hur de intervjuade reagerar, detta kommer vi inte att gå in på i vår analys. Vi har dock varit medvetna om den förförståelse som vi har haft med oss inför intervjuerna, dels från erfarenheter ur vårt eget liv men också genom den tidigare forskning vi tagit del av. Förförståelsen "samspekar med allt annat i en ständigt pågående process" (2002, s.52) och förändras hela tiden vilket kräver ständiga reflektioner över det man håller på med.

Kvalitativa studier kritiseras ofta för att de inte går att generalisera, det vill säga att resultatet kan föras över från en studerad grupp till en annan. Frågan om det är möjligt eller inte är bland annat beroende på vilken kunskapssyn man utgår ifrån, söker man efter sanningen eller vill man uppnå en förståelse? Att generalisera resultat från en studerad grupps åsikter och uppfattningar är svårt men kan kanske bidra till nya sätt att studera och förstå andra grupper (Thomsson, s.33). Vår undersökning gäller ungdomar i 15-17 års ålder och kanske våra resultat kan stämma in på andra ungdomar i samma ålder men ju längre ifrån förhållandena för den undersökta gruppen man kommer desto mer riskabelt blir det att generalisera. Syftet med vår studie är inte att uppnå resultat som kan generaliseras utan avsikten är att resultaten ska kunna bidra till en ökad kunskap och förståelse för ungdomars medieanvändning och livsstil.

4.3 Intervjuguidens utformande

”Intervjuguiden är forskarens hjälpreda i intervjusituationen” (Widerberg 2002, s.68). Widerberg ger rådet att göra en analyskiss över allt det som man vill belysa med hjälp av intervjuerna (Ibid., s.69). Vi har utgått från vårt syfte, teoretiska utgångspunkter och den tidigare forskningen vid utformandet av intervjuguiden. Vi har också fått förslag på frågeområden inom temat livsstil av Peder Gunnarson vid Ungdomsbarometern som utför årliga undersökningar av ungdomars vardagsliv och åsikter. Vår analyskiss visade vad vi ville ta reda på och fråga ungdomarna om, vilka områden vi ville ha ungdomarnas åsikter och uppfattningar om och vad vår studie skulle tillföra den tidigare forskningen. Utifrån detta formade vi vår intervjuguide som blev tämligen strukturerad men inte på något sätt fast. Vi har använt guiden som en hjälpreda för att få struktur på intervjuerna och få med allt av intresse inom de olika områdena, likväl har ungdomarna format intervjuerna till stor del då vissa områden har fått ett större utrymme när ett gemensamt intresse för ämnet har funnits hos ungdomarna.

4.4 Urval

Efter att vi bestämt oss för att intervjua ungdomar i grupp diskuterade vi hur grupperna skulle vara sammansatta, vår strävan var att få så olika grupper som möjligt för att se eventuella likheter/olikheter i medieanvändning samt uttalanden och uppfattningar om våra livsstilsfrågor. Vi bestämde oss för att försöka få två separata kill- och tjejgrupper samt två blandade grupper i åldrarna 15-17 år. Personerna i grupperna skulle ha ett gemensamt intresse och på så vis ha en relation till varandra som inte var beroende av ålder eller skolgång. Vilket intresse ungdomarna hade var mindre viktigt, det viktiga var att ungdomarna kände varandra väl och att de själva valt att umgås med varandra. Genom att välja grupper utifrån dessa kriterier var vår förhoppning att ungdomarna skulle känna sig trygga med varandra, vilket skulle leda till bra diskussioner och förminska risken av gruppträck. Vi försökte också få så stor spridning som möjligt geografiskt sett. För att hitta grupper av ungdomar sökte vi i första hand i vår närhet genom att prata med släkt och vänner, ett sätt som kallas snöbollsurval som är ett slags bekvämlighetsurval. Alan Bryman skriver att ett ”bekvämlighetsurval består som namnet antyder av sådana personer som för tillfället råkar finnas tillgängliga för forskaren” (2001, s. 114). Vi hittade tre av grupperna med hjälp av snöbollsurvalet. Bryman menar att man som forskare får ”kontakt med ett mindre antal människor som är relevanta för undersökningens tema och använder därefter dessa för att få kontakt med ytterligare respondenter” (Ibid., s.115). Bekvämlighetsurval kanske inte är det mest ideala förfarandet när man ska välja

ut informanter, men för oss passade det bra och vi fick en bra blandning av ungdomar att intervjua. Endast i en av grupperna kände en av oss författare informanterna vilket aldrig upplevdes som ett problem. Inför sökandet av den sista gruppen hade vi som önskemål att den skulle bestå av killar och gärna med ett musikintresse. Vi kontaktade därför musikansvarige på Studieförbundet som tipsade oss om en hårdrocksgrupp som vi sedan tog kontakt med.

4.5 Genomförande

Den första kontakten med ungdomarna togs via mail där vi sedan kom överens om tid och plats för intervjuerna. Vi bestämde oss för att göra en provintervju för att se hur lång tid intervjun skulle ta samt hur intervjuguiden skulle fungera. Inför denna första intervju valde vi en grupp som var bosatta i vår närhet, vi ordnade en lokal och träffades där direkt efter skolans slut. Av fyra inbjudna tjejer kom tre till intervjun som tog cirka en och en halvtimme. Intervjuguiden fungerade bra och endast några ändringar gjordes efter provintervjun. Vi bedömde senare att provintervjun blev så lyckad att vi kunde använda den i vår studie. På grund av den geografiska spridningen mellan grupperna utfördes de resterande intervjuerna i lokaler som ungdomarna valt i deras närhet. Flera deltagare i grupperna föll bort av olika anledningar och vi fick därför en grupp med två ungdomar, två grupper med tre ungdomar och en grupp med fyra ungdomar. Resultatet från de olika intervjuerna påverkades troligen av detta för i den mindre gruppen var inte ungdomarna lika talföra som i de tre andra grupperna. Till den sista intervjun kom sex stycken ungdomar vilket var två för mycket och rent praktiskt ohanterligt, gruppen fick därför avgöra vilka fyra vi skulle intervjua.

Samtliga intervjuer spelades in med MP3-spelare efter medgivande från informanterna. Några av ungdomarna uttryckte olust inför bandupptagningen men efter att samtalen kommit igång fanns inga tecken på att bandspelaren hämmade deras uttalanden. Vid två av intervjuerna störde vid flera tillfällen ljud utifrån som grumlade talet och gjorde transkriberingen av intervjuerna något komplicerad. Det blev några ord här och där som inte fångades upp på bandet men bortfallet bedömdes inte vara så stort att sammanhanget gick förlorat. Vid några tillfällen då informanterna pratade tyst eller i mun på varandra blev också materialet svårt att tyda.

Intervjuerna inleddes med att vi presenterade oss och syftet med vår studie, vi informerade om hur intervjun skulle genomföras samt småpratade lite om ungdomarnas sysselsättning och relation till varandra. När alla kände sig redo att börja startades bandinspelningsen och var och en presenterade sig med namn och ålder, för att vi sedan skulle kunna identifiera var och en av informanterna vid transkriberingen av intervjumaterialet. Intervjuguiden användes som ett stöd för att få med alla frågeområden men beroende på gruppens intressen blev diskussionerna kring vissa frågor längre medan vissa frågor ibland helt föll bort. En av oss fungerade som frågeställare vid intervjun medan den andre observerade gruppen och fyllde i om det behövdes. Då gruppintervjuer lätt kan bli komplicerade med språksamma som dominerar intervjun och personer som påverkar varandra så man får ett slags majoritetssynpunkter, (Trost 2005, s.24) fann vi det intressant att försöka uppmärksamma sådana tendenser. Det vi lade märke till under intervjuerna var Trosts påpekanden om språksamma och tystlåtna, vid en av intervjuerna var en informant mycket fåordig trots vår uppmärksamhet på detta och våra försök till att få

han/hon mera delaktig. Några informanter var också mer språksamma än andra men vi upplevde aldrig att någon enstaka informant dominerade intervjun. Vi noterade inte heller någon hög grad av majoritetssynpunkter, i flera av grupperna fanns mycket olika synpunkter och åsikter om olika teman. Intervjuerna varierade i längd från cirka en timme till två timmar och tio minuter beroende på antalet informanter och hur pratsamma de var. Vi avslutade varje intervju med att bjuda på dryck och tilltugg samtidigt som vi pratade om intervjun, hur ungdomarna hade upplevt den och om de hade andra synpunkter kring situationen.

4.6 Analys och tolkning

Transkriberingen av intervjuerna påbörjades så snart alla intervjuer var färdiga. Så långt det har varit möjligt har intervjuerna skrivits ner ordagrant, som vi nämnt tidigare har några ord fallit bort på grund av störningar i omgivningen eller då några pratat väldigt tyst. Vi har försökt i största mån att följa bandupptagningen med olika dialektala uttryck, upprepningar, pauser och betoningar som äh, öh och hm. Vi har inte tagit med några noteringar om kroppsspråk eller andra icke verbala uttryck. Då det är stor skillnad på tal- och skriftspråk kan upprepningar, uttryck och betoningar medverka till att sammanhanget blir svårt att förstå och läsa i skrift, i samtalet upplevs inte detta som något märkligt då kroppsspråk och miner fyller ut orden. Därför har vi i presentationen av materialet ibland justerat språket när vi använt oss av citat, utan att förändra innehållet, för att innebörden skall bli tydlig. Det rör sig i huvudsak om borttagna upprepningar och betoningar, citaten följer annars ungdomarnas uttalanden ordagrant. För att skydda informanternas integritet har deras namn ersatts med fiktiva namn och då Ortsnamn eller adresser förekommit har de tagits bort.

Thomsson menar att analysen påbörjas så snart tanken om vad undersökningen skall handla om är tänkt. Undersökningen blir till en process som strävar mot en ökad förståelse av det undersökta problemet (2002, s.145). En reflexiv analys kräver en noga genomlysning, läsning och reflexion av intervjumaterialet för att kunna presentera det man tycker sig förstå av materialet. Därefter sker ytterligare en reflexion då man ställer resultatet av intervjuerna mot den förförståelse och teori man använder (Ibid., s.147). Intervjuerna kan analyseras var för sig i en lodrät analys och sedan väljs några intervjuer ut som är särskilt intressanta, vilka Thomsson kallar för nyckelintervjuer. Under analysen av de enskilda intervjuerna uppstår olika frågor och fenomen som sedan analyseras tvärs över samtliga intervjuer, en vågrät analys. För varje intervju skapas en ny förståelse av vad temat kan betyda och hur upplevelsen kring temat kan berättas (Ibid., s.153-158).

I vår studie har vi främst använt oss av den vågräta analysen, varje intervju har lästs och granskats noga och sedan analyserats i relation till de andra intervjuerna. Varje grupp kan ses som en analysenhet men individerna i grupperna är olika och därför har varje individs medieanvändning och uppfattningar betydelse. Ur intervjumaterialet har vi identifierat ett antal teman som vi presenterar i avsnitt fem. Utifrån dessa teman beskriver vi likheter och skillnader mellan ungdomarnas utsagor och avsnittet blir på så vis en förberedande analys. Därefter analyseras intervjuerna i avsnitt sex mot den förförståelse vi har i form av tidigare forskning samt de teoretiska utgångspunkter vi har använt oss av.

En kvalitativ studie ska övertyga läsaren om att den tolkning som gjorts är riktig och rimlig. En god tolkning kan enligt Thomsson kännetecknas av att hänga ihop och ”bör hålla för att ifrågasättas utifrån andra tolkningar och argument” (2002, s.34). Den bör tillföra något nytt samt ha ett logiskt tolkningsmönster och vara möjlig att förstå. Likaså är det viktigt att läsaren kan följa med i argumenten och utifrån beskrivningarna av teori och förförståelse kunna göra en egen bedömning av rimligheten i tolkningen (Ibid., s.35). Att tala om validitet när det gäller kvalitativa undersökningar kan vara svårt då begreppet oftast används i samband med kvantitativ forskning. Thomsson menar att validitet i en tolkande undersökning kan ses som frågan om man verkligen studerar och tolkar de fenomen man avsåg att göra (Thomsson 2002, s.31). Resultaten bör också vara ”välgrundade och hållbara för kritisk granskning” (Ibid., s.32) om en undersökning skall bedömas som valid. Vår avsikt var att studera och tolka hur ungdomars livsstil påverkas av elektroniska medier samt ungdomars åsikter och uppfattningar kring elektroniska medier och livsstilsfrågor. Vi har i största mån försökt att hålla oss till det vi avsett att göra.

5. Intervjuerna – presentation och analys

I detta avsnitt presenteras kort de fyra grupperna, ungdomarnas namn har ersatts med fiktiva namn och första bokstaven i namnet är samma som gruppnamnets första bokstav, allt för att kunna identifiera vem som säger vad och vilken grupp han/hon tillhör. Utifrån våra två ämnesområden *medier* och *livsstil* beskrivs de genomförda intervjuerna, varje ämnesområde har delats in i olika teman som framgår i intervjumaterialet. Avsnittet ska ses som en förberedande analys då vi beskriver likheter och skillnader mellan ungdomarnas medieanvändning och uttalanden kring de teman vi har tagit upp. Presentationen innehåller en stor mängd citat för att illustrera våra tankegångar och göra tolkningen av materialet tydlig.

5.1 Presentation av grupperna

Sportgruppen består av Sara 16 år, Sofia 15 år och Stina 15 år. De bor i ett litet samhälle med cirka 5000 invånare. Det gemensamma intresset är sport men i olika former och de är alla tre måna om kropp och hälsa. De går i samma klass på högstadiet.

Missionsgruppen utgörs av Maria 16 år och Moa 15 år. De är båda med i SMU, Svenska missionskyrkans barn och ungdomsrörelse. SMU arbetar utifrån en kristen tro och anordnar aktiviteter som scouting, drama, innebandy och konfirmationer. Maria och Moa bor på en liten ort med cirka 1000 invånare och går i olika klasser på en skola i ett närliggande samhälle.

Rockgruppen består av Ralf 17 år, Robert 17,5 år och Rikard 16 år. Deras gemensamma intresse är musik och den rockgrupp som de är medlemmar i sedan ett par år. De bor i en mellanstor stad med cirka 40 000 invånare. Ralf och Rikard går på olika gymnasier och Robert praktiserar.

Kompisgruppen binds samman av kamratskapet och utgörs av Karl 17 år, Kajsa 17 år, Kerstin 17 år och Kent 17 år. De bor i en stad med cirka 50 000 invånare men går på olika gymnasieprogram i en närliggande stad. Några av dem har varit kompisar sedan de var små och några har kommit till senare.

5.2 Medier

Alla ungdomarna har tillgång till teve, dator, radio, telefon och cd-spelare i hemmet. De har en egen mobiltelefon, några har en Mp3 men många använder också mobilen som en Mp3. När det gäller TV-spel varierar tillgången, flertalet har något slags TV-spel, antingen Playstation eller X-box hemma. Några lånar TV-spel ibland eller spelar hos kompisar. De flesta har antingen teve eller dator på sina rum och några har bådadera samt cd-spelare, två av ungdomarna har enbart cd-spelare på rummet.

5.2.1 Daglig användning

De medier ungdomarna använder dagligen är i huvudsak mobiltelefonen, teven och datorn. Några börjar dagen med att lyssna på radio, är det en vanlig skoldag använder så gott som alla datorn i skolan och även senare på kvällen. De flesta uppger att de tittar lite på teve varje dag men inte alls lika mycket nu som förut.

Intervjuare: Hur ofta tittar ni på TV?

Sara: Sällan.

Sofia: Det har blivit mindre.

Sara: Bara när det är något bra, verkligen jättebra, inte sån här typ melodifestivalen det är inte såå bra.

Stina: Jag tittar nästan varje dag...

Sofia: Jag kollar nog mer på helgerna än i veckorna för... på helgerna är det ju alltid nåt så här extra.

Sara: Man har inte mycket tid i veckorna heller, det är så mycket annat att göra.

Sofia: Sen tar ju datorn mycket av tiden också, tror jag.

Mobilen är tveklöst det medium ungdomarna använder mest, Kajsas kommentar ”mobilen den är alltid med” visar hur viktig mobilen är. Att skicka och ta emot sms är det som alla ungdomarna använder mobilen mest till följt av att lyssna på musik, som väckarklocka, att spela spel på och att ta kort med. På fritiden används datorn för att maila, chatta, spela spel, surfa runt på sidor som Bilddagboken, You Tube och Jamma. En del skolarbete görs via datorn och när de ska söka information om något används Google i första hand.

Musiken har en stor plats i ungdomarnas liv och alla lyssnar på musik varje dag via radio, Mp3, dator, mobil eller cd-spelare.

Rikard: Ni borde omformulera frågan till när lyssnar ni inte på musik? Jag får väl stå ut med musik hela tiden eftersom jag går en linje som håller på med musik, man kan inte ens sitta på en historia lektion utan att nån börja sitta å trumma eller sitter någon å sjunger nånstans och så sitter man där...

Ralf: Nej, enda gången jag inte lyssnar på musik det är ju när det är grupparbete eller när jag vill göra nånting och det för en gångs skull är tyst i klassen vilket händer ungefär en gång varje månad, då brukar jag vilja ha tyst också.

Musiken förekommer ofta i bakgrunden samtidigt som ungdomarna använder andra medier, många av dem lyssnar på musik via datorn när de arbetar eller chattar. Radion och cd-spelaren kan stå och ”skråla i bakgrunden” säger Kerstin, men om man verkligen ska lyssna använder man sin Mp3.

5.2.2 Att ha kontakt och vara nåbar

Chatten fungerar som ett sätt att hålla kontakt med kompisarna och att hänga med i vad som händer. I huvudsak är det MSN som ungdomarna använder och i de flesta fall chattar de med personer som de redan känner eller precis har träffat.

Intervjuare: Vad är bra med chatten?

Maria: Att man håller kontakt med alla man är med o att man hänger med hela tiden med vad som händer.

Moa: Sen är det ju dom som bor lite längre bort som man har träffat.

Maria: Om man är på läger så kanske man tar dens msn, det är ju bra.

Intervjuare: Är det enklare att använda msn än att ringa?

Moa: Ja, liksom det är bättre att chatta.

Intervjuare: Varför då?

Maria: Man tänker inte på vem man pratar med och man kan prata hur man vill. Det är skillnad om man står och pratar med nån på riktigt eller i telefon. Man ringer bara till dom som man är riktigt bra kompisar med.

Även Sara, Sofia och Stina tycker att det är lättare och prata via chatten. Man vågar säga mera när man inte står framför personen ifråga. Det som kan vara dåligt med att chatta är att man ibland missförstår varandra då man inte ser den andres ansiktsuttryck, det kan vara svårt att avgöra om någon skojar. Karl och Kerstin tycker det är bra att chatta för att det går fort och man kan prata med många samtidigt. I *Rockgruppen* är det bara Rikard som chattar, Ralf och Robert chattade mer förut.

Robert: Det var länge sen nu, jag chatta mycket förr, ungefär för två år sen var det väl ganska mycket men sen... jag vet inte jag köpte en ny dator det var en Mac och där finns det ju inte msn med så då liksom...

Ralf: Jag vet ju själv när man satt där och va tretton år och jäklar va, vi hade bredband så jag kunde sitta hur länge som helst så gick man och la sig fem på morronen, efter två år med den livsstilen så var det liksom... nä, jag orkar inte mer.

Robert: Det var ju det att man drog igång msn i bakgrunden vad man än gjorde på datorn... men nej...

Rikard: Vadå förr? Det gör jag fortfarande.

Robert: Inte jag...

Ralf: Nej, det finns bättre sätt att hålla kontakten.

Robert: Det finns ju telefon, vill man kan man ju ringa.

Ralf: Ja, det finns ju bussar också.

Rikard: Det finns msn, det är gratis.

Oavsett om de spelar spel, surfar eller gör skolarbeten på datorn har ungdomarna msn igång i bakgrunden. ”Det går liksom på automatik bara man slår på datorn” säger Kajsa. På så sätt är man alltid nåbar och har koll på vad som händer, Rikard har msn igång även när han lämnar datorn för att bada eller äta. Mobilen är också ett viktigt medium för att hålla kontakten med andra. I huvudsak sker det igenom sms men mobilen används också för att ringa och för att kompisar och föräldrar ska kunna nå dem.

Intervjuare: Varför är det viktigt att ha en mobiltelefon?

Kajsa: Alltså om man inte är van och ha en då är det liksom ingenting, men är man van och ha den hela tiden, då blir man ju helt...

Kent: Panik!

Kerstin: Ja, det är jätteviktigt för att få telefonsamtal och främst sms.

Kajsa: Ja.

Kent: Man får inte vara onåbar.

Kajsa: Har man inte telefoner eller nåt blir det bara kaos av allt.

Alla är överens om att det är mycket viktigt att ha en mobiltelefon främst för att alltid kunna bli nådd. Robert tycker att man absolut måste ha en telefon även om det ibland kan upplevas som stressande att aldrig få vara helt för sig själv. Däremot är det inte så

viktigt vilken slags mobiltelefon man har bara det inte är någon ”gammal tegelsten” som Stina uttrycker det. Ralf anser att man väljer mobil utifrån den livsstilen man har, är man intresserad av musik vill man ha en bra musikmobil som har ett stort lagringsutrymme och är man intresserad av foto så väljer man en mobil med bra kamera. Det är funktionerna som är viktiga, inte själva märket, och huvudsaken är att det går att ringa och skicka sms på sin mobil även om ”det är coolare och ha en ny mobil” som Maria säger.

5.2.3 Underhållning och avkoppling

Hur mycket och hur ofta ungdomarna tittar på teve varierar mellan grupperna. I *Rockgruppen* är det bara Ralf som använder teven.

Intervjuare: Hur ofta tittar ni på TV?

Robert: Jag tittar aldrig på TV... det är helt ärligt faktiskt.

Ralf: Jag tittar mellan tio och tolv på natten, eller kvällen blir det.

Intervjuare: Varje dag?

Ralf: Nej, men när man ska somna, det är enda stunden jag tittar på teve, det är när jag kommer hem å ska lägga mig då slår man på timern på teven och somnar.

Rikard: För mig var det så länge sen att jag... jag kommer inte ens ihåg vilka kanaler jag har på min teve så... jag har slutat med det på grund av att när gymnasiet kom in i bilden så fick man välja bort vissa grejer för att ha tid å då känner jag att teve är väl inte det viktigaste å lägga ner.

Ralf ser på serien *Scrubs* men inte för seriens skull utan för att det råkar vara det som är på teven mellan tio och tolv på kvällen. Maria i *Missionsgruppen* ser på teve varje dag, ibland efter skolan och ibland på kvällen. På eftermiddagen kollar Maria på Barnkanalen eller Nickelodeon och på kvällen följer hon olika serier som *Anna Pihl*, *Andra Avenyn* och *Lost*. Om hon inte hinner med att se programmen på kvällen tittar hon via datorn, ”då kan man kolla när man vill” och det tycker Maria är bra. Moa däremot följer inget speciellt, hon kollar mest efter skolan men inte varje dag. I *Sportgruppen* tittar Stina varje dag medan Sara och Sofia tittar mer sällan. Vad de tittar på varierar men ibland följer de någon serie som *House*, *Grey’s anatomy* eller *Lost*. Sofia sätter på teven efter skolan och sedan får den gå.

Sofia: Jag sätter på den efter skolan, sen går den bara spelar ingen roll vad det är på. Jag stänger bara av den när jag ska sova.

Intervjuare: Går den bara i bakgrunden?

Sofia: Ja, medans jag gör andra saker.

I *Kompisgruppen* är det Kerstin och Karl som tittar dagligen, de andra tittar väldigt sällan. Amerikanska teve serier som *Scrubs* och *Lost* är det som dominerar tittandet följt av *Andra Avenyn* och *So you think you can dance*. Kerstin nämner också *Idol* som hon brukar titta på när det drar igång.

När det gäller dataspel uppger flera av dem att de spelade mer när de var yngre. Om Sara, Sofia och Stina någon gång spelar dataspel är det *Sims* som gäller.

Intervjuare: Om ni spelar spel vilka är det då?

Alla: *The Sims*.

Sara: Det är så skönt spel för det känns som verklighet, fast det inte är det.

Stina: Det är så roligt för man bygger upp saker och man lever in sig i det, det är kul.

Intervjuare: Hur ofta och hur länge spelar ni?

Sara: Fast när man väl spelar så spelar man länge, man fastnar så mycket.

Även Maria och Moa spelade Sims förut. Ralf spelade World of Warcraft tidigare men spelar nu bara motorcross spel någon gång ibland och Rikard har slutat helt att spela dataspel då han inte längre ser någon mening med att spela. Robert spelar väldigt spordiskt, ofta innan han lägger sig för att varva ner lite. I *Kompisgruppen* är det bara Karl som spelar.

Intervjuare: Spelar ni dataspel?

Karl: Ja, jag spelar World of Warcraft.

Intervjuare: När du spelar hur länge spelar du?

Karl: Det skiljer sig väl... men det beror också på om man ska göra annat på dan, men oftast blir det väl... minst fyra timmar i alla fall... per dag... när man väl sitter.

Intervjuare: Hur ofta spelar du i veckan?

Karl: Det brukar bli varje dag i veckan.

Intervjuare: Är det olika om det är vardag eller helg?

Karl: Det brukar bli mera på helgerna, men det ligger runt en fyra timmar per dag.

Karl spelar online med en massa andra människor över hela världen, annars är det vanligast att ungdomarna spelar ensamma när de spelar dataspel. Däremot spelar de sällan TV-spel ensamma, antingen spelar de med kompisar eller med något syskon. De flesta är överens om att det är roligare att spela TV-spel men det blir inte så ofta.

Intervjuare: Är TV-spel roligare än dataspel?

Sara: Ja, det är mycket roligare.

Intervjuare: Varför?

Sara: Men det blir mera gemenskap också, för om man sitter vid datorn där är det liksom bara en som kan sitta men det här då kan man vara flera, man kan vara flera som spelar och det är liksom, det finns roligare spel.

Stina: Och så är det enklare, för då har man en liten grej liksom såhär istället för en stor och man ska hålla på såhär. (*visar med händerna*)

Intervjuare: Vad spelar ni för TV-spel?

Sofia och Sara: Guitar Hero.

Intervjuare: Hur ofta spelar ni TV-spel?

Sofia: Jag har inget TV-spel men om jag hade ett bra då skulle jag spela väldigt mycket, i alla fall i början för Guitar Hero... det är så roligt så jag kan inte beskriva det.

Stina: Jag spelar inte så ofta, om det liksom är framme och det är någon annan som spelat då kan man sätta sig men man orkar inte plocka fram.

Sara: Kanske en till två gånger i veckan.

Intervjuare: Sitter ni länge då?

Sara: Man vet inte vart tiden tar vägen då.

Kerstin och Rikard spelar också Guitarr Hero medan Robert och Ralf spelar lite allt möjligt. Moa och Maria har inte tillgång till TV-spel hemma men har spelat det ibland när någon tagit med ett till föreningens träffar. Maria berättar att de brukar tävla mot varandra och hon tycker att man lever sig in i TV-spel mera än dataspel, det blir mera verkligt.

När ungdomarna tittar på film sker det oftast hemma, dels för att det är dyrare att gå på bio och dels för att det är skönare och mysigare att sitta hemma. Ungdomarna tittar på film i huvudsak med kompisarna men några tittar också med familjen ibland. Att sitta själv och titta på film är för tråkigt tycker Sara ”då har man ingen att diskutera med”. I *Rockgruppen* går de på bio ibland med sina flickvänner mest för att de ska göra något tillsammans, egentligen tycker de inte att det visas några bra filmer på bio längre.

Intervjuare: Väljer ni att gå på bio?

Robert: Neej.

Rikard: Nej, det är väl när jag vill bjuda ut flickvännen... hon tjarar... jag vill göra nåt... fine.

Ralf: Bra, vi går på bio. Nej, men det går inte så mycket intressant på bio längre.

Robert: Nej, nya filmer det är ingenting.

Ralf: Nej, men det är så... det är lite halvtaskig komedi eller så är det nån riktigt såhär taskig rysare så den typ... hör hemma på trettitalet när dom uppfann videon eller nåt sånt där.

Robert: Nya filmer är lite sådär... dom la hela budgeten på effekter och glömde bort att det skulle vara en handling också.

Killarna tittar hellre hemma och väljer då helst filmer där man får tänka efter lite för att hänga med. Robert älskar också Bruce Lee filmer, mycket på grund av hans intresse för kampsport, Ralf gillar samhällskritiska filmer och Rikard tittar gärna på Rosa Pantern filmer med Peter Sellers ”dom har format hela min humor totalt” menar han. I *Kompisgruppen* gillar de både komedier, drama och skräckfilmer och i *Sportgruppen* är det skräckfilmer som dominerar när de tittar tillsammans för att det är så roligt att bli rädd. Maria och Moa tittar inte mycket på film men när de gör det blir det mest relationsfilmer.

5.2.4 Positivt/negativt med medier

Medier är mycket bra att ha är alla överens om och på frågan om hur det skulle vara utan elektroniska medier en vecka blir det spontana svaret från Maria ”Nej, det går inte”. Efter en stund kommer Maria och Moa på att det brukar gå bra när de är på läger men då är det massa aktiviteter hela tiden förstås. Stina tror att hon skulle känna sig isolerad utan medier och Kerstin skulle inte veta vad hon skulle göra på kvällarna. Kent är övertygad om att han skulle få ett mer socialt liv och både Kajsa och Karl tror att de

skulle få mer tid över för intressen som att skriva musik. Rikard ser inga problem i att vara utan medier och Ralf tror det skulle vara gudomligt. På frågan om vilket medium ungdomarna tycker det skulle vara svårast att vara utan blir svaret lite olika.

Intervjuare: Vilket medium skulle ni sakna mest?

Rikard: Du frågar ett par musiker!

Ralf: Ja, jag måste vara ärlig och säga telefon.

Robert: Ja, jag med faktiskt.

Rikard: Neej...

Robert: Inte kunna bli nådd, det tror jag är det värsta.

Ralf: Tyvärr Rikard... jag kan inte sitta och ljuga.

Rikard: Neej, det är musik!

Mobilen är det medium de flesta skulle sakna mest därför att den är lätt att ha med och användbar överallt, den stör ingen och man kan vara diskret med den plus att man med hjälp av den kan ha kontakt med andra. Efter mobilen är datorn det som flera skulle sakna och därefter möjligheten att kunna lyssna på musik.

Ungdomarna tycker att det finns både för- och nackdelar med medieanvändning, när det gäller datorer är spelberoende ett problem men när unga sitter mycket vid datorn och oftast pratar med andra via chatten eller sms istället för att träffas ser *Kompisgruppen* det som ett problem.

Kent: Man tappar ju det här sociala med andra människor, jag tänker på när man skaffar Lunar och sånt där... det tror jag att jag skaffade kring 6:an eller 7:an och nu är det ju nästan så att dom som går i 2:an... för de har ju mobiltelefon och allt redan.

Kajsa: Ja, för de ska ju vara ute och leka i sandlådan.

Kerstin: Jag tror jag fick min mobil när jag gick i 6:an och det var ju rätt tidigt tyckte jag.

Kajsa: Ja, men nu har ju alla som går i 2:an eller 3:an också och sitter och spelar dator och de har msn och man blir liksom så här... men hjälp.

Kerstin: Vad ska man ha det för när man går i 2:an?

Kajsa: Ja, varför? Varför leker dom inte?

Kerstin: Ja, och så drar man sig för att... alltså om man kan gå två meter och ringa på på nån's dörr då skickar man ett sms hellre än och ringer nån.

Kajsa: Men det är liksom... när man är barn och så här sprallig då gör det ju ingenting om man springer liksom ett kvarter bort liksom... men då om man är van att sitta inne då blir det... nää.

Kerstin: Nej, inget spontant... man går förbi... utan då måste man ringa eller sms:a.

Kajsa: Ja, man kan ju undra om dom barnen som inte går på fritidshem... tänk på dom som går i tvåan och bara går hem och sätter sig framför datorn hela kvällen... och sen går dom och lägger sig och sen går dom till skolan...

Att chatta och vara ute på Internet är både praktiskt, roligt och nyttigt och där finns verkligen allt ”från chattsidor till information” som Kerstin uttrycker det. Men det finns också risker menar ungdomarna, till exempel om någon utger sig för att vara någon annan på chatten och dåliga sidor på Internet som man kan hamna på oavsiktligt. Sara nämner också irriterande popup fönster och virus som man kan få via Internet och att man alltid bör vara på sin vakt när man pratar med främmande människor ”om man säger pedofilrisk... det har man ju alltid i baktanken liksom när man pratar med någon ny”. En nackdel som Kajsa nämner är att ”tiden när man sitter vid datorn går så himla mycket fortare än när man inte gör det” och att man inte längre går iväg lika mycket till exempelvis biblioteket eftersom man hittar allt man behöver på nätet.

I *Rockgruppen* är killarna oense om det är bättre nu med alla medier eller om det var bättre förr utan medier. Robert tycker all fildelning och nedladdningar är ett stort problem på Internet och menar att det bidrar till att kvaliteten på film och musik blir sämre då produkterna inte ger de inkomster som behövs för att bolagen ska satsa på artisterna. Både Ralf och Robert tycker att allting är för lätt idag och enkelt att komma åt via medierna, små barn sitter och spelar våldsspel på datorn och har man bara pengar så går allt att hitta på Internet och beställa hem för leverans inom en vecka. Utan begränsningar hämmas kreativiteten och ingen behöver kämpa för något längre menar Robert. Rikard tycker tvärtom att det är bra att allt är lättåtkomligt, att var och en kan ha och uttrycka sin egen åsikt och komma åt all slags information. Det förhindrar att några personer bestämmer och kontrollerar vilka som skall ha tillgång till all information och vad alla ska tycka. Rikard är nöjd med mediernas framsteg men Robert tror inte att utvecklingen går åt rätt håll.

Robert: Jag menar att förr fanns det ändå en viss enighet... mellan 50- och 70-talet tror jag det var som bäst för att då fanns en enighet men det fanns ändå en liten revolution att ifrågasätta. Nu är det på modet att ifrågasätta precis allting som sägs och ingen tycker som nån annan och det blir bara bråk om allting... det är inte heller bra.

Ralf: Det får mig att tänka på att det fanns inget som skadades på nåt sätt på 50-talet heller, det var inte farligt å röka å det var inte farligt att köra bil...

Robert: Men å andra sidan så är det ju till och med farligt att äta frukt idag, säger dom.

Rikard: Jag tycker det är bra som det är... jag tycker allting går åt rätt håll men sen är väl jag en jävla domedagsprofet då.

Ralf: Jaa...

Robert: Jaa...

Reklam, som blir allt vanligare i allt fler medier, upplever ungdomarna som ett negativt inslag. Kajsa tycker att reklamen blir allt längre och längre i teveprogram och att det blir extra högt ljud när reklamen kommer. Ungdomarna tycker att det bästa med reklamen är att man kan gå och borsta tänderna eller göra andra saker under tiden. Även på chattsidor som Lunarstorm förekommer mycket reklam och ibland måste man vänta och se färdigt för att komma in på sidan berättar Rikard ”Det slutar med att man vill skjuta den där... när man väl trycker på länken då tror man ju att då försvinner hon... då kommer det upp ett popup fönster å så tar man ner det men nej... då kommer hon tillbaks igen, man bara åhhh”. Ibland kan reklam vara rolig men Robert tycker reklamen var bättre

förr ”då satsade man ju på att göra det kul fast nu är det ju bara... det här märket, köp det!”

5.3 Livsstil

Ungdomarna är ganska ense om att livsstil är uttryck för vem man är och hur man lever ”levnadssätt får jag det till, matvanor, vad man gör på fritiden” tycker Ralf och Robert lägger till ”vilka åsikter man har, hurdan man är helt enkelt”.

5.3.1 Musik

Alla ungdomarna lyssnar på musik varje dag och det är något som flera av dem inte skulle kunna vara utan. Moa börjar dagen med att lyssna på musik i mobilen på väg till skolan och det händer att hon lyssnar på lektionerna och på raster. I stort sett lyssnar hon ”jämt” på musik vilket också gäller för Sara. Som vi nämnt tidigare har killarna i *Rockgruppen* musiken ständigt runt omkring sig och resten av ungdomarna lyssnar på eftermiddagar, när de går eller åker någonstans eller bara när de är hemma. Moa och Maria tycker inte att de lyssnar på någon speciell musikstil ”jag lyssnar på dom låtarna jag tycker är bra” säger Moa, de lyssnar ofta på kristna band och en massa blandade låtar. I *Sportgruppen* är det Metal musik som dominerar.

Intervjuare: Vad för slags musik lyssnar ni på?

Sara: Metal och sånt där i närheten.

Intervjuare: Förklara vad Metal innebär!

Sara: Modernare hårdrock.

Sofia: Lite skrikigare kanske.

Sara: Lite mer skrammel och sånt där.

Stina: Jag lyssnar lite på sånt där... vad heter det... R'n'B och sånt där.

I *Kompisgruppen* börjar alla småskatta när vi frågar om musikstilar och det visar sig att Kajsa är en schlagerentusiast vilket är allmänt känt. ”När jag lyssnar på skiva så är det ofta schlager... *skrattar*... men inte bara schlager bara för att det är det alla tänker när... ja, det är väl också mycket svenskt” förklarar Kajsa. De andra i gruppen lyssnar också mestadels på svensk pop och rock. Kent lyssnar på allt ”jag skulle säga kanske mycket radiomusik... kanske inte skrikemusik men...” och Karl lyssnar på ”typ i stort sett på allt... från typ lugn musik till skrik”.

I *Rockgruppen* varierar killarnas smak för musik och ofta lyssnar de intensivt på något i perioder för att sedan helt byta stil. Musiken är för dem en källa till inspiration och nya influenser som de sedan kan använda i arbetet med att skriva egna låtar. Vad de lyssnar på är beroende av vilken situation de är i och vilket humör de befinner sig på.

Rikard: Här för en stund sen var jag helt tokig i ett countryband men bara för att det har blivit vinter har jag gått till den här elaka... dödsmetalen men nu känner jag att nu börjar Shakira komma tillbaka lite i mitt liv faktiskt men det är nog... just nu dominerar dubbla baskaggar och allting men det är väldigt trevligt att koppla av med lite funkjazz, klassisk musik bara för att det är lugn och fint.

Robert: Jag är ju sådär, jag vill influeras av allt så att jag lyssnar på det mesta. Det beror lite på situation... när jag får sitta själv då beror det helt på vilket humör man är på, ibland kanske man sitter och lyssnar på

stenhård SlipKnot ibland kanske man sitter och lyssnar på klassisk musik och bara kopplar av... på träningar så brukar man ju vilja ha nåt rytmiskt som Techno, HipHop och sånt för att det är ju skönt och röra sig till men inget direkt man lyssnar på så att det beror ju helt på situation... men alltså jag försöker ha så bred bild som möjligt.

Ralf: Ja, jag är väldigt bred i det jag lyssnar på, det är jag. Det tar väl egentligen aldrig stopp så länge det inte handlar om Techno för det står jag inte ut med helt enkelt... men det är där det blir stopp... annars är min huvudgrupp faktiskt Offspring och Reggae, 80-talsrock det är ju det jag sitter å lyssnar på...

Rikard: Och du spelar i ett Metalband du... du är så jävla missanpassad...

Skratt...

Ralf: Nej, men det är just nu och det har hållt sig i ett halvår nu tror jag. Jag tänkte... före det var det mycket Metal och det skulle gärna gå fort å snabbt med flashiga solon men det... försvinner i etapper. Det är ju mycket humörbaserat... musik är ju inget annat än ett uttryck för känslor om du frågar mig så...

Att de har så olika musiksmak ser de som en fördel för bandet då var och en bidrar med sina erfarenheter till komponerandet. Killarna hittar ofta ny musik och andra musikstilar via kompisar som kommer med tips eller på Internetsidor som My Space. Rikard upptäckte ett favoritband på en festival ”jag hade bara hört en eller två låtar innan dess och så såg jag dom live... och då, då vart jag såld”.

5.3.2 Kroppen och hälsan

Att det är viktigt att hålla kroppen i form är alla ungdomarna överens om och nästan alla är aktiva med någon slags idrott. Kajsa och Kent dansar jazzdans och showdans. Kajsa tränar en gång i veckan och Kent sex gånger i veckan plus att han tävlar i dans. Det var kompisar som fick dem att börja med dans och nu tycker de att det är en rolig och social idrottsgren. Kerstin tränar på Friskis och Svettis ett par gånger i veckan och Karl tränar på gym lite sporadiskt. Stina och Maria spelar fotboll två gånger i veckan plus matcher och Sofia tränar ishockey ungefär lika ofta. Gemenskapen i laget betyder mycket.

Sofia: Jag provade på hockey... det är så himla roligt å jag har så jävla bra vänner i den där gruppen ... och så är det ju roligt förstås.

Stina: Jag började i fotboll bara för att det var nån kompis som gick där, då skulle man ju testa på för man ville börja nåt nytt... sen har det bara blivit så nu kan jag inte vara utan fotboll... ja, det blir så man bara liksom längtar till träningarna varenda vecka å sådär...

Sara har ingen egen häst men rider på ridskolan två gånger i veckan, hon älskar hästar och tycker att det är en bra kombination att få röra på sig samtidigt som man är ute i friska luften. Ralf tränar på gym 4-5 gånger i veckan och försöker springa när det är bra väder. Styrketräning passar honom bra för att det är så fritt och han kan själv bestämma när han vill träna. Robert tränar också på gym men hans främsta idrott är kampsporten Taekwondo, sammanlagt blir det träning 4-5 gånger i veckan. Moa har hållit på med friidrott men gör ingenting just nu och Rikard kan spontant känna för att springa en run-da ibland men tränar inte regelbundet. Ungdomarna som tränar gör det för att må bra och betonar att det är för sin egen skull man tränar. Ralf kan få dåligt samvete om han inte har tränat på ett par dagar och Robert säger att han mår dåligt om han inte får vara i

form och hålla på med det han tycker är roligt. Tjejerna i *Sportgruppen* tycker hälsan är viktig och att det bästa är att ha en lagom blandning av idrott och mat.

Intervjuare: Är hälsan viktig tycker ni?

Stina: Ja, man ska må bra liksom... man tränar så mycket man vill och äter så mycket man vill...

Sara: Ja, man måste hitta en balans mellan träning och mat.

Stina: För jag får skuld känslor om jag inte har tränat på en vecka kanske och så har jag ätit väldigt mycket då blir det bara... nä nu måste jag ut och springa eller nåt sånt där.

Sofia: Om man springer en halvtimme eller en kvart, bara man liksom har varit ut och rört sig. Man kanske inte tänker just på hälsan alltså men man tänker ju på det fast man inte märker det... man känner ju liksom att nä, nu mår jag inte bra, nu vill jag ut och springa.

Stina: Man känner sig mycket mer duktig då när man varit ut och sprungit då...

Sara: Ja, det är så skönt dan efter när man har haft ett hårt träningspass så känner man träningsvärken såhär... aaa men det var det värt liksom.

Tjejerna tänker oftast på vad de äter och försöker äta hälsosamt i veckan för att kunna festa lite extra på helgen med någon pizza och lite godis. Sofia vet vad man bör äta ”jag tycker man ska ha sallad och så även fast jag inte har det så... det ska va nån frukt eller sallad eller nånting liksom nyttigt och sen resten det får man jogga bort sen”. Det händer ibland att de lagar mat själva och då blir det oftast något som familjen brukar äta, någon rätt som de sett föräldrarna lagat. Äter de ute med kompisar så är det pengarna som styr, för det mesta blir det pizza eller McDonalds.

Både Moa och Maria tycker det är viktigt att vara medveten om vad man äter för att orka mer och för att inte bli tjock, men det är lätt hänt att man går och småäter när man kommer hem efter skolan för ”då är man så himla hungrig” säger Maria. Det händer inte ofta att de själva lagar mat.

Intervjuare: Lagar ni mat själva hemma?

Maria: Ja, ibland hjälper man till men laga mat är inte riktigt min grej.

Moa: Mamma och pappa tror jämt att bara för att jag är den enda tjejen i familjen så är jag bra på att laga mat och då tycker dom att jag ska göra det ibland.

Intervjuare: Blir det ofta?

Moa: Nej, man kanske hjälper till men det är någon gång man kanske gör själv men ... inte ofta... sen kanske man hjälper mamma eller något på helger.

Maria: Alltså jag lagar inte mat av mig själv, då måste man säga till o det är typ att dom säger kan du börja med det här och så säger dom var man ska börja eller så hjälper man till typ att skära sallad brukar det bli och duka.

Om de lagar något själva väljer de att laga pannkaka eller någon rätt som de lärt sig i hemkunskapen. Moa och Maria tycker inte att McDonalds mat är gott och undviker därför att äta där, äter de ute med kompisar så väljer de att äta något billigt. I *Kompisgruppen* tycker man också att det är viktigt med hälsan, när man sover och äter bra och trä-

nar lagom blir det en god cirkel som leder till att man känner sig sund och mår bra, säger Kajsa och Kerstin. Kent är ganska noga med vad han äter och Kerstin vill inte äta mat med massa tillsatser och färgämnen, när Kerstin lagar mat själv hämtar hon idéer från Icas hemsida eller från någon kokbok. Kajsa lagar mest sådant som hon har gjort förut och Kent och Karl lagar inte mat alls hemma. Det är inte så ofta någon av dem äter ute och Kajsa tycker det är ”mysigare och va hemma hos någon, och liksom laga ihop nånting tillsammans, då kan man ju liksom sitta och äta hur länge som helst”.

I *Rockgruppen* är det främst Robert och Ralf som tänker på hälsan. De idrottar mycket och försöker vara medvetna om vad de äter, Rikard tycker att huvudsaken är att hälsan ”funkar till det jag behöver göra”. Eftersom träningen tar mycket energi behöver Ralf och Robert äta många mål om dagen, de tänker också mer på vad de äter nu när de tränar än de gjorde förut.

Robert: Tränar man hårt så måste man ju äta rätt annars mår man ju inte bra.

Ralf: Du kan ju inte leva på att plocka i dig genmanipulerade tomater och sånt där inte, det funkar ju inte så till en viss mån så lär du tänka på vad du äter för det mesta idag har ju nån gång varit konserverat och besprutat och allt vad det nu heter så...

Rikard: Jag borde tänka eller jag vet att jag äter fel men... ibland så...

Ralf: Nej, men man vet ju att när inte det här konstgjorda sockret fanns som vi har idag då var det en annan grej liksom, bonden på sent artonhundratals som satt och åt verkligen fläskigaste fläskkotletten han kunde hitta... det gjorde inte han nånting... idag lär du tänka på vad du äter eftersom du inte kan lita på att allting är så rent som det står.

Robert: Å sen att man sitter så pass mycket still nuförtiden, man måste ju träna om man ska få den motion man behöver för att idag är det ju inte alls mycket kroppsarbete... men å andra sidan tror jag inte att man behöver tänka så mycket för att om man äter fel då känner man de och sen då om man mår dåligt då kanske man kan tycka att det var okej å må det... det beror väl på.

Rikard och Ralf lagar inte mat själva särskilt ofta utan äter det som serveras hemma, Robert däremot lagar ofta mat tillsammans med sin flickvän. Äter de ute blir det pizza eller asiatisk mat.

Ungdomarna mår bra när de får hålla på med sina intressen och umgås med vänner och familj, Rikard sammanfattar kort vad killarna mår bra av ”träna, träna, trumma” och syftar på Ralf och Roberts intresse för träning och sitt eget för att spela trummor. Det som de flesta känner sig stressade av är framförallt skolarbetet ”tiden, alla såna här deadlines...” tycker Kent är stressande. Sara känner sig pressad över att hon inte hinner med allt hon ska göra och Moa blir stressad av alla prov i skolan. Robert klarar inte av mycket stress och var tvungen att hoppa av sitt gymnasieprogram då pressen där blev alldeles för stor, just nu praktiserar han och ska förhoppningsvis börja på ett annat program till hösten. Rikard klarar av mycket arbete men blir stressad av konflikter ”det enda jag blir stressad av är konflikter som känns onödiga såsom... morsan hittar nånting att skälla på då blir jag... å så kan jag inte arbeta på en vecka... men jag kan gärna få liksom tjugo arbeten som ska vara inne nästa vecka, ja då gör jag det till nästa vecka, inga problem”

5.3.3 Stil och utseende

När ungdomarna handlar kläder och skor är det viktigt att de är bekväma, praktiska och snygga. Hur modet ser ut betyder inte så mycket och det är bara några som är intresserade av att följa modet i medierna. Kent läser tidningar och bloggar om mode ”ja, jag är väl lite av ett modefreak kanske... jag tycker det är kul” men menar att det inte finns något som är rätt och fel i dagens mode. Kompisar, reklam och den egna smaken får styra inköp av kläder.

Stina: Man ska tycka att det är bekvämt och sen om man har typ sett reklam eller nåt program då ser man oftast hur de klär sig och så vill man själv se ut så... så köper man kläder efter det för att dom ska sitta snyggt och sådär.

Sara: Man styrs ju mycket av vänner också, för såhär om man ser på vårt gäng... vi klär oss väldigt lika så vi påverkas ju av varandra.

Sofia: Och så tror jag att man klär sig efter sin egen stil, det finns ju så mycket olika och välja på också... man vill ju ha nåt som sitter bra och är fint och ser bra ut och som är skönt så men det är klart... man påverkas ju av omgivningen, man vill ju ha det fina finaste.

Sara: Som man är som person, man vill ju återspegla den man är i hur man ser ut också.

Kerstin vill inte köpa likadana kläder som alla andra utan tycker ”att man på något sätt har en egen stil”. Moa och Maria säger att man märker vad som är inne ”för alla ser precis likadana ut... och man köper kläder från samma affärer” men tycker inte att man måste ha vissa kläder ”man kan ha på sig vad som helst”. För Ralf är det den personliga smaken som styr inköpen av kläder och Robert tar på sig i stort sett vad som helst, huvudsaken är att kläderna är bekväma.

Robert: Bekvämt så man ska kunna röra sig ordentligt...

Rikard: Jag bryr mig jättemycket... på T-shirts just för att... jag är en sån där som laddar hem å då, då känns det såhär att ja, ja... men då hjälper jag bandet lite då om jag har deras tröjor då... så jag är väldigt... det styr oftast min överdel. Byxor, det är liksom... okej, dom va fräcka... dom köper jag.

De flesta av ungdomarna tycker inte att det är viktigt att köpa kläder med speciella varumärken, men inställningen till märkeskläder skiljer sig en del.

Intervjuare: Spelar märken på kläder någon roll?

Moa: Man kanske vill ha ett speciellt märke men...

Maria: Jag är nog en märkessnobb, fast jag tycker ju att dom kläderna är snygga. Jag köper ju det jag tycker är fint och det är oftast märkeskläder.

Moa: Ja, när det gäller skor köper man Converse eller så... men när det gäller kläder köper jag inte så mycket efter märken.

Maria: Märkeskläder är ofta bäst kvalitet, speciellt skor.

I *Kompisgruppen* bryr man sig inte om märkeskläder, Kent gjorde det tidigare men inte nu längre. Kajsa tycker det är bra att secondhand kläder har blivit populärt och Robert påpekar att det finns de som kollar att det inte finns märken på kläderna de ska köpa, att det har blivit en modegrej att undvika märken. Ingen av killarna i *Rockgruppen* köper medvetet märkeskläder och Rikard tycker att ”märkeskläder är oftast till för patetiska

människor”. I *Sportgruppen* har tjejerna en kluven inställning till märkeskläder, egentligen tycker de inte att märket spelar någon roll.

Intervjuare: Spelar märken någon roll?

Sara: Nej.

Stina: Neej, bara man tycker det är snygg så och ser bra ut.

Sara: Sen är det ju alltid lite coolt och kunna köpa det där märket, det tycker i alla fall jag... sen vet ju inte jag vad ni tycker.

Sofia: Jag vill också ha olika märken men...

Sara: Det är ju lite roligt sådär och visa och sådär att man har...

Stina: Ja, men vissa har ju mer pengar än andra.

Sara: Ja, precis.

Sofia: Man köper det man har råd med.

Intervjuare: Är det något speciellt märke som är coolt just nu?

Sara: Björn Borg.

Sofia: Ja, Björn Borg men det är ju så töntigt egentligen att köpa Björn Borg underkläder... men jag kan i alla fall inte säga liksom att det är fullt för det är så jävla snyggt.

Sara: Ja, det är det faktiskt och dom är jättebekväma också för det är inge bara skit.

Alla kan ha sin egen stil idag tycker Stina och Sara menar att ”man får acceptera att folk får se ut som dom vill”. Kent tycker att det är viktigt att man vågar ha en egen stil men ”det är ju ingen heller som tvingar en och ha en egen stil” menar Kerstin, vill man gå i jeans och T-shirt så är det också okej. I *Rockgruppen* anser killarna att man inte behöver uttrycka sin musikstil genom att bära speciella kläder, det enda de kan tänka sig är att köpa tröjor med tryck på vilket är ett sätt att stödja band de tycker om. Rikard blir arg när han ser personer som klär sig efter musikstil ”ena veckan är dom hiphopare å sen nästa dag är de hårdrockare å sen reggae å ... alltså jag kan bli så arg så det inte... fan lär dig va dig själv människa”. Ralf menar att man ”kan klä sig på det sättet som man verkligen är, den man känner att man är... eller så klär man sig bara för att man tycker att man ska va den här personen som man egentligen inte är”. Det viktigaste är inte att ha en egen stil.

Ralf: Det är omöjligt att va egen idag i samhället, det är... det är bara på DNA vi är egna så... åker man runt hela jorden så kommer man å hitta nån som ser ut som den där killen. (*Syftar på Rikard*)

Robert: Jag kan säga såhär att jag har inte en egen stil men jag känner att jag är mig själv.

Rikard: Precis.

Ralf: Ja, å där har vi det viktiga egentligen... jag känner mig som mig själv, bra... punkt slut... inge mer å diskutera säg.

Utseendet är viktigt för att man ska passa in, man vill inte bli mobbad för att man ser konstig ut säger Maria och Moa. Man vill se snygg och fräsch ut när man träffar folk i skolan och ute på stan menar Kerstin och får medhåll av de andra i *Kompisgruppen*. Tjejerna i *Sportgruppen* är också överens om att det är viktigt att se bra ut ”man tänker ju alltid vad andra ska tycka å...” säger Sofia. Helst skulle både hon och Sara vilja slippa

bry sig om utseendet ”man vill ju liksom försöka vara neutral eller liksom... det struntar väl jag i, jag kan se ut hur jag vill, men man tänker ju ändå inte så” menar Sara. Utseendet är viktigt för självförtroendet tycker Stina men man måste inte vara snygg jämt. Det går bra att ha helt egna kläder men inte konstiga kläder för då kan man bli bortdömd för hur man ser ut och inte få vara med, säger tjejerna. Killarna i *Rockgruppen* tycker inte utseendet är särskilt viktigt.

Intervjuare: Är utseendet viktigt?

Ralf: Ja, till viss del... jag skulle aldrig göra nånting för liksom att nån annan... nej, jag klär mig så som jag vill och så som jag trivs i och så, sen är det upp till andra att döma mig... och har dom inge bättre för sig än å döma mig då är det väl egentligen dom det är synd om.

Robert: Jag måste säga... ursäkta uttrycket men jag skiter fullständigt i hur jag ser ut... jag klär mig i det som ligger på golvet närmast till hands å... så länge jag får göra det jag vill och vara med dom jag vill så är jag nöjd. Utseendet har aldrig spelat stor roll för mig alls...

Rikard: Nu kanske jag talar emot mig själv när jag säger att jag inte bryr mig så värst mycket eftersom jag sitter med piercing och skrot i halva ansiktet... men för mig har det varit så att det var förut... har man haft en liten baktanke hur man ser ut, men på senare tid känns det som att man... njaa, men jag piercar mig fortfarande för att jag tycker att det är en väldigt rolig grej å göra... hur sjukt det än låter.

Robert: Jag håller med dig där... det är ju inte för utseendets skull man piercar sig utan det är för att... det är som ett litet projekt det här att läka å liksom få det att fungera.

Rikard: Det är jätteroligt!

Killarna är övertygade om att utseendet betyder mera för tjejer än för killar, Robert menar att tjejer tror själva att det spelar stor roll hur de ser ut medan killarna inte alls tycker det. ”Samhället gör att tjejer tror att det är så” menar han och syftar på mediernas bilder av hur tjejer ska vara ”det är det som förstör allas självbild å självförtroende”. Ralf är ”mer imponerad av tjejer som inte ser ut som en sticka å har en massa brunkräm överallt” det tyder på bra självkänsla tycker han. De andra ungdomarna tror att utseendet är lika viktigt för killar som för tjejer, det skiljer sig bara på hur och vad de lägger ner tid på. Medan killarna tränar mera för att få muskler så sminkar sig tjejerna för att se bra ut. Maria säger att ”killar tränar för det ska man göra om man är kille, det är dom som blir populära... tjejerna tränar väl inte utan dom ska se bra ut”. När det gäller kläder och hår tror Kerstin att killarna fixar sig lika mycket som tjejerna. Så gott som alla ungdomarna är överens om att bilden som framställs av killar och tjejer i medierna inte stämmer med verklighetens bild.

Sofia: Jag tycker att dom här medierna framställer tjejer som objekt... den enda reklamen som tjejer är med i på teve typ det är ju smink å hur brun man ska vara... och ja, sånt. Jag tycker inte om det för man är ju så mycket mer än bara en bild.

Sara: Mmm, precis... och killarna ska ju typ vara såhär macho och dom ska ha stora muskler och det är ju såna killar som... det står ju ingen kille med ölmage i teven och på bilder, det är ju ingen sån som står där men ... dom flesta ser ju ut så... det är ju inte alla som går runt med tvättbräda som det ser ut i kataloger och sådär.

Intervjuare: Ni tycker inte bilden stämmer med verkligheten?

Stina: Nej, och sen så ser tjejerna mer såhär slampiga såhär, om dom typ är ute och dricker och går med någon kille då är det alltid direkt liksom i nån tidning eller nånting sånt liksom... men om några killar går med nån tjej eller nånting så då är det inte alls så.

Intervjuare: Är det skillnad på hur tjejer och killar framställs?

Sara: Ja, det är mycket skillnad speciellt när det gäller såna där saker.

5.3.4 Miljö och politik

Moa tänker inte så mycket på miljöfrågor men tycker att det är viktigt med miljön, det hon själv har lagt märke till är klimatförändringar med varmare väder och mindre snö. Maria håller på med ett projektarbete om miljön i skolan och tycker att hon borde engagera sig mer i miljöfrågor men det blir inte så. Information kring miljöfrågor har de i huvudsak fått från skolan och föräldrarna och det de själva gör för miljön är att sopsortera. I *Kompisgruppen* är de mer engagerade, Kajsa riktar hela sitt projektarbete i skolan mot miljön. Kerstin och Kent försöker tänka på vad de handlar, det ska helst vara ekologiskt, rättvisemärkt eller närproducerad mat. De tror att det finns en risk att folk tröttnar på den ständiga miljödebatten och till slut inte orkar bry sig alls.

Kajsa: Miljön är jätteaktuell, och själv är jag jätteengagerad i det och verkligen... ibland kan jag känna att det är så himla lätt... det är bara...

Kerstin: Men det är lite uttjatat.

Kajsa: Ja, det känns som att man hör bara hela tiden att det här och det här kan man göra... det är så lätt... sluta åk bil och titta på teve. Men ingen kommer att sluta åka bil eller titta på teve, utan det måste vara nånting liksom mer, enkla små grejer... och det är väl därför som jag kanske blivit mer engagerad i det för att... kunna visa på saker som kan...

Kent: Ja, för folk har ju tröttnat.

Kajsa: Ja, eller hur! Och om man kan visa på ett mindre uttjatat sätt... för alla vet ju liksom vad som händer i princip.

Kerstin: Alltså, det är en jätteviktig fråga... det gäller ju jorden vi bor på. Men liksom även om det känns... så är det svårt att ta till sig och att man ska ändra hela sin livsstil det är liksom...

Kajsa: Och det är liksom samtidigt lite abstrakt... det är svårt och bara göra något konkret som man märker, man kan ju inte sluta titta på teve, det liksom märks inte på något sätt så då kan man ju lika gärna fortsätta... ja, jag vet inte.

Kent: Ja, man får liksom inget kvitto hem vad man gjort för nånting.

Kajsa: Och det är ju klart att alla måste ju ta det på allvar för att det ska gå och göra någonting, men ja...

Kerstin: Men jag tycker att det känns som att folk har blivit bättre på det, att dom liksom... att dom tänker ett steg längre. Jag tror inte man kan räkna med att jag... eller att alla kan gå och byta bil över en natt liksom... men man kanske kan gå istället...

Killarna i *Rockgruppen* tycker det är halvviktigt med miljöfrågor och menar att media har blåst upp det till något mycket större än det är. Ralf tycker att media kan fokusera på mer relevanta miljöfaror än trafiken som bara står för en liten del av världens förore-

ningar. Klimatförändringarna har inget att göra med dagens miljöproblem utan det är ett naturligt förlopp som återkommer då och då ”det kommer hända nånting som gör att liksom hela Europa läggs under is igen... det har hänt fyra gånger förr säkert under vår vetenskap så det lär antagligen hända igen” menar Ralf. Han får medhåll av Robert som också tror att det är viljan att lösa miljöproblemen som fattas, ingen vill anstränga sig för att göra något och han blir trött på alla som klagar ”skrota bilen, bo i en koja, använd ingen elektronik... skrota bara typ alltihop, stäng ner allting, spola tillbaks till stenåldern... är det någon som vill det?” Rikard känner till miljöfrågorna genom skolan men han säger ”nej, jag bryr mig inte...”. Sara tycker att man måste tänka framåt på kommande generationer och göra nånting nu men tror att alla är för bekväma för att avvara saker man är van att ha. Själva sopsorterar de och Stina tänker på att släcka lampor som lyser i onödan.

Endast några av ungdomarna tycker politik är intressant och väldigt få vet något om våra riksdagspartier. Kerstin tror att ”vi har det så bra idag, hade det varit värre... att vi inte hade haft några rättigheter och att det hade varit krig och så då kanske man hade velat jobba mer för att få en bra och bättre president”. Kajsa tror att en orsak till ointresset kan vara att de inte får rösta och att de därför känner att de inte kan påverka politiken. En bra politiker ska kunna lyssna på sina väljare tycker Kent och det är viktigt att de kan tala till alla ålders- klass- och folkgrupper menar Sara. Stina tycker också att de ska stå för sin sak och hålla det de lovat. En bra politiker är ”en som har bra åsikter, står för dem och ser till att genomföra dem... dom politiker som blir valda det är dom som ljuger mest... så är det ju tyvärr” tycker Robert och Ralf tycker inte att det finns några bra politiker. Moa och Maria har ingen koll på politik alls, det är bara genom föräldrarnas diskussioner som de känner till några politiker. Kent och Kajsa skulle kunna tänka sig att engagera sig i politiken, Kajsa tänker i första hand på miljön och tror att hon som miljöpolitiker skulle kunna förändra saker. Sara tror också att det skulle kunna vara roligt att engagera sig då hon tycker om att diskutera med andra. Robert säger att han hatar samhället ”jag är jätte... född anarkist” och varken han eller Rikard kan tänka sig att hålla på med politik. Ralf menar att musik i grunden är politiskt.

Ralf: Alltså på ett sätt... å syssla med musik går ju nånstans på jämte å syssla med politik... punk är ju inget annat än politik fast för såna som egentligen inte gillar politik, felet är att dom har inte sin egen politik det är ju oftast anarkistiskt. Vi har väl nån text som är ganska samhällskritisk... det blir ju politiskt i nåns öron och det blir ju skitsnack i nåns öron å... det beror ju på vad du gör det till men nånstans nere i botten så har ju musik alltid varit politik, allt som har med känslor å göra är ju på nåt sätt också politik.

Robert: Om du tar nåns åsikter kan man väl se att det är politiskt sen är frågan hur man för sin åsikt å... som du sa sprida den via musik är ett bra sätt... sen att jag har mina åsikter men jag vet att det finns folk som tycker som jag... jag tror inte att det är så lätt att sprida dom... jag har bättre saker för mig.

5.3.5 Värderingar och tro

Ungdomarna tycker egenskaper som ärlighet, omtänksamhet, att man är glad och rättfram är viktiga både hos sig själva och hos sina kompisar. Maria tycker att det är viktigt att kompisarna är sig själva och Robert vill kunna lita på de han har runtomkring sig. Tjejerna i *Sportgruppen* tycker att ödmjukhet är en bra egenskap.

Intervjuare: Vilka egenskaper bör en bra kompis ha?

Stina: Att man ska kunna liksom samarbeta med andra, det är ju bra och liksom kunna arbeta i en grupp.

Sara: Ödmjuk, det är också bra.

Stina: Inte såhär jätte egoistisk att man är för sig själv.

Sara: Ärlig, det är viktigt. Man ska säga vad man tycker eller tänker, om man ljuger... det är ju inget... då kommer man typ ingenstans, då får man bara en rad av lögner efter sig och det är inte så kul.

Sofia: Bjuda på sig själv tycker jag, det är viktigt... att man inte försöker va nån annan för då är man ju kompis med nån som inte finns egentligen.

Det är viktigt att vara ärlig men ibland beror det på vad det gäller tycker ungdomarna, är det något allvarligt ska man säga vad man tycker men om det är småsaker som kan såra någon kan man dra till med en vit lögn. Kerstin tycker en vit lögn är okej så länge det inte blir en vana och Robert vill i första hand ”stå för det man tycker och förklara det så andra kan förstå hur man menar” men ibland orkar man inte det säger han.

Ralf: Man kan ju finslipa sanningen lite.

Rikard: Precis.

Robert: Det beror ju på situationen... å vad det gäller.

Ralf: Absolut inte ljuga... men du kan ju däremot tuga.

Rikard: Å vita lögner är okej.

Ralf: Ja, det är det absolut... lojalitet framstår mot en person, man trycker ju inte ner en person med sin egen sanning när man vet att den redan ligger... det kan man ta när den lärt sig stå igen.

Robert: Nu vill jag säga att antingen så säger man som det är och vet man att det kan såra personen kan man förklara hur man menar på ett sånt sätt så att personen inte tar illa upp... för att det brukar gå om man bara tänker efter lite.

De flesta av ungdomarna tycker att det är viktigt att tro på något men vad man tror på har mindre betydelse. Kerstin menar att det finns en trygghet i att tro på något och Kajsa tror att det är skönt för en själv att tro på en mening med saker och ting och att det finns något efter döden.

Tjejerna i *Missionsgruppen* tycker det vore sorgligt om man inte trodde på någonting, man måste ju tro för att saker skall funka. De tror att det finns en Gud.

Intervjuare: Är det viktigt för er?

Moa: Ja.

Maria: Ja, egentligen är det inte så här himla att jag vet exakt vad jag tror. Det är mer att man har växt upp och att jag tycker om... alltså jag trivs i den miljön...

Moa: Ja, det är ju det... det är lugnt... för man känner dom mycket bättre, det känns mycket lättare att vara med dom personerna.

Maria: Lugna och trygga, tänker lika.

I *Sportgruppen* menar tjejerna att alla har sin egen tro, några tror på Gud och andra tror på vetenskapen. Det viktiga är att man tror på någonting sedan spelar det ingen roll vad.

Ralf tror på sig själv, att det är han själv som formar sitt liv, men han tror också att det finns något mer men vill inte kalla den Gud men han är övertygad om att livet inte bara tar slut. Robert har kallat sig kristen men gör inte det längre, han vill se livet på ett djupare plan och gillar att spekulera och filosofera.

Robert: Jag har det lite i generna att vilja förstå men som du (*syftar på Ralf*) sa att kalla saker och ting för Gud det är så... Gud det är det ja inte kan förklara helt enkelt, nåt annat ... jag ser inte nån gubbe uppe i himlen som tar bra beslut och bestämmer allt de... det är sånt som jag tycker är bra å som jag inte riktigt kan förklara.

Ralf: Nämen, allt det här med tro å grejer enligt mig har kommit upp enbart när människan har vart för svag för å gö nånting och måste ha nånting å tillita sig på å då börjar man tänka. Å det är ju inte svårt att... det är ungefär som andra världskriget... det är inte svårt å få en hel folkgrupp som ligger i depression att börja tro på nånting, det är lättare än å lära sig spela gitarr å trummor liksom... bara du har rätt medel vid rätt tidpunkt så går det liksom på en dag så kan du ha genomfört en åsikt i ett helt land.

Robert: Lite hjärna alltså... så löser det sig.

Rikard: Jag har en liten åsikt om just religioner, det är att alla dom är väldigt rädda för döden... dom är sjukt rädda för döden... för det är det enda dom kan ta till mä när det kniper som värst. Jamen, du kommer till helvetet... jag, jag kommer må bra.

Rikard tror bara på sig själv och säger att man blir kallad satanist om man tror på sig själv i dagens samhälle, men ”då är jag väl satanist... då får jag va det” menar han.

5.3.6 Framtiden

Viktigast just nu för Sara och Stina är skolan ”jag ser skolan och så pluggandet... det ser jag som en dörr till framtiden” säger Sara. Att ha vänner och inte vara ensam tycker Sofia är viktigt och flickvännerna betyder mycket för Robert och Rikard. Träningen utgör en stor del av Ralfs fritid och tillsammans med ett extrajobb är de det som betyder mest just nu. I *Kompisgruppen* är vännerna viktiga.

Kajsa: Alltså jag tycker att vänner är jätte viktigt.

Kerstin: Mmm, vänner och liksom att man har roligt, det är det som det känns att det går ut på... att man ska ha roligt.

Kajsa: Men att man kanske kan ha det inte roligt men sen liksom ha det dunderroligt och då kan man uppskatta det också... nej, jag vet inte.

Kerstin: Och kärlek är bra.

Kajsa: Men det hör ju till.

I framtiden vill Kajsa arbeta med något som intresserar henne, kanske något med miljö eller som forskare. Huvudsaken är att det inte är ett meningslöst arbete och att man också hinner med sin fritid. Alla i *Kompisgruppen* är överens om att det viktiga inte är att tjäna pengar utan att man arbetar med det som man är intresserad av. Kerstin vill jobba med media och journalistik och Kent vill bli designer. Karls drömyrke var att bli lackerare men på grund av allergi är det yrket omöjligt för honom ”just nu så vet jag inte vad jag ska gå vidare med eller vidareutbilda mig till” säger han. Inför frågor om framtidens yrke så vänder sig ungdomarna mestadels till föräldrarna, de är ganska kritiska till studievägledare och skolan.

Kerstin: Jag känner inte att dom har tid för en eller ger mycket hjälp med just vad man vill. Dom kanske hjälper en lite i dom individuella valen med kurser och så där men inte mycket med det här... jag vill jobba inom sjukvård, vad gör jag då? Då kastar dom på en kataloger och säger att man ska gå hem och kolla, läs det här! Jag skulle vilja ha mer personlig yrkes- och studievägledare.

Kent: Ja, våran är typ att man helst ska bara gå natur för då kan man bli vad som helst.

Kajsa: Men sen vet jag inte var... om man liksom bara kommer på någonting som man skulle vilja göra då är det väl mest om man ser någonting eller... jag söker ju inte så mycket efter vad jag vill göra utan det är bara någonting som jag kan komma på eller se, som man ser på teve kanske eller läser någonstans, tror jag.

Kent: Är det inte det också som är lite problemet... för man ser så här... ja, ungdomar nu blir sämre... jag tror inte dom blir sämre utan att det finns för mycket valmöjligheter för man vet inte vad man vill bli. Man finner ingen motivation.

Kent tror att han bor ensam i en lägenhet i Stockholm eller Göteborg om tio år och Kerstin tror också att hon kommer att flytta ifrån staden. Maria kommer att ha hus och barn och Karl vill åka till USA och gå på musikskola.

I *Rockgruppen* vill alla arbeta med musik i någon form, Roberts dröm är att bli ljudtekniker och Rikard vill arbeta med arrangemang och musikproduktion. Ralf vill också arbeta med musik men skulle inte det fungera kan han tänka sig att arbeta som elektriker eftersom det är den utbildningen han håller på med. Det är intresset i första hand som styr valet av yrke men Rikard menar att även om det är kul att arbeta med sin hobby så vill man också tjäna pengar på det. Drömmen för dem alla vore att turnera med bandet "det är skitkul å spela live, varför inte liksom... leva på å spela live" säger Rikard. Robert tror han bor kvar i samma stad om tio år och att han förhoppningsvis har familj då. Rikard uttrycker sin vämjelse över familjetanken "Blää... hatar skitungar".

Moa och Maria vet inte alls vad de vill arbeta med i framtiden men de är båda överens om att de vill hjälpa människor i sitt yrke. De tycker att föräldrar och kompisar är de som bäst kan ge råd och tips när de själva är osäkra på vad de vill. "Dom kan ju berätta för mig hur dom tycker jag är och vad jag är duktig på" menar Maria. Om tio år tror de att de har flyttat hemifrån och att de antingen pluggar eller arbetar.

Tjejerna i *Sportgruppen* vill också arbeta med sitt intresse och med människor.

Sofia: Nånting inom sporten för det är verkligen... då arbetar man ju liksom med sin hobby, då behöver man inte bli så insatt i arbetet och sen att man känner att man har kul samtidigt som man liksom får pengar.

Stina: För jag skulle aldrig kunna tänka mig liksom att man bara sitter vid en dator såhär, ja jag är mer sån att jag måste röra mig och sen att... att man liksom tycker om det man jobbar på med och så.

Sara: Och jag vill bli läkare nånting... men alltså läkare har jag tänkt såhär... jag tycker om och vara med människor och jag vill gärna hjälpa till och jag vill... jag tycker det är jätteintressant med människokroppen och sånt där, och så känner jag att läkarrollen... den har väldigt stor be-

tydelse och jag vill bli nånting betydelsefullt... så det är därför jag funderar på läkare.

Tjejerna berättar om olika tester man kan göra inför gymnasievalet, på datorn och i tidningar, om vad man passar att arbeta med. De tycker också att föräldrarna är viktiga rådgivare. Om tio år tror Sara att hon fortfarande pluggar och Stina hoppas hon kommer att arbeta som personlig tränare medan Sofia tror hon arbetar med något hon inte alls hade tänkt sig.

Annat som ungdomarna vill göra och uppleva i framtiden är framförallt att resa. Sara säger att hon vill se allt vackert på jorden innan det försvinner. Om femtio år tror tjejerna att miljön har blivit ännu sämre för att folk inte orkar bry sig om det. Sara hoppas att botemedel mot cancer och AIDS finns då men Stina tror att andra sjukdomar kommer istället. Moa och Maria tror att allting blir värre, för modernt, men kanske att man är mer miljövänlig då och att alla åker omkring i miljöbilar. Kent tror att datorerna kommer att styra allt och att man förhoppningsvis har hittat en annan energikälla som är jätteren. Fast Kajsa säger ”men jag tror ändå inte det kommer skilja så mycket från nu”. Killarna i *Rockgruppen* har en mer pessimistisk syn på världen om femtio år.

Robert: Då finns den nog inte kvar.

Rikard: Då finns den inte kvar, kometen ska ju krascha om tjugo år så... är det ju sagt av alla vetenskapsmän så...

Robert: Ja, är det inte nåt sånt så kommer samhället på ett eller annat sätt gå från verkligheten ... som vi känner den i alla fall.

Ralf: Den bilden jag känner till, framtidsfilmen... om du tänker efter så har dom jävligt rätt om du tittar på design av hus å design av bilar å om du tittar på hur människor börjar klä sig... jag tänkte, byggnader å allting blir allt större, det blir mörkare överallt å gräs å sånt där försvinner å du bygger ut å det är precis vad som händer...

Rikard: Heavy Metal...

Ralf: Så antagligen, det kommer bli nån ny form av revolution liksom... fan att det här orkar ju ingen mä längre utan samhället kommer ju liksom förr eller senare rasa ihop, allt som har en hållbar ståndpunkt rasar ihop nån gång liksom... sen om det händer om femtio år det vet jag inte, helt klart innan nästa millennium.

Robert: Eller också kan det hända om en miljon år.

Ralf: Ja, jag tror däremot inte att jag kommer å uppleva det.

6. Analys och diskussion

I det här avsnittet analyseras och diskuteras intervjumaterialet med hänsyn till studiens syfte och frågeställningar. Avsnittet redovisas med hjälp av de teoretiska utgångspunkter som presenterades i avsnitt tre samt utifrån den tidigare forskning och bakgrund som vi har tagit upp. Det föregående avsnittet beskrev likheter och skillnader mellan ungdomarnas medieanvändning och uttalanden kring olika teman och fungerade som en förberedande analys. Denna analys ska förstås utifrån det materialet.

6.1 Modernitet och medier

De dominerande medierna i de intervjuade ungdomarnas liv är mobilen, datorn och teven, alla använder dessa medier varje dag med några undantag. Teven är helt klart det medium som har minskat mest i användning och flera av ungdomarna uppger att de tittar alltmer sällan på teve, något som Ungdomsstyrelsen uppmärksammade redan 2005 i sin studie (Larsson 2005). Teven används ibland som ett bakgrundsmedium som får stå och gå och helt enkelt vara ett sällskap när ungdomarna gör andra saker eller bara vill koppla av. Några av dem följer TV-serier på kvällarna men endast en av ungdomarna uppger sig titta mycket på teve. Drotner menar att teven uppfyller det bredaste spektrat av ungas behov, bland annat genom att den skiftar funktion nästan omärkligt vilket gör mediet flexibelt och både underhåller, ger information och motverkar tristess (2001, s.151). Detta överensstämmer delvis med våra resultat, teven används i huvudsak för underhållning och avkoppling av ungdomarna men de själva uppger inte att teven ger information eller att de vänder sig till teven i syfte att få information. Kanske är det så att den information som teven ger tas emot omedvetet och när ungdomarna medvetet söker efter information vänder de sig till andra medier. Vi upplever att i vår studie kopplar ungdomarna i första hand teven till underhållning och avkoppling och när de vill ha information vänder de sig till datorn. Vi anser inte heller att teven uppfyller det bredaste spektrat av ungas behov, istället har datorn tagit ledningen i flexibilitet och uppfyller fler behov hos ungdomarna än teven gör idag.

Att titta på film tillsammans är ett sätt att träffas och umgås för många av ungdomarna i vår studie, och det är också något som de gör med familjen. I första hand träffas de hemma hos varandra och tittar på dvd men det förekommer också att de går på bio tillsammans om ekonomin tillåter. Vi uppfattar det som att det är den sociala samvaron som är viktig vid dessa träffar och inte själva filmvisningen. Något som vi reagerade på var hur ungdomarna skiljer filmtittandet från tevetittandet, trots att båda aktiviteterna sker i samma rum och på samma teve. Ungdomarna tittar på teve ensamma men uppger att de sällan tittar på film ensamma, vilket tyder på att teven används för att uppfylla olika behov hos ungdomarna och att tevens funktion skiftar beroende på olika sociala situationer. Tevetittandet blir mer en vardagsaktivitet där teven används som sällskap och för avkoppling medan filmtittandet hör till helgaktiviteter där teven utgör en samlingspunkt för ungdomarna och tevens funktion blir då att underhålla.

Olika medier används också för att förmedla musik både att lyssna på i bakgrunden och som huvudsaklig syssla. Musiken upplevs som oerhört viktig av de allra flesta i vår undersökning och en av informanterna uttrycker också det som Fornäs menar, att musik används som ett uttrycksmedel för känslorna (1999, s.162). Alla lyssnar på musik varje

dag men i varierande mängd och via olika medier. Några har en mp3 för att lyssna på musik men flertalet ungdomar i studien använder mobilen som en mp3, när de är hemma lyssnar de via cd-spelare eller radio. När ungdomarna sitter vid datorn och antingen gör skolarbeten eller surfar runt lyssnar de oftast på musik samtidigt via datorn. Det skiljer sig mellan hur de lyssnar på musik, ibland finns musiken i bakgrunden via cd-spelare, dator eller radio och ibland lyssnar de via mobilen eller mp3 då de lyssnar mer aktivt. På Internet söker de information, använder mailen eller bara kollar runt på olika sidor. Populärast är olika sociala sidor där de kan följa vad som händer i andras liv och kolla på bilder samt sidor med musikanknytning. Vi erfar att de intervjuade ungdomarnas intressen styr surfandet till stor del.

Den vanligaste sysselsättningen på Internet 2006 var att chatta (Medierådet, s.45) vilket också är det våra informanter gör mest idag 2008. Ungdomarna använder chattprogram i stor utsträckning för att hålla kontakt med kompisar och det är mycket viktigt att hänga med i vad som händer. Även när de arbetar med andra saker vid datorn är chatten igång och vi förstår att det är viktigt för ungdomarna att hela tiden vara tillgänglig. Vår undersökning bekräftar det som Gustafsson och Symreng (2005) visade i sin studie av ungdomars åsikter kring chatten. Det vill säga, ungdomarna chattar mestadels med dem de redan känner, fördelarna med chatten är att man kan prata med flera samtidigt plus att man vågar säga mera när man inte står framför den man pratar med. Av de intervjuade ungdomarna är det bara två, varav den ene är året äldre, som inte chattar längre. De använde chatten mycket förut men tycker nu att det är bättre att hålla kontakt via telefon eller att träffa kompisarna. Möjligen är chattandet en viktigare del i ungdomars liv under faserna tidig- och högadolescensen, 12-16 år, då kamratgruppen bekräftar den individuella betydelsen för tonåringen (Lalander & Johansson 2007, s.16-18). Kamraternas betydelse minskar sedan då man i åldern 16-20 år uppnår en känslomässig stabilitet (Ibid.) vilket kan förklara de två ungdomarnas ointresse av att chatta, de har helt enkelt inget behov av den sortens bekräftelse längre. Sedan är det såklart stora individuella skillnader mellan ungdomarna och flera av de andra i sjuttonårsåldern chattar fortfarande mycket. Ungdomsstyrelsens studie från 2005 visade att ungdomars kommunikation har ökat mycket tack vare möjligheten att kommunicera via Internet, men menar att den sortens kommunikation inte ersätter möten i verkliga livet utan används som ett komplement till fysiska möten och att telefonera (Larsson, s.111). Idag 2008 upplever vi utifrån ungdomarnas utsagor att kommunikationen via chatten faktiskt ersätter även fysiska möten många gånger, men ungdomarna har istället ett större kontaktnät via chatten och kommunicerar med människor som de aldrig pratar med i verkliga livet.

Ett annat sätt att hålla kontakt och bli bekräftad på är genom mobiltelefonen. Ungdomarna i vår undersökning använder sms-funktionen oftast och på frågan om vilket medium de skulle sakna mest svarar de flesta mobilen, mycket på grund av möjligheten att alltid vara nåbar. Både Oksman (2003) och Ling (2000b) menar att ungdomar idag använder mobilen för att upprätthålla och ta del av sociala nätverk vilket också våra resultat visar. Att skicka och ta emot sms är en viktig del i kontakten med kompisar men även till föräldrarna och tanken på att vara utan mobilen är fasansfull för en del av ungdomarna i vår studie. Däremot tycks inte märket eller hur avancerad mobilen är spela någon större roll för någon av ungdomarna vi intervjuat, huvudsaken är att de funktioner man själv tycker är viktiga finns på mobilen menar en av killarna. Det är i första hand det egna intresset som styr valet av mobil och inte vilket märke eller årgång, ett

resultat som inte överensstämmer med Ling (2000b) och Drottners (2001) undersökningar, som visar att mobilen ses som ett statusobjekt för många och att det är viktigt, särskilt för killar, att äga en ny modell. Ungdomarna i vår studie använder också mobilen som adressbok, väckarklocka, mp3 och kalender, vilket resulterar i att några av ungdomarna inte skulle klara sig utan mobilen då allt de behöver finns i den.

Elektroniska spel är de medier som används i minst utsträckning av ungdomarna i vår undersökning, och flertalet av dem uppger att de spelade oftare när de var yngre. Ungdomarna själva uppger att tidsbristen är den avgörande orsaken till varför de inte spelar så mycket numera men vi tror också att intresset för data- och tevespel har avtagit med åldern. Förutom en av ungdomarna i studien, som spelar dataspel flera timmar om dagen, är det nästan ingen som spelar dataspel längre. Flera av ungdomarna menar att TV-spelen är roligare då de kan vara flera som spelar tillsammans vilket inte fungerar med dataspelen. Återigen tolkar vi detta som att den sociala samvaron är viktig för ungdomarna i vår undersökning även vid användningen av spelmedier. Sjöbergs undersökning 2002 visar att det främst är yngre barn som spelar dataspel och då mest pojkar vilket Alkebradt och Mörtners studie 2006 bekräftar. Vår studie visar samma resultat med endast en kille som aktivt spelar dataspel bland ungdomarna. Förutom detta har vi inte upptäckt någon skillnad mellan killar och tjejers användning av datorn i motsats till Ungdomsstyrelsens studie 2005, som visade att användningen av datorn skiljde sig något mellan pojkar och flickor (Larsson, s.110).

Att helt vara utan medier en vecka är för de flesta av ungdomarna i vår studie otänkbart vid första tanken men efter en stunds funderande inser flera av dem hur mycket mera tid de skulle få till förfogande. Kontakten med andra, det vill säga kommunikationsmedierna mobil och Internet, är det som ungdomarna i vår undersökning skulle sakna mest vilket också Drottners kommer fram till i sin undersökning (2001, s.67). Att medier är något positivt är alla överens om i vår studie men det finns även negativa sidor inser de ungdomarna. Bland annat spelberoende och risker på chattsidor, att man inte alltid kan vara säker på att människor är dem de utger sig för att vara och att det finns pedofiler som tar kontakt via chattsidor. Några av ungdomarna menar att man blir mer osocial då man tillbringar mycket tid framför datorn. I en av grupperna bekymrar sig ungdomarna över att mindre barn sitter mycket vid datorn och att de i tidig ålder har tillgång till mobiler och chattprogram. De tycker att mindre barn ska vara spontana och leka med kompisar, inte sms:a och chatta. Dessa ungdomar har en tendens till ett kulturpessimistiskt synsätt på barn och medier som enligt Buckingham (2000) och Sjöberg (2002) framställer barnen som offer för medierna vilka också tvingar barnen att bli vuxna i förtid. Boman och Hellbergs undersökning av bibliotekariers syn på unga och Internet (2007) visar också det negativa synsättet i samband med farliga sidor på Internet och att barnen behöver hindras och skyddas från detta.

I en annan grupp av de ungdomar vi intervjuat går meningarna isär huruvida mediernas snabba utveckling är positivt eller negativt. En av ungdomarna menar att det positiva med medierna är friheten att uttrycka sin egen åsikt och tillgången till information som idag inte är förbehållet enstaka grupper i samhället. En inställning som pekar mot det kulturoptimistiska synsättet där barn och unga anses vinna frihet, makt och självständighet genom relationen med medier (Buckingham 2000, kap.3). De andra i gruppen håller inte med och menar att medierna har gjort allt för lättillgängligt och att det i sin

tur hämmar kreativiteten plus att medieutvecklingen har lett till att det idag har blivit ett mode att ifrågasätta allt i samhället. Som vi förstår dem, menar de att mediernas många gånger motstridiga budskap leder till splittring och osämja bland människorna och att det var lättare förr när man inte var medveten om alla risker. Giddens menar att de elektroniska medierna väver samman det lokala med det globala i vår värld som samtidigt är en värld som skapar nya former av fragmentering och splittring (1991, s.13) där ifrågasättandet kan vara en form. Vi finner dessa tankar ganska talande för vår tid då expertsystemen, som består av expertkunskaper utdelade av doktorer och vetenskapsmän inom olika områden (Giddens 1991, s.28-29), ständigt ger oss ny information och kunskap via medierna. All denna kunskap och information tvingar människor att ifrågasätta allt mer då mängden skapar en osäkerhet hos individerna om vad och vem man ska tro på, vilket leder till att tilliten till expertsystemen försvagas. Samtidigt menar Giddens att den ökade efterfrågan på expertkunskaper är ett tecken på att människor känner sig mer otrygga, vilket är en följd av modernitetens villkor (1991, s.46).

Ungdomarna i vår studie har en mycket varierande inställning till medierna, ändå är de flesta negativa aspekterna på medier riktat mot Internet. Reklamen ses som ett negativt inslag i samband med användningen av teven men inget negativt nämns om den egna mobiltelefonanvändningen. Vi är medvetna om debatten kring Internets faror i massmedia där fokus har varit på barn- och ungas utsatta position, framförallt på olika chattsidor, självklart färgar detta också ungdomarnas uttalanden kring mediernas negativa sidor. Vilket kan vara en del av förklaringen till att ungdomarna i vår undersökning i huvudsak kopplar det negativa till Internet.

Sammanfattningsvis så uppfattar vi medieanvändningen som en mycket viktig del av de intervjuade ungdomarnas liv och precis som Drotner slår fast spelar Internet och mobilen en viktig roll för upprätthållandet av ungdomarnas sociala och kulturella nätverk (2001, s.159). Sjöberg menar att medieanvändningen inte alltid är ett aktivt val utan att omgivningen styr i valet av medium (2002, s.95) vilket vi instämmer i. Om inte ungdomarna har tillgång till en mobil eller Internet så finns risken att de hamnar utanför kamratgruppen, utan dessa medier kan de inte hänga med i vad som händer lika lätt eftersom mycket avhandlas via chatten eller genom sms. På det viset kan ungdomarnas omgivning vara avgörande för vilka medier de väljer att använda. Ungdomars medieanvändning tar sin utgångspunkt i deras intressen menar Drotner (2001, s.22) vilket vi också sett utifrån våra intervjuer, bland annat är det ungdomarnas intressen som till stor del styr vilka sidor de använder på Internet.

6.2 Livsstil

Genom val av kläder, mat, umgänge och handlingar markerar man sin stil och vem man är men också vem man vill vara (Giddens 1991, s.102). De intervjuade ungdomarnas intressen utgör en stor del av deras livsstil och som vi tidigare nämnt är musik en viktig del i ungdomarnas liv. Fornäs menar att det finns olika sociala sfärer i ungdomars liv som motsvarar skilda medieformer och musikmedierna tillhör kamratgruppen (1999, s.161). En del av ungdomarna i vår studie uppger att de jämt lyssnar på musik, många av dem har ingen speciell musiksmak utan lyssnar på det som är populärt och det som spelas mycket på radio. Lite hårdare rock föredras av en grupp och i en annan av grupperna lyssnar de på band som har ett speciellt budskap i enlighet med det intresse ungdomarna har. Den grupp vars största intresse är musik lyssnar inte enbart för musikens

skull utan letar också influenser och inspiration till sitt eget skapande av musik. Vilket innebär att de varierar mellan olika genrer av musik, lyssnar mycket på lite mer udda musik och sällan på det som ligger på topplistorna. Det skiljer också mycket på vad var och en i gruppen lyssnar på, ofta får humöret styra vad som gäller just för stunden. Många av deras musikval förvånar oss och vi finner det också märkligt men intressant att ett bands medlemmar kan ha så olika musiksmak. Det är ingen av de intervjuade ungdomarna som direkt uttrycker sin musikstil via kläder, hår eller dylikt och i rockgruppen menar de att det inte finns någon anledning att göra det. För att stödja de band de lyssnar på köper de T-shirts med deras tryck på ibland, annars är det viktigare att man klär sig som den man är. Ny musik hittar de ibland på nätet men oftast är det kompisar som rekommenderar något band som de ska lyssna på. Det blir en diskussion kring nedladdning av musik och en av ungdomarna i rockgruppen är stark motståndare till detta och menar att det förstör för alla. De andra i gruppen tiger men vi förstår att de tillhör dem som ibland laddar ner musik. Överlag bland alla ungdomarna är musik något som de uppger att de inte kan vara utan och vi uppfattar det som att musiken har en speciell del i ungdomarnas liv, kanske extra mycket just under tonårstiden, och att musiken uppfyller en rad olika behov som tröst, avkoppling, drömmar och texter att identifiera sig med.

När det gäller kläder och mode är alla ganska överens om att det viktigaste är att kläderna är sköna och praktiska. Reklam och teveprogram kan inspirera till inköp men mestadels är det den egna smaken som styr och vad kompisarna runt omkring har på sig. Ungdomarna i vår studie har en ganska öppen syn på hur man ser ut och i stort sett tycker de inte att det spelar någon större roll vilken klädsmak eller stil man har. Vi uppfattar ungdomarnas klädstil som ganska homogen och Giddens påpekar att faktorer som gruppträck, förebilder och socioekonomiska förhållanden ofta bidrar till standardisering mer än individuella skillnader (1991, s.123).

Men när vi tar upp frågan om hur viktigt det är med märkeskläder kommer det fram en del olika åsikter bland de intervjuade ungdomarna. Flera av ungdomarna tycker inte märken är viktiga men några menar att märkeskläder är av bättre kvalitet och snyggare, det är därför man köper dem. Ett par av ungdomarna börjar med att säga att märket inte spelar någon roll för att sedan erkänna att de helst vill ha märkeskläder. Även fast de egentligen inte vill tycka det är coolt med märkeskläder kan de inte låta bli att göra det. Utifrån ungdomarnas uttalanden tolkar vi detta som en fråga om status. Märkeskläder som naturligtvis är mycket dyrare visar att den som bär dem har mycket pengar vilket ger högre status bland många ungdomar. Även hos ungdomar finns det drag av kamp om makt och status som enligt Bourdieus teorier avgörs av olika slags kapital (Johansson & Miegel 1992, s.12-13). I det här fallet kan det ekonomiska kapitalet leda till vilken smak på kläder som ska vara rådande. Giddens menar att kläder och smycken idag mestadels är ett uttryck för den personliga identiteten i motsats till längre tillbaks i tiden, då kläderna i huvudsak var inriktade på att markera den sociala identiteten (1991, s.123). Med tanke på diskussionen om märkeskläder uppstår frågan om kläder återigen har blivit en markör för ungdomars sociala identitet?

I en av grupperna anser ungdomarna tvärtom att det är en svaghet att vara tvungen att köpa märkeskläder och att de som byter stil ofta eller klär sig utifrån ett intresse är osäkra och inte vågar vara sig själva. De uppger att de själva inte bryr sig om varken kläder

eller utseende och dessa ungdomar låter oss förstå att de inte påverkas utifrån utan går sin egen väg. Men vi får intrycket av att de ändå har en ganska medveten stil och är måna om sitt utseende vilket får oss att förstå deras uttalanden som en berättelse över hur de vill framstå och såsom de uppfattar att de själva är. De skapar sin egen självbild så som de reflexivt uppfattar sig själva (Giddens 1991, s.68) Granström och Berglund (2004) har studerat ungdomars identitetsarbete genom deras egen självberättelse och fann en del generella uttryck som ungdomarna såg som viktiga att ha med i berättelsen, oavsett hur de själva ställde sig till dessa. Kanske upplever ungdomarna i vår studie precis som Granström och Berglunds informanter att det är viktigt att framstå på ett speciellt sätt inför andra, för att leva upp till de förväntningar omgivningen har på en speciell livsstil.

De flesta av ungdomarna i vår undersökning tycker det är viktigt att uppmärksamma miljöfrågorna. Några av ungdomarna är mer engagerade och arbetar med miljöfrågor i skolan men de tycker att miljödebatten börjar bli uttjatad och att det måste komma fram mer konkreta tips på vad man kan göra för miljön för att folk ska bry sig. I en av grupperna anser ungdomarna att hela miljödebatten är överdriven och att det som sker med klimatförändringarna i huvudsak är ett naturligt förlopp som skett förut. De menar också att folk är för bekväma, de vill inte försaka någonting för att göra miljön bättre. Idag får barn och ungdomar ta del av samhällets problem vid en tidigare ålder och stora frågor som miljöfrågor ska hanteras av ungdomarna tillsammans med deras identitetsfunderingar (Ziehe 1993, s.154). Vi uppfattar de ungdomar som vi intervjuat som ganska medvetna om miljöfrågorna men många av dem orkar helt enkelt inte ta till sig detta eller bry sig om det. Kanske är det för att miljöproblemen inte syns så tydligt i vår närhet och att frågorna därför blir lite abstrakta men säkerligen också för att ungdomarna helt enkelt har mycket annat att tänka på i den här åldern.

De flesta av ungdomarna i vår studie är helt ointresserade när det gäller politik och endast några av dem vet något om våra riksdagspartier. Orsaken till ointresset är till viss del det faktum att de ännu inte får rösta men som vi förstår det också uppfattningen om att politik är tråkigt. En bra politiker skall stå för det han säger menar flera av ungdomarna men idag finns det inga bra politiker menar några, vilket visar att ungdomarna inte har något bra förtroende för politiker. Ett par av ungdomarna menar att musiken många gånger är politisk och att man genom musik kan engagera sig och uttrycka sina åsikter. Trots den ganska så ointresserade inställningen till politik är det flera av ungdomarna som kan tänka sig hålla på med politik längre fram i syfte att få möjlighet att förändra saker. Det förvånar oss att flera av dem är så okunniga i politik med tanke på ungdomarnas ålder, ett flertal av dem kan inte nämna någon aktuell politiker vid namn vilket får oss att fundera på hur det står till med skolans undervisning i samhällskunskap. Eller är det sådant som ungdomarna själva helt enkelt bara sorterar bort i mängden av information och kunskap som de ska ta till sig?

Värderingar som uttrycks är också en viktig del av ungdomars livsstil menar Johansson och Miegel eftersom värderingar är en del av identiteten och identiteten är betydande för vilken form den egna livsstilen tar (1992, s.54). För ungdomarna i vår studie är ärlighet och ödmjukhet två viktiga egenskaper de vill se hos kompisarna, de tycker också att det är viktigt att man är sig själv. Alla anser att ljuga är fel men att det är okej med en vit lögn. Vi får flera exempel på när en vit lögn är okej och när den inte är det, men in-

ser att för ungdomarna är anledningen att dra en vit lögn godtycklig. Att ha en tro innebär en trygghet tror flera av ungdomarna men det är endast ungdomarna i missionsgruppen som tror att det finns en Gud vilket också är det budskap som den förening de är medlemmar i förmedlar. Sedan visar det sig att de egentligen inte riktigt vet vad de tror på men att de alltid har varit med i föreningens sammankomster och att de känner en trygghet där tillsammans med de människor de växt upp med. De andra ungdomarna tycker inte att det spelar någon roll vad man tror på, var och en tror på det som känns rätt och några menar att man ska tro på sig själv. En av ungdomarna är övertygad om att människor i svåra stunder kan tro på vad som helst, att det är när människan är svag som de söker sig till tron.

6.3 Kroppens roll

De allra flesta av ungdomarna i vår undersökning är måna om att sköta sin kropp och hälsa. Det är endast två av dem som inte tränar regelbundet, aktiviteterna varierar från fotboll till ridsport och styrketräning. I gruppen där sporten är det största intresset framkommer det att kompisarna i lagen är lika viktiga som själva idrottandet och för de flesta av ungdomarna är det också kompisar som fått dem att välja just den sport de håller på med. Ett par av ungdomarna tränar ganska hårt med träningspass nästan varje dag men betonar att det är för sin egen skull och för att de mår bra av att träna. Om de inte har tränat på ett tag får flera av ungdomarna skuld känslor och mår allmänt dåligt, kanske på grund av de krav som ungdomar utsätts för idag när det gäller kropp och utseende. Kraven på att se bra ut och ha en snygg kropp får många ungdomar att må dåligt vilket flera undersökningar har visat (se Lunarstorm 2006 och Statens folkhälsoinstitut 2006). Att sköta sin kropp blir allt viktigare för ett allt större antal människor mycket på grund av mediernas fokus på olika tränings- och kostprogram, men ingen av ungdomarna tittar på något sådant program regelbundet. Sporadiskt kan det hända att de ser något matlagningsprogram eller komma i form program.

I kombination med träningen försöker de flesta av de intervjuade ungdomarna också tänka på vad de äter, och fast de är mycket medvetna om hur man bör äta förstår vi att ungdomarna många gånger inte äter som man ska. Hälften av ungdomarna lagar mat själva ibland och för det mesta lagar de något som familjen brukar äta, endast en av dem använder Internet för att hitta recept. Ingen av ungdomarna verkar ha några speciella matvanor, det enda som nämns är att en av ungdomarna försöker undvika tillsatser och färgämnen i maten. Ett kritiskt förhållningssätt till maten kommer fram hos några av ungdomarna som menar att man inte kan lita på vad maten innehåller idag, vilket är ett faktiskt problem för dem som är måna om vad de stoppar i sig. Giddens tar upp frustrationen kring de ständigt nya rönen om hur farlig vår mat är och hur vi som konsumenter dagligen ställs inför svåra val (1991, s.125), vilket också en del av ungdomarna i vår studie är medvetna om.

I huvudsak mår ungdomarna i vår undersökning bra när de får hålla på med det som de är intresserade av och när de umgås med sina vänner. Skolarbetet är det som utgör den största pressen för de allra flesta, ungefär hälften av ungdomarna står inför valet av gymnasium vilket troligen är den största orsaken till att de känner sig stressade. Kraven på att göra rätt val är höga och många av ungdomarna vet inte riktigt vad de egentligen vill syssla med i framtiden. Men flera av dem som redan går på gymnasiet känner också

en press av skolarbetet, vilket kanske är en naturlig del av senmodernitetens upptrappade tempo och att varje individ måste lära sig hantera detta på sitt sätt.

6.4 Livsplaner

Det som är viktigast för de intervjuade ungdomarna just nu är framförallt kompisar och skolan, de ungdomar som ska söka in till gymnasiet nästa termin vet att det arbete de nu lägger ner på skolan är avgörande för framtiden. Alla ungdomarna vill arbeta med något som intresserar dem och gärna något meningsfullt, att tjäna pengar kommer i andra hand. Ungdomarnas planer för framtiden hjälper till att forma deras handlingar i nutiden (Giddens 1991, s.107) men de påpekar svårigheten med att välja bland det stora utbudet av utbildningar som finns. Vi kan se en tydlig ambivalens hos flera av dem inför detta svåra val. När det gäller vilken utbildning de skall välja anser de flesta av ungdomarna att föräldrar och kompisar är de som kan ge bäst råd. Majoriteten av ungdomarnas drömyrken har en direkt koppling till deras största intresse.

De flesta av ungdomarna i vår studie vill också ut och resa och bilda familj så småningom. Ungdomarna delar in sitt liv i olika faser, det som Giddens benämner livsstilssektorer (1991, s.104) och spekulerar i var de kommer att bo i framtiden. Några av dem kan inte tänka sig att bo kvar där de bor idag medan andra ser det som självklart att bosätta sig på samma ort som de bor nu.

På frågan om hur världen kommer att se ut om femtio år blir svaren övervägande negativa. Flera av dem tror att miljön är ännu sämre då och att allt det vackra kommer att försvinna. Några av ungdomarna menar att samhället som det ser ut idag inte kan fortsätta utan kommer så småningom att kollapsa. Jämförelser med framtidsfilmer ungdomarna har sett både uttalas och anas bakom orden. Bara en av ungdomarna tror att världen inte kommer att förändras i någon större utsträckning. Dessa dystra framtidstankar får oss att fundera på om de vuxna har misslyckats i att uppehålla balansen mellan mediernas hotbilder mot mänskligheten och hoppet om att övervinna dessa hot i syfte att vuxenvärlden fortfarande ska vara attraktiv från ungas synvinkel (Ramström 1994, s.143-144).

6.5 Självidentitet och ungdomar

Både Giddens och Ziehe hävdar att traditionerna får allt mindre betydelse för ungdomars skapande av identitet och livsstil, ungdomar idag påverkas istället av marknadens påtryckningar där medierna förmedlar bilder på hur unga skall vara och se ut (Ziehe 1993, s.37). Men stämmer detta med de ungdomar vi har intervjuat? Hur upplever de mediernas bilder av ungdomar?

Ungdomarna i vår studie anser att mediernas bilder av tjejer och killar inte stämmer med verkligheten, de menar att killar ofta framställs med stora muskler och tjejer som objekt. Ungdomarna i en av grupperna menar att mediernas bilder av hur tjejer skall se ut har förstört tjejers självbild och fått dem att tro att utseendet, särskilt för tjejer, är jätteviktigt. De själva (som är killar) tycker inte alls att det är viktigt med utseendet varken på killar eller tjejer och de är övertygade om att tjejer bryr sig mycket mera än killar om utseendet. Resterande ungdomar tycker tvärtom att det är viktigt hur man ser ut och att det idag inte är någon skillnad när det gäller utseende för killar och tjejer. Killar fixar

sig lika mycket som tjejer även om det skiljer sig på vilka områden de fixar med, menar de. Vi upplevde att några av ungdomarna hade en ganska stereotyp bild av just killar och tjejer som motsvarar den bild medierna förmedlar, att killar ska träna och tjejer använda smink, vilket antingen kan tyda på att dessa ungdomar är mer påverkade av medierna än de andra eller att de omges av en mer konservativ inställning till vilka roller vi har i samhället.

Lalander och Johansson håller med om att mediekulturen och Internet påverkar ungdomsgrupper och deras experimenterande med identiteter och livsstilar och att det lokala och globala går mer in i varandra, men de påpekar också att det finns grupper som har en mer traditionell syn på livet (2007, s.119) De grupper av ungdomar som vi intervjuat är spridda mellan ytterligheterna kulturell friställning - där ungdomarna är fria från traditionen men påverkade av marknadens påtryckningar och de traditionella – som återger föräldrarnas identiteter och livsprojekt (Ibid., s. 117).

I en av grupperna i vår studie råder en ganska tuff jargong mellan ungdomarna och de är många gånger ironiska i sina kommentarer. De föredrar alla lite udda filmer och har speciell musikstil, även när det gäller utseendet utmärker de sig mera än de andra ungdomarna. De har många och bestämda åsikter kring det mesta vi diskuterar och några av dem är väldigt kritiska till samhället som det ser ut idag. Ungdomarna bor i en mellanstor stad som har ett ganska brett utbud av kulturella aktiviteter. De har tillgång till alla medier men använder mest mobilen och datorn samt medier för att lyssna på musik. Den här gruppen är den som är närmast Ziehes beskrivning av den kulturellt friställda och den gruppen som Lalander och Johansson kallar *Generation X* (2007, s.117-120).

Den grupp som är raka motsatsen till ovan nämnda har sin trygghet i den förening de är medlemmar i där familj och vänner samlas. Ungdomarna här nämner ofta föräldrarna när de talar om sina intressen och vi förstår att de betyder mycket. De har inte så mycket åsikter kring de livsstilsteman som vi tar upp och de lyssnar för det mesta på populär musik. Vi upplever inte att de har något behov av att utmärka sig och när det gäller kläder och stil säger de själva att alla klär sig likadant. Dessa ungdomar bor i det minsta samhället av de ungdomar vi har intervjuat och de får åka till en närliggande stad för att gå i skolan och när de ska shoppa. De har mindre tillgång till medier men använder mobil och datorn och de tittar ofta på teve. Gruppen placerar sig mot de traditionella och de som benämns *Arvtagarna* av Lalander och Johansson (2007, s.123-125).

De andra två grupperna av ungdomar placerar sig ungefär mitt i mellan de två ytterligheterna med lutning åt de traditionella. En av grupperna intresserar sig mycket för träning och tycker kroppen är viktig att ta hand om, men inte i den utsträckning som gruppen *De kroppsfixerade* i Lalander och Johanssons beskrivning (2007, s.120-122). De klär sig bekvämt i första hand och det är bara några av dem som uppger att de är intresserade av mode. De flesta lyssnar på populärmusik som sänds i radio med undantag för ett par stycken som gillar mer udda hårdrock. Kompisarna betyder mycket och de har ungefär samma klädstil i kamratgrupperna. De använder mobilen och datorn i ganska stor utsträckning och har tillgång till alla medier hemma. Ungdomarna i en av grupperna bor i en mellanstor stad och den andra i ett mindre samhälle.

Sammanfattningsvis är det flera ungdomar i vår studie som lutar mer åt de traditionella. Men det är ingen direkt skillnad i medieanvändning bland grupperna även om övriga åsikter och uppfattningar skiljer sig en hel del åt. Lalander och Johansson tror att platsen man är uppväxt och bor på, landsort eller storstad, har stor betydelse för hur identitetsarbetet utvecklas och i vilken grad medierna påverkar utvecklingen (2007, s.123-125) Vår studie visar att det finns skillnader mellan ungdomars liv i mindre samhällen och i större städer och att traditionen fortfarande har ett starkt fäste bland många av ungdomarna, dock något starkare i mindre samhällen. Det är svårt att säga i vilken utsträckning det är mediernas påverkan som utgör skillnaderna. Det kulturella utbudet och den sociala omgivningen har också stor betydelse för ungdomarnas identitets- och livsstilsskapande. Ungdomarna tycker inte att mediernas bilder av killar och tjejer stämmer med verkligheten och de flesta av ungdomarna har en kritisk inställning till hur medierna framställer unga. De upplever inte att de blir påverkade av dessa bilder men vi får ändå anta att bilderna har ett visst inflytande. Ett inflytande som ungdomarna själva inte är medvetna om och hur stor och vilken roll den har för ungdomarnas identitets- och livsstilsskapande är svårt att avgöra. Vår studie visar dock att flertalet av de ungdomar vi intervjuat inte stämmer in på Ziehes och Giddens tankar om att traditionerna får allt mindre betydelse och vi upplever ingen brist på ontologisk trygghet hos ungdomarna (1991, s.48).

7. Slutsatser

I enlighet med vår problemformulering behövs ständigt ny kunskap om ungdomars medieanvändning och i vår studie fokuserar vi på ungdomars användning av elektroniska medier i samband med deras tonårstid och skapandet av en livsstil. Uppsatsens syfte är att undersöka hur ungdomars livsstil påverkas av elektroniska medier och vi vill också lyfta fram ungdomars åsikter och uppfattningar kring elektroniska medier och livsstilsfrågor. Vi har intervjuat ungdomar i fyra grupper och sedan analyserat och diskuterat intervjumaterialet utifrån våra teoretiska utgångspunkter samt den tidigare forskning vi har tagit upp. Utifrån vår studie har vi kommit fram till följande slutsatser som vi redovisar utifrån uppsatsens frågeställningar.

❖ Hur och när använder ungdomar elektroniska medier i sin vardag?

De intervjuade ungdomarna använder mobil och dator dagligen och många av dem använder även teven varje dag. Teven fungerar både som bakgrundsmedium, då flera av ungdomarna har den påslagen samtidigt som de gör andra saker, och som förgrundsmedium då de sitter framför teven och tittar. Ungdomarna tittar på teve ensamma eller tillsammans med kompisar och familjen, på vardagarna tittar de oftast på TV-serier eller annat som sänds på teven och på helgen är det vanligt att de ser på film med kompisar hemma hos varandra.

Ungdomarna i vår studie ser musiken som en mycket viktig del i deras liv och de använder olika medier för att lyssna på musik. Alla lyssnar varje dag, de flesta använder sin mobil eller en mp3 och när de är hemma använder de också cd-spelare eller lyssnar via radio. Ungdomarna har ett aktivt lyssnande som oftast sker då de väljer att använda mobilen eller en mp3 och ett mer passivt då musiken står på i bakgrunden via cd-spelare, radio eller datorn.

När ungdomarna i vår undersökning använder datorn är det i huvudsak Internet som används. De gör skolarbeten, surfar runt på sidor som oftast har med deras intressen att göra, mailar och framförallt chattar. Så gott som alla använder datorn allra mest i syfte att kommunicera med andra, vilket sker dagligen och för det mesta sitter de ensamma vid datorn. Det är sällan ungdomarna använder datorn för att spela dataspel numera vilket de gjorde i större utsträckning när de var yngre. Däremot spelar de TV-spel ibland med kompisar eller syskon.

Det medium som ungdomarna i vår studie använder allra mest är utan tvivel mobiltelefonen, de använder den som mp3 spelare, adressbok, kalender, väckarklocka och inte minst för att ringa och skicka/ta emot sms. Sms-funktionen är det som alla använder flitigast och mobilen är det medium de allra flesta inte skulle vilja vara utan. Mobilen är som en del av ungdomarna, den är alltid med.

Medierna är en naturlig del i de intervjuade ungdomarnas liv och vi upplever att de också har ett naturligt förhållande till dem, de ingår i vardag och helg i varierande mängd precis som mat och sömn. Vissa av ungdomarnas dygnsrytm styrs mera av medier då olika program eller tidpunkter för kommunikation rutar in dagarna, medan andras medieanvändning mer sker på ett sporadiskt plan. Trots detta finner vi i vår undersökning

inga större skillnader mellan gruppernas medieanvändning, vilket vi absolut hade förväntat oss inför intervjuerna då grupperna skiljer sig märkbart åt både utifrån intresse, geografi och sammansättningen av killar och tjejer. Vår slutsats är att det är de sociala relationerna och de individuella behoven som avgör hur och när ungdomarna i vår studie använder medierna.

- ❖ Vilka funktioner utgör de elektroniska medierna i ungdomars liv och på vilka sätt kan de påverka ungdomars olika livsstilsval?

Vi finner i vår undersökning att teven har olika funktioner beroende på i vilket socialt sammanhang ungdomarna använder den. När ungdomarna är ensamma är teven ett sällskap och ett medium att koppla av till och när de är tillsammans med kompisar eller familjen får teven mer en funktion som ett underhållande medium. Ibland blir formen av underhållning film och ibland TV-spel och även de TV-sändningar som ungdomarna tittar tillsammans med andra på kan utgöra en form.

De medier som de intervjuade ungdomarna använder i huvudsak för att lyssna på musik är mp3, cd-spelare och radio medan mobil och datorn används mer som ett komplement. Mobil används ibland istället för mp3 för de ungdomar som inte har tillgång till mp3 eller de som valt att köpa en mobil med musikfunktion. Dessa musikmedier har endast en förmedlande funktion.

Utifrån de intervjuade ungdomarnas uttalanden upplever vi att datorn är det medium som har flest funktioner i ungdomarnas liv och att den tillgodoser det bredaste spektra av ungdomars behov idag. Datorn underhåller, ger information, ger möjlighet till kommunikation som leder till gemenskap, är ett sällskap och en sysselsättning för ungdomarna när de känner sig uttråkade.

Mobilens viktigaste funktion är de olika teknikerna för kommunikation med andra, att vara nåbar är det som betyder mest för ungdomarna i vår studie. Sedan varierar mobilens funktioner utifrån ungdomarnas individuella intressen och på så sätt menar ungdomarna att den egna mobilen speglar vem du är. Mobilen är liksom chatten viktig för att upprätthålla och ta del av sociala nätverk.

Vår slutsats utifrån de intervjuade ungdomarnas utsagor i denna studie är att mediernas påverkan på ungdomarnas olika livsstilsval inte alls är särskilt omfattande. Den största påverkande faktorn när det gäller val av kläder, idrott och musik är framförallt kompisarna. I valet av mat och råd inför framtiden vänder sig ungdomarna i första hand till föräldrar och kompisar. Den enda mediala påverkan vi kan identifiera är då de intervjuade ungdomarna någon gång influeras av reklam eller andra program/sidor inför klädköp eller val av matrecept. Däremot anar vi att ungdomarna i vår undersökning omedvetet påverkas av mediernas fokus kring vår mat då flera av dem visar på en kritisk inställning till dagens matkultur. Vi förstår också att denna omedvetenhet om vad som påverkar olika val kan finnas i flera av ungdomarnas livsstilsval men att dessa är svåra att identifiera i en studie av denna omfattning.

- ❖ Vilka åsikter och uppfattningar om elektroniska medier samt livsstilsfrågor ger ungdomar uttryck för?

De flesta av ungdomarna i vår studie menar att de inte kan leva utan medier och överlag är ungdomarna positivt inställda till medierna, de negativa aspekterna som kommer fram handlar i huvudsak om Internet. Vi tror att de intervjuade ungdomarna är påverkade av mediernas debatt kring Internets faror och att det är en bidragande orsak till deras negativa uttalanden kring just Internet. Alla ungdomarna säger i våra intervjuer att mediernas bilder av hur ungdomar skall vara är felaktiga och att de inte stämmer med verkligheten, ändå noterar vi att några av dem uttalar just den stereotypa bild som medierna ofta framställer under intervjuens gång. De flesta av ungdomarna i vår undersökning upplever att utseendet är viktigt men hävdar att det har betydelse för den egna självkänslan, vilket några av de andra ungdomarna ställer sig emot. De hävdar istället att det är mediernas bilder som påverkat människorna att tro att utseendet är viktigt, vilket också är vår övertygelse.

De intervjuade ungdomarna är alla medvetna om dagens debatt kring miljön och de flesta anser miljöfrågorna som viktiga. Trots detta orkar inte ungdomarna ta till sig all information och ta detta på allvar, de upplever ofta miljöfrågorna som abstrakta vilket kan vara en orsak. När det gäller politik däremot är det ingen av ungdomarna som är speciellt insatt eller intresserad av ämnet, en orsak till ointresset kan vara att de ännu inte får rösta. Men vi uppfattar samtidigt att det finns en brist på förtroende för politiker bland ungdomarna i vår studie, då många menar att det inte finns några bra politiker idag.

Ungdomarna i vår undersökning vill att kompisarna först och främst ska vara sig själva och värderar egenskaper som ärlighet och ödmjukhet högst. De är alla överens om att det är bättre att undvika sanningen än att såra någon, om det inte gäller något allvarligt då sanningen måste fram. De förknippar tro med trygghet och det viktigaste är inte vad man tror på utan att de själva känner sig trygga med sitt eget val.

Vi finner i vår undersökning att det är stora skillnader mellan de intervjuade gruppernas åsikter och uppfattningar om elektroniska medier och livsstilsfrågor, ibland även inom gruppen men inte alls i lika stor utsträckning som mellan grupperna. Vår slutsats utifrån de intervjuade ungdomarnas utsagor är att det är ungdomarnas omgivning som påverkar detta, om de bor i en större stad med ett större socialt och kulturellt utbud eller i ett mindre samhälle där ungdomarna har en starkare anknytning till traditioner och mindre tillgång till sociala och kulturella aktiviteter. Sedan spelar förstås individuella skillnader mellan ungdomarna också in.

7.1 Avslutande reflektioner och förslag på fortsatt forskning

När vi hade bestämt oss för att skriva om ungdomar, medier och livsstil anade vi inte omfattningen av den tidigare forskningen kring dessa ämnen, men vi blev snart varse om detta faktum. Det blev en av studiens svåraste uppgifter att välja vilken litteratur och vilken linje vi skulle följa i detta stora omfång av material. Men vi har fått mycket intressant kunskap på köpet i vår jakt på den ”rätta” litteraturen för vårt uppsatsämne.

Vi upplevde att gruppintervjuer var en utmärkt metod för att få inblick och kunskap om ungdomars åsikter och uppfattningar. Så gott som alla ungdomar vi träffade visade stor entusiasm för de ämnen vi pratade om och diskussionerna blev många gånger livfulla.

Vi tror inte att vi hade uppnått den effekten om vi använt oss av individuella intervjuer. Åldersgruppen har säkert också betydelse för hur öppna och frispråkiga ungdomar är och åldrarna 15-17 år visade sig vara en bra målgrupp där de mer än gärna delade med sig av sina tankar. Att vi som intervjuare var ovana märktes inte så mycket och vi upplevde inte att ungdomarna kände sig påverkade av att vi kom från Bibliotekshögskolan, vilket säkerligen var på grund av våra ämnens karaktär som inte kopplas till Bibliotek på samma vis som böcker. Lokalerna vi utförde intervjuerna i var mindre lyckade då vi vid ett par tillfällen inte kunde sitta ostört under intervjuernas gång. Då intervjuerna utfördes på olika geografiska platser fick ungdomarna ordna lokaler, vi borde ha haft mer insikt i vilka lokaler som skulle användas. Å andra sidan utfördes intervjuerna nu i ungdomarnas miljö vilket kanske bidrog till deras trygghetskänsla och öppenhet inför oss. Vår studie har visat att ungdomars medieanvändning är ett område som förändras i takt med utvecklingen av nya medieteknologier och att det behövs ny kunskap i samma takt för att vi vuxna skall förstå mediernas roll och betydelse i ungdomars liv. Men man kan fråga sig hur denna allt snabbare utveckling kommer att påverka samhällsstrukturen? För att hänga med i utvecklingen kanske många ungdomar känner sig tvingade att ha tillgång till alla nya medier men ju fler de blir desto större risk att ungdomar från olika samhällsgrupper hamnar utanför. Det diskuteras redan idag om att klasskillnaderna blir allt större i vårt samhälle och vi tror att den snabba medieutvecklingen kan bidra till att öka klyftorna. Det skulle vara intressant att se hur tillgången till medier idag ser ut i olika samhällsgrupper.

Vi finner att det inte är så stor skillnad mellan ungdomarnas medieanvändning i vår studie, vilket kan tyckas något märkligt då ungdomarnas åsikter och uppfattningar kring andra ämnen skiljer sig mycket åt. Är det så att medierna fyller en plats i ungdomarnas liv som är gemensamt för alla i tonåren, oavsett sociala och geografiska förhållanden? Vår undersökning skummar lite på ytan vid ungdomars olika medieanvändning och det behövs fler djupgående studier där varje medium studeras mer utförligt ur ungdomarnas perspektiv. I vår undersökning är det ungdomarnas utsagor som utgör det empiriska materialet, det vore också intressant att observera ungdomar i deras vardag för att studera deras beteende kring medier och livsstil.

Vi märker i våra intervjuer att en del av ungdomarna visar brist på förtroende för oss vuxna, dels litar de inte på politiker och dels har de inga större förhoppningar på att vår miljö och värld skall bli bättre i framtiden. Hur kommer detta att visa sig i vår framtid? Blir dessa ungdomar bättre politiker eller kommer det inte att finnas något politiskt engagemang alls i samhället? Kommer dagens ungdomar att stoppa utvecklingen i samhället och ändra sin livsföring för att rädda miljön eller förlitar de sig på naturens kraft? Ungdomar över hela världen har många saker gemensamt och närmar sig varandra alltmer i och med globaliseringen, Internet binder samman världen och gör avstånden mindre mellan olika kulturer. Trots detta visar vår studie att traditionerna fortfarande är starka, särskilt i mindre samhällen, även fast ungdomarna använder medierna i ungefär samma utsträckning som de i större städer. Detta tyder på att omgivningen har större betydelse för ungdomarnas utveckling på mindre orter och att influenser utifrån inte riktigt når fram. Eller bidrar globaliseringen till att ungdomar blir alltmer homogena istället för att främja olikheterna? Mer studier behövs när det gäller ungdomars livsstil och hur de influeras utifrån och om hur medierna påverkar ungdomar omedvetet i olika ämnen.

8. Sammanfattning

Denna uppsats är en användarundersökning som tillkom efter att vårt intresse väcktes under en föreläsning på BHS om ungdomar och medier. Elektroniska medier blir mer och mer en del av vardagen och framförallt ungdomar lever med dessa medier. Det är därför angeläget för de vuxna som finns runtomkring ungdomar att sätta sig in i hur de använder medier samt vilka tankar de har om medier och livsstilsfrågor. Vårt syfte med uppsatsen är att undersöka hur ungdomars livsstil påverkas av elektroniska medier. Vi vill också lyfta fram ungdomars åsikter och uppfattningar kring elektroniska medier och livsstilsfrågor. Vi har valt följande frågeställningar för att uppfylla uppsatsens syfte:

- ❖ Hur och när använder ungdomar elektroniska medier i sin vardag?
- ❖ Vilka funktioner utgör de elektroniska medierna i ungdomars liv och på vilka sätt kan de påverka ungdomars olika livsstilsval?
- ❖ Vilka åsikter och uppfattningar om elektroniska medier samt livsstilsfrågor ger ungdomar uttryck för?

I inledningen ges en beskrivning av bakgrunden och vi introducerar de tre ämnesområden som uppsatsen behandlar: medier, ungdomar och livsstil och vi definierar hur vi kommer att använda dessa begrepp i vår studie. Vi presenterar ett urval av den tidigare forskningen kring ungdomar och elektroniska medier samt om ungdomar, livsstil och identitet.

Den metod som valts för att besvara frågeställningarna är gruppintervjuer. Fyra gruppintervjuer har genomförts med sammanlagt 12 ungdomar i åldrarna 15-17 år. Ungdomarna i grupperna är bosatta på olika orter och har olika intressen. Det insamlade materialet har därefter redovisats utifrån våra två ämnesområden medier och livsstil, varje ämnesområde har delats in i olika teman som framgår i intervjumaterialet och vi beskriver likheter och skillnader mellan grupperna.

Den övergripande teori som vi använder i analysen är Anthony Giddens tankar om modernitet och självidentitet. Vi använder hans teorier om hur vårt västerländska samhälle har förändrats och hur individen idag har möjlighet att forma sitt eget livsprojekt. Vi har delat upp teoriavsnittet i fem olika teman: Moderniteten, självidentiteten, livsstil och livsplaner samt kroppens roll. Analys och tolkning har genomförts utifrån den förförståelse vi har genom tidigare forskning och de teoretiska utgångspunkterna.

Studiens resultat visar följande:

- Medierna utgör en viktig del i de intervjuade ungdomarnas liv och de flesta menar att de inte kan leva utan medier. De är i huvudsak positiva till alla medier och det enda negativa som kommer fram kring medier är om Internets faror, vilket vi tror beror på mediernas debatt kring ämnet och att detta har påverkat ungdomarna.

- Det som avgör hur och när ungdomarna i studien använder medierna är de sociala relationerna och de individuella behoven.
- Medierna utgör olika funktioner för ungdomarna och vi finner i vår undersökning att datorn är det medium som har flest funktioner i de intervjuade ungdomarnas liv och att den tillgodoser många av ungdomarnas behov. Det medium som betyder mest för ungdomarna i studien är mobilen, mycket på grund av att de alltid är nåbara genom den.
- Miljöfrågor är viktiga för ungdomarna i vår undersökning, men de orkar inte sätta sig in i all information och finner många frågor abstrakta. Politik är de däremot inte alls särskilt intresserade av vilket kan bero på att de ännu inte får rösta. De intervjuade ungdomarna visar också en brist på förtroende för politiker.
- Vi finner i vår undersökning att mediernas påverkan på de intervjuade ungdomarnas livsstilsval inte är särskilt stor utan att det är kompisar och föräldrar som är de största påverkande faktorerna i dessa val. Det finns dock en antydning till att ungdomarna i vår studie omedvetet påverkas av medierna när det handlar om dagens matkultur, vilket får oss att förstå att ungdomarna också blir påverkade inom andra ämnen men att de själva inte är medvetna om det.
- Vår studie visar att det är stora skillnader mellan de intervjuade gruppernas åsikter och uppfattningar om elektroniska medier och livsstilsfrågor och vi finner att det beror till viss del på var de intervjuade ungdomarna är bosatta och deras omgivning. Men även individuella skillnader mellan ungdomarna spelar roll för deras åsikter och uppfattningar.

9. Käll- och litteraturförteckning

Otryckta källor

Intervjuer med fyra grupper ungdomar gjorda i mars 2008. Ljudupptagningar samt utskrifter av dessa finns i författarnas ägo.

Tryckta källor

Abrahamsson, Kenneth (2002). Ungdomsforskning på glid? Några eftertankar. Ingår i Nygård, Berit, red. *Ungdomsforskning- skilda världar och värderingar*. Stockholm: Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS).

Alkebradt, Monicka & Mörtberg, Anette (2006). *Flickor och elektroniska spel: Fokusgruppintervjuer med flickor om deras syn på och användning av elektroniska spel*. Borås: Högskolan i Borås, Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap. (Magisteruppsats i biblioteks- och informationsvetenskap vid Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap, 2006:63).

Bjurström, Erling (1997). *Högt & Lågt: Smak och stil i ungdomskulturen*. Umeå: Borea Bokförlag. Diss. Stockholms universitet.

Boman, Eva & Hellberg, Sara (2007). *Nio bibliotekariers syn på barn och unga som internetanvändare: Problem och möjligheter på folkbibliotek*. Borås: Högskolan i Borås, Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap. (Magisteruppsats i biblioteks- och informationsvetenskap vid Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap, 2007:3).

Buckingham, David (2000). *After the death of childhood: Growing up in the age of electronic media*. Cambridge: Polity Press.

Bärebring, Zara (2004). *Identitet och påverkan: Om unga kvinnor och skönlitteratur*. Borås: Högskolan i Borås, Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap. (Magisteruppsats i biblioteks- och informationsvetenskap vid Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap, 2004:47).

Drotner, Kirsten (1999). *Unge, medier og modernitet – pejlinger i et foranderligt landskab*. Valby: Borgens forlag.

Drotner, Kirsten, red. (2000). *Medier och kultur: En grundbok i medieanalys och medieteor*. Lund: Studentlitteratur.

Drotner, Kirsten (2001). *Medier for fremtiden: Børn, unge og det nye medielandskab*. Köpenhamn: Høst & Søn.

Erikson, Erik Homburger (1969). *Ungdomens identitetskriser*. Stockholm: Natur & Kultur.

- Evenshaug, Oddbjørn & Hallen, Dag (1992). *Barn och ungdomspsykologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Fornäs, Johan, Boëthius, Ulf & Cwejman, Sabina (1990). *Metodfrågor i ungdomskulturforskningen*. Stockholm/Stephag: Symposium Bokförlag. (FUS-rapport, 1)
- Fornäs, Johan (1999). Speglingar: Om ungas mediebruk i senmoderniteten. Ingår i Hanerz, Ulf, red. *Medier och kulturer*. Stockholm: Carlsson Bokförlag. S. 149-167.
- Frisén, Ann & Hwang, Philip, red. (2006). *Ungdomar och identitet*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Giddens, Anthony (1999). *Modernitet och självidentitet: Självet och samhället i den senmoderna epoken*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos.
- Giddens, Anthony. Nationalencyklopedin, (2008). *Nationalencyklopedins Internettjänst, NE.se*.
http://ne.se.lib.costello.pub.hb.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=647014&i_word=Anthony%20Giddens [2008-04-18]
- Granström, Fredrik & Berglund, Leif (2004). *Ungdomars identitetsarbete: Med fokus på media och kompisar*. Luleå: Luleå tekniska universitet, Institutionen för arbetsvetenskap. (C/D uppsats i sociologi vid Luleå tekniska universitet, Institutionen för arbetsvetenskap, 2004:17)
- Gustafsson, Sara & Symreng, Helene (2005). *Chatt- en del av ungdomars liv: En kvalitativ studie av ungdomars och vuxnas värderingar och åsikter om chattens sociala funktion, innebörd och konsekvenser för ungdomar*. Stockholm: Stockholms universitet, Institutionen för socialt arbete. (C-uppsats i socialpedagogik, Stockholms universitet, Institutionen för socialt arbete.)
- Holmberg, Olle (1995). *Ungdom och media*. Lund: Studentlitteratur.
- Johansson, Thomas & Miegel, Fredrik (1992). *Do the right thing: Lifestyle and identity in contemporary youth culture*. Stockholm: Almqvist & Wiksell. Diss. Lunds universitet.
- Johansson, Thomas (2006). Att skapa sin identitet: Ungdom i ett posttraditionellt samhälle. Ingår i Frisé, Ann & Hwang, Philip, red. *Ungdomar och identitet*. Stockholm: Natur & Kultur. S. 197-218.
- Lalander, Philip & Johansson, Thomas (2007). *Ungdomsgrupper i teori och praktik*. 3. uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Larsson, Bengt (2005). *Arenor för alla: En studie om ungas kultur- och fritidsvanor*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.

Ling, Richard (2000a). *The adoption of mobile telephony among Norwegian teens, May 2000*. Telenor notat 57/2000. Kjeller: Telenor R&D
Även tillgänglig som: http://www.richardling.com/papers/2000_teen_adoption.pdf
[2008-04-15]

Ling, Richard (2000b). "We will be reached": The use of mobile telephony among Norwegian youth. *Information Technology & People* 13(2). S. 102-120

Livsstil. Nationalencyklopedin, (2008). *Nationalencyklopedins Internettjänst, NE.se*.
http://ne.se.lib.costello.pub.hb.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=243354&i_word=livsstil
[2008-04-10]

LunarStorm research 2006.
<http://www.lunarworks.se/agerdugersuger/> [2007-11-27]

Massmedier. Nationalencyklopedin (2008). *Nationalencyklopedins Internettjänst, NE.se*.
http://ne.se.lib.costello.pub.hb.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=252273&i_word=massmedier
[2008-04-10]

Media. Nationalencyklopedin (2008). *Nationalencyklopedins Internettjänst, NE.se*.
http://ne.se.lib.costello.pub.hb.se/jsp/search/search.jsp?h_search_mode=simple&h_advanced_search=false&t_word=media&btn_search=S%F6k [2008-04-10]

Medierådet (2006). *Ungar & Medier*.
http://www.medieradet.se/templates/products_1035.aspx [2008-04-10]

Miegel, Fredrik & Johansson, Thomas (2002). *Kultursociologi*. 2:a uppl. Lund: Studentlitteratur.

Ramström, Jan (1994). Individ – Kollektiv: En omformulering av det psykoanalytiska identitetsbegreppet. Ingår i Öhlund, Thomas & Bohlin, Göran, red. *Ungdomsforskning: Kritik, reflektioner och framtida möjligheter*. Stockholm: Ungdomskultur vid Stockholms universitet. S. 127-150.

Reimer, Bo (1994). Senmoderna miljöer: Massmedier och organisationen av det privata och det offentliga. Ingår i Fornäs, Johan, Boëthius, Ulf & Reimer, Bo. *Ungdomar i skilda sfärer*. Stockholm/Stehag: Symposion. (Forskningsprogrammet Ungdomskultur i Sverige, FUS-rapport nr 5).

Oksman, Virpi (2003). Internet och mobilen är helt livsviktiga: Nät- och mobilkulturer bland ungdomar i Finland. Myndigheten för skolutveckling
Även tillgänglig som: <http://www.natkulturer.se/studiematerial/VirpiOksman.pdf> [2008-04-11]

Repstad, Pål (1993). *Närhet och distans: Kvalitativa metoder i samhällsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Sjöberg, Ulrika (2002). *Screen rites: A study of Swedish young people's use and meaning – making of screen – based media in everyday life*. Lund: Sociologiska institutionen, Univ. Diss. Lund: Sociologiska institutionen, Univ.

Statens Folkhälsoinstitut (2006). *Svenska skolbarns hälsovanor*.
http://www.fhi.se/upload/ar2006/Rapporter/svenska_skolbarns_halsovanor.pdf [2008-04-17]

Thomsson, Heléne (2002). *Reflexiva intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Trost, Jan (2005). *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur.

Weilenmann, Alexandra & Larsson, Catrine (2001). Local Use and Sharing of Mobile Phones. Ingår i Brown, B, Green, N & Harper, R, ed. *Wireless World: Social and Interactional Aspects of the Mobile Age*. Godalming and Hiedleburg: Springer-Verlag. S. 99-115.
Även tillgänglig som: http://www.ituniv.se/~weila/Local_Use_and_Sharing.pdf [2008-04-15]

Wibeck, Victoria (2000). *Fokusgrupper: Om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*. Lund: Studentlitteratur.

Widerberg, Karin (2005). *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur

von Feilitzen, Cecilia (1994). Struktur och aktör: Några perspektiv på mediernas och populärkulturens roll i socialisationsprocessen. Ingår i Öhlund, Thomas & Bohlin, Göran, red. *Ungdomsforskning: Kritik, reflektioner och framtida möjligheter*. Stockholm: Ungdomskultur vid Stockholms universitet. S. 191-207.

Wrangsjö, Björn (2006). Kliniska synpunkter på identitetsutvecklingen. Ingår i Frisé, Ann & Hwang, Philip, red. *Ungdomar och identitet*. Stockholm: Natur & Kultur. S. 126-148.

Ziehe, Thomas (2003). *Ny ungdom: Om ovanliga läroprocesser*. Stockholm: Norstedt.

Ziehe, Thomas (1993). *Kulturanalyser: Ungdom, utbildning och modernitet*. 3. uppl. Stockholm/Stehag: Symposion.

Öhlund, Thomas & Bolin, Göran, red. (1994). *Ungdomsforskning: Kritik, reflektioner och framtida möjligheter*. Stockholm: Ungdomskultur vid Stockholms universitet.

Bilaga 1. Brev till informanter

Hej!

Vi är två studenter vid Bibliotekshögskolan i Borås som just nu håller på att skriva vår magisteruppsats. Vi skulle vilja intervjua dig och dina kompisar vid ett tillfälle som tar ca 1-1,5 timme. Vi fick er mailadress genom xxx som ni säkert känner.

Uppsatsen handlar om ungdomar och elektroniska medier som datorer, mobiltelefoner, mp3-spelare m.m. och hur dessa påverkar ungdomars livsstil. Frågorna kommer bland annat handla om användningen av olika medier och vad ungdomar tycker om ämnen som kost, hälsa, kropp och miljö. Det som sägs i intervjuerna kommer att användas i uppsatsen, men allt som sägs kommer att behandlas konfidentiellt och vi kommer inte att ange några namn på er eller vilken ort ni bor i.

Vi vill gärna träffa er mot mitten/slutet av mars. Intervjuerna kommer att ske i någon lokal på orten så ni ska inte behöva ta er alltför långt ifrån där ni bor. Vi får komma överens om tid och plats per telefon eller mail.

Vi behöver även ett godkännande från era föräldrar att de går med på att vi intervjuar er. Vi kommer att skicka ett papper som de får fylla i och som ni tar med er till intervjun.

Vi ser fram emot att träffa dig och hör av oss snart igen så vi kan bestämma en tid och plats som passar er. Har ni några frågor kring detta tveka inte att kontakta oss!

Med vänliga hälsningar
Linda Sävhammar
Anette Gripenberth

Bilaga 2. Brev till föräldrar

Hej!

Vi är två studenter vid Bibliotekshögskolan i Borås som just nu håller på att skriva vår magisteruppsats. Uppsatsen handlar om hur elektroniska medier påverkar ungdomars livsstil. För att få insikt i detta kommer vi att genomföra ett antal intervjuer av 3-4 ungdomar i grupp i åldrarna 15-17 år. Intervjun kommer att ta ca 1-1,5 timme och allt material som samlas in kommer att behandlas konfidentiellt, vilket innebär att alla namn på ungdomarna kommer att bytas ut och ortens namn kommer inte att nämnas i uppsatsen. Allt för att det inte ska framgå vem som har sagt vad under intervjuerna, det är också endast vi som kommer att ha tillgång till det insamlade materialet.

Er son/dotter är en av dem som valt att ställa upp, och nu behöver vi Ert godkännande. Har ni frågor eller funderingar kring detta, ta gärna kontakt med oss.

Med vänliga hälsningar

Anette Gripenberth

E-post: xxx

tel. xxxx-xxxxx

Linda Sävhammar

E-post: xxx

tel. xxxx-xxxxxxx

.....

Elevens namn: _____

Målsmans underskrift: _____

Bilaga 3. Intervjuguide

Presentation av oss och studien.

Informanterna presenterar sig kort med namn och ålder.

Medier

Vad är elektroniska medier?

Vilka elektroniska medier har ni tillgång till? I hemmet? På rummet?

Berätta/beskriv hur ni använder elektroniska medier en vanlig dag?

Mobiltelefon/Mp3/Andra musikmedier

Hur viktigt är det att ha en mobiltelefon? Varför?

Spelar det någon roll vad för slags mobil man har?

Vad använder ni mobilen till? Vad gör ni mest?

När lyssnar ni på musik?

Vad för slags musik lyssnar ni helst på?

Några favoritartister/band?

Hur och Var lyssnar ni på musik?

Tv/Dvd/Bio

Hur ofta tittar ni på TV?

Vilken typ/genre av TV-program ser ni helst på? Varför?

Vilka är era favoritprogram just nu?

Brukar ni titta på nyheter? Hur upplever ni dem?

Förmedlar nyhetsprogrammen verkligheten? Är allt sant som sägs?

Vad får er att stänga av TV:n? Varför?

Vilken typ/genre av film ser ni helst på? Varför?

Föredrar ni att se på film hemma eller på bio? Varför?

Tittar ni på film ensamma och/eller tillsammans med någon? Vem/Vilka?

Kan ni nämna någon film som har berört er/gjort intryck? Varför?

Finns det någon/några mediepersoner som ni ser som en förebild? Vem/Vilka? Varför?

Vad tycker ni om reklam på tv/dvd/bio?

Vad är bra/dåligt med reklam?

Har ni någon gång köpt produkter efter att ni sett reklam om dem?

Dataspel/TV-spel/Internet

Spelar ni dataspel? Om ja vilka slags spel?

När spelar ni och hur ofta/länge?

Spelar ni själva/tillsammans med någon? Vem/Vilka?

Spelar ni TV-spel? Om ja vilka slags spel?

När spelar ni och hur ofta/länge?

Vad tycker ni om att spela data/TV-spel?

Vad gör ni på Internet?

Vad är bra/dåligt med att chatta?

Vem/Vilka chattar du oftast med? Varför?

Vilket chattforum använder ni mest? Varför?

Surfar ni mycket? Hur hittar ni till det ni söker?

Vilka sidor på Internet använder ni mest?

Vad är det som är bra med dem?
Brukar ni handla över Internet?
Vad är bra/dåligt med Internet?
Vad använder ni datorn mest till?

Avslutande frågor kring medier

Vilka media väljer ni helst att tillbringa en ensam kväll med?
Hur skulle ni uppleva en vecka utan elektroniska medier?
Vilket medium skulle ni sakna mest? Varför?
Ser ni några nackdelar för barn och ungdomar i att använda elektroniska medier?
Något ni vill tillägga om elektroniska medier?

Livsstil

Vad menas med livsstil?
Vad tycker ni är bra egenskaper att ha?
Vad är viktigast för er just nu?

Kropp och Utseende

Är det viktigt att hålla kroppen i form? Varför?
Är utseendet viktigt? Varför?
Är det någon skillnad för killar och tjejer? Om ja, varför?
Vad styr era inköp av kläder/skor/smycken?
Spelar det någon roll vilka/vilket märke kläder/skor har? Varför?
Är ni modemedvetna? Är det viktigt att vara det?
Hur vet man vad som är "rätt"?
Har ni en egen stil? Är det viktigt att ha en egen stil?
Hur framställs tjejer/ killar i medierna?
Stämmer bilden?
Brukar ni se på tränings- och stylingprogram?
Vad tycker ni om dem?
Om ni hade möjlighet skulle ni vilja ändra något på ert utseende?

Kost och hälsa

Hur många mål äter ni om dagen?
Tänker ni på vad ni äter? Varför?
Tycker ni att det är viktigt att vara medveten om hur man bör äta? Varför?
Kan ni vara med och bestämma om vad för slags mat ni äter hemma?
Lagar ni själva mat? Om ja, hur ofta?
Var hämtar ni idéer och recept när ni själva ska laga mat?
Vilken är er favoriträtt?
Om ni äter ute, vad väljer ni helst för mat?
Ser ni på matlagningsprogram?
Hur viktigt är hälsa för er? Varför?
Tänker ni på att leva hälsosamt?
Vad blir ni stressade av?
Vad mår ni bra av?
Vad kan ni inte vara utan trots att ni vet att det är onyttigt?
Finns det något ni väljer bort på grund av att det är onyttigt?

Idrott och Hobby

Håller ni på med någon idrott? Om ja, varför har ni valt just den?

Hur ofta utövar ni idrotten?

Vad fick er att börja med den här idrotten?

En idrottsstjärna ni ser upp till? Varför?

Har ni någon hobby? Om ja, vad/vilken?

Hur ofta sysslar ni med den/det?

Vad fick er att börja med just den här hobbyn?

Miljö och Politik

Hur viktigt är det med miljöfrågor? Varför?

Vad gör ni själva för miljön?

Var har ni fått information om miljöfrågor?

Vad tycker ni om politik?

Hur är en bra politiker?

Nämna någon ni tycker är bra? Varför han/hon?

Kan ni tänka er att engagera er i politiken?

Ser ni på debattprogram?

Tro och livsåskådning

Vad är tro?

Är det viktigt att tro på något? Varför?

Hur vet man vad som är rätt och fel i livet?

Ska man alltid säga vad man tycker oavsett om man sårar någon?

Vad är en lögn?

Är det tillåtet att ljuga ibland?

Framtiden

Vad vill ni arbeta med i framtiden? Varför?

Är det ett drömyrke?

Finns det något annat ni skulle vilja göra?

Om du är osäker på vad du vill, var vänder du dig för tips och råd?

Vad gör ni om tio år?

Hur ser världen ut om femtio år?

Avslutande frågor kring livsstil

Är ni engagerade i någon förening? (förutom idrott och hobbyförening)

Något ni vill tillägga?